bisa
perspective.brussels
brussels instituut voor statistiek en analyse

SOCIAAL-ECONOMISCH OVERZICHT 2026

Economische, sociale en milieucontext van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

NOVEMBER 2026

REDACTIE

Auteurs
BISA: Bram DE LANGE, Thomas ERMANS, Anne FRANKLIN, Amandine HENRY, Roger KALENGA-MPALA, Pierre-François MICHIELS, Caroline PICARD, Joëlle SALLETS, Diane TENNSTEDT, Pierre-Philippe TREUTENS, Morgane VAN LAETHEM, Pierre-François WILMOTTE

Federaal Planbureau: Antoine DEWATRIPONT

Leefmilieu Brussel: Mélila AIT-MOKHTAR, Sandrine DAVESNE, Rossen DIMITROV, Véronique VERBEKE

Wetenschappelijk comité
Aina ASTUDILLO FERNANDEZ, Dries CUVERS, Xavier DEHAIBE, Dieter DEMEY, Amynah GANGJI, Mattéo GODIN, Jean-Pierre HERMIA, Symi NYNS, Vanie ROELANDT

Wetenschappelijke coördinatie van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA)
Astrid ROMAIN

COVER
Kaligram

LAY-OUT
Trinôme.be

VERTALING
Vertaald door de interne vertaalafdeling van Perspective.brussels
Herlezing: Dries CUYVERS, Bram DE LANGE, Dieter DEMEY, Mattéo GODIN, Nils SCHNIZLER, Toon VERMEIR

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Astrid ROMAIN, Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA)

VOOR MEER INFORMATIE
Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse
bisa@perspective.brussels -www.bisa.brussels

SOCIAAL-ECONOMISCH OVERZICHT 2026

Economische, sociale en milieucontext van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

bisa
perspective.brussels
brussels instituut voor statistiek en analyse

INHOUDSTABEL

A. ECONOMISCHE DIMENSIE 7

I DE INTERNATIONALE EN NATIONALE ECONOMISCHE CONTEXT 8
I.1 Internationaal 9
I.2 België 12

II DE ECONOMISCHE ACTIVITEIT VAN BRUSSEL-HOOFDSTAD 16
II.1 Verwachte ontwikkeling van het bbp en de belangrijkste bestedingscategorieën 19
II.2 Toegevoegde waarde en werkgelegenheid op sectoraal niveau 23

III DE ARBEIDSMARKT 27
III.1 Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in 2025 en 2026 28
III.2 Situatie op de arbeidsmarkt in 2026 31
III.3 Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt voor de periode 2027-2031 32

IV DEMOGRAFIE VAN DE ONDERNEMINGEN 35
IV.1 Kenmerken van de Brusselse ondernemingen 35
IV.2 Oprichtingen, stopzettingen en migraties van ondernemingen 37

V ONDERZOEK EN ONTWIKKELING 42
V.1 Evolutie van de O&O-activiteiten 43
V.2 Financiering van de O&O-activiteiten 44
V.3 Budgettaire overheidskredieten voor O&O-activiteiten 46

B. SOCIALE DIMENSIE 48

VI BEVOLKING 49
VI.1 Evolutie van de Brusselse bevolking in het jaar 2025 49
VI.2 Bevolking op 1 januari 2026 51
VI.3 Bevolkingsstabilisatie in de komende jaren 52

VII VERSCHILLEN IN LEVENSSTANDAARD 53
VII.1 Levensstandaard van de Brusselaars 53
VII.2 Verschillen in levensstandaard tussen wijken 55

VIII BESTAANSONZEKERHEID EN SOCIALE BIJSTAND 57
VIII.1 Inkomens uitgekeerd door de OCMW's 57
VIII.2 Armoederisico en begunstigden van de verhoogde tegemoetkoming 61

IX SCHOOLBEVOLKING 64
IX.1 Recente evolutie van het aantal leerlingen in het Brussels Gewest 64
IX.2 Schooluitval neemt toe in het Brussels Gewest 66

X HUISVESTING 67
X.1 De koopmarkt 68
X.2 De particuliere huurmarkt 69
X.3 De sociale woningen 70
X.4 Slechte huisvesting en thuisloosheid 71
X.5 Renovatie van het woningbestand 73

XI MOBILITEIT EN VERVOER 75
XI.1 Verplaatsingsgewoonten 75
XI.2 Verplaatsingen te voet 76
XI.3 Fiets 77
XI.4 Openbaar vervoer 80
XI.5 Auto 81

C. MILIEUDIMENSIE 88

XII ENERGIEVERBRUIK 89
XII.1 Gewestelijke energiebalans 89
XII.2 Energie-intensiteit 90

XIII UITSTOOT IN DE LUCHT 92
XIII.1 Broeikasgassen 93
XIII.2 Fijn stof 93
XIII.3 Voorlopers van troposferisch ozon 94
XIII.4 Verzurende stoffen 94

XIV WATERVERBRUIK 95

XV STEDELIJK AFVAL IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST 97
XV.1 Evolutie van het stedelijk afval 97
XV.2 Samenstelling van het stedelijk afval 99
XV.3 Verwerking van het stedelijk afval 101

De hoofdstukken betreffende de economische en sociale dimensies werden opgesteld door het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA), met uitzondering van het hoofdstuk III over de arbeidsmarkt, dat is opgesteld door het Federaal Planbureau. De hoofdstukken XII. tot en met XIV van de milieudimensie werden opgesteld door Brussel Leefmilieu en het BISA. De analyses zijn gebaseerd op de meest recente gegevens die beschikbaar zijn in september 2026.

A. ECONOMISCHE DIMENSIE

HOOFDSTUK I

DE INTERNATIONALE EN NATIONALE ECONOMISCHE CONTEXT[1]

In het kort:

De wereldwijde economische activiteit groeide in 2025 aan een tempo van 3,5 % , een gelijke groei ten opzichte van 2024 (toen +3,5 %). Drie factoren bepaalden de economische dynamiek van 2025: hogere en meer omvattende **Amerikaanse handelstarieven, (geopolitieke) onzekerheid** en massale **investeringen in AI**-technologie en -infrastructuur. De economieën van de VS, China en India, groeiden het afgelopen jaar met respectievelijk 2,1 %, 5,0 % en 7,7 %.

De eurozone zette in 2025 een economische groei neer van 1,4 %. De consumptie van de huishoudens en van de overheden en ook de bedrijfsinvesteringen leverden de voornaamste bijdrage aan de groei. De Europese bouwsector knoopte het afgelopen jaar terug aan met groei en ook de dienstensector presteerde sterk. De inflatie daalde wereldwijd verder en bedroeg het afgelopen jaar gemiddeld 4,1 %. In de eurozone daalde ze eveneens naar gemiddeld 2,1 %, wat ongeveer in lijn ligt met de officiële doelstelling van de Europese Centrale Bank.

Begin 2026 wezen de conjunctuurindicatoren op een over het algemeen gunstige mondiale economische context. Verwacht werd dat de wereldeconomie aan een gelijkaardig tempo zou groeien als in 2025. Het uitbreken van het conflict tussen de VS, Israël en Iran deed de projecties verslechteren, door sterke prijsstijgingen van olie, gas en diverse grondstoffen. Verwacht wordt dat de economische activiteit van de wereldeconomie in 2026 met 3,0 % groeit. **De economie van de eurozone zou groeien met 0,9 %**. De inflatie wordt verwacht terug toe te nemen. Wereldwijd naar gemiddeld 4,7 % en in de eurozone naar gemiddeld 3,0 % in 2026. Voor het jaar 2027 neigen de voorspellingen naar een economische groei van de wereldeconomie naar 3,4 % en een inflatie van 3,9 %. In 2027 zou de eurozone groeien aan 1,2 %. De inflatie in de eurozone zou 2,3 % bedragen.

De Belgische economische activiteit groeide in 2025 met 1,0 % (ten opzichte van +1,1 % in 2024). Net zoals in de eurozone droegen de consumptie van de huishoudens en de overheden en de bedrijfsinvesteringen voornamelijk bij aan dit resultaat. Met 4,0 % groei van de economische activiteit was **de bouwsector (dankzij de gespecialiseerde en industriële bouwactiviteiten) de meest dynamische sector het afgelopen jaar**, terwijl de nijverheid stagneerde. De inflatie bedroeg gemiddeld 2,5 % in 2025 (+3,1 % in 2024). **Verwacht wordt dat de economische groei afneemt naar 0,7 % in 2026**, om op te veren naar 1,0 % in 2027. Een toename van de particuliere consumptie en stijgende investeringen in woningen liggen hier aan de oorzaak De inflatie zou opnieuw toenemen naar gemiddeld 3,6 % in 2026 en verlagen naar 3,4 % in 2027. De onzekerheid rond de economische projecties blijft echter groot. Veel zal afhangen van het verdere verloop van het conflict in het Midden-Oosten, en, na afloop van dit conflict, van de snelheid waarmee mondiale aanvoerketens en cruciale infrastructuur zich kunnen herstellen naar het niveau van voor het conflict uitbrak.

1 Het cijfermateriaal in dit stukje van hoofdstuk I is deels gebaseerd op eerdere prognoses van de World Economic Outlook van het IMF gepubliceerd in juli 2026. In de tussentijd, na de afsluitdatum van het Panorama, zijn de nieuwe prognoses van oktober gepubliceerd door het IMF.

1.1 INTERNATIONAAL

De wereldeconomie groeide in 2025 aan een gelijkaardig ritme als in 2024

De wereldeconomie groeide in 2025 aan een ritme van 3,5 %, hetzelfde tempo dan het geval was in 2024 (IMF, 2026c) (zie tabel I.1.1). Globaal kunnen er drie factoren onderscheiden worden die de wereldwijde economische activiteit in 2025 vormgaven (IMF, 2026b; NBB, 2026; OESO, 2026):

- **Amerikaanse handelstarieven**: de regering Trump kondigde enkele dagen na haar aantreden aan dat ze bestaande invoerheffingen ging verhogen en het bereik van invoerheffingen ging uitbreiden, dit om de Amerikaanse economie te beschermen. Snel werden wereldwijd zware handelsmaatregelen van kracht. Op 2 april 2025, **"Liberation Day"**, werd een ware schokgolf door de wereldeconomie gezonden doordat per land soms erg hoge handelstarieven werden opgelegd, en angst voor grote economische schade de bovenhand haalde.
- **Toegenomen onzekerheid**: het volatiele handelsbeleid van de Amerikaanse regering met veelvuldige tariefwijzingen, Chinese tegenmaatregelen (o.a. exportrestricties) voedden de vrees voor een wereldwijde handelsoorlog. Tegelijkertijd zorgde het uitbreken van een kortstondige twaalfdaagse oorlog tussen Israël en Iran voor een piek van geopolitieke onzekerheid in een wereld met enkele structurele geopolitieke spanningen (bijvoorbeeld: Gaza, Oekraïne).
- **AI-investeringen**: massale investeringen in technologie en infrastructuur gelinkt aan Artificiële Intelligentie (AI) zorgden voor een groei-impuls voor de wereldeconomie.

Dat de wereldeconomie zich weerbaar toonde, had **meerdere oorzaken**. De initieel erg hoge handelstarieven werden uiteindelijk via allerlei akkoorden aanzienlijk verlaagd. Ook hadden ondernemingen zich voorbereid via het aanleggen van extra voorraden. Bovendien bleef de schade van het korte, intense conflict in het Midden-Oosten tussen Israël en Iran beperkt. Het conflict zorgde voor weinig disruptie en geen langdurige piek in de olieprijs. De ongezien hoge investeringen in AI zorgden bovendien voor een rugwind die de wereldwijde economische activiteit ondersteunde (IMF, 2026b; NBB, 2026; OESO, 2026).

De economische groei vertraagde in de VS, stagneerde in China en versnelde in India

De drie voornaamste extra-Europese economieën China, India en de VS zetten in 2025 elk een ander traject neer. De **Verenigde Staten** kende in 2025 met 2,1 % een iets lager tempo van economische groei dan in 2024 (+2,8 %). Het handelsbeleid van de nieuwe administratie, de hoge mate van beleidsonzekerheid en een 43-daagse sluiting van belangrijke overheidsdiensten bieden belangrijke verklaringen voor het lagere groeiritme. Geschat wordt dat de hoge uitgaven aan AI dan weer voor 1 procentpunt hebben bijgedragen tot deze groei van 2,1 %. De economische groei in **China** en **India** lag met respectievelijk 5,0 % en 7,7 % merkelijk hoger dan in de VS. Waar de Indiase economie profiteerde van een sterke binnenlandse vraag, zette de Chinese economie sterk in op de buitenlandse vraag, en exporteerde meer dan het geval was in 2024. Opvallend was dat de Chinese handel met de VS sterk afnam, maar dit werd goedgemaakt door hogere export elders (IMF, 2026b; IMF, 2026c; NBB, 2026; OESO, 2026).

Op het niveau van de wereldeconomie daalde de inflatie verder. Doorheen 2025 bedroeg de inflatie gemiddeld 4,1 %. Een daling met 1,7 procentpunt in vergelijking met de 5,8 % van een jaar eerder. De inflatie bleef in veel landen wereldwijd boven de officiële doelstellingen van de centrale banken noteren (IMF, 2026b). De diensteninflatie daalde doorheen 2025. De inflatie van goederen nam toe door hoge uitgaven aan AI-infrastructuur die wereldwijd de vraag omhoog duwde naar industriële metalen en andere grondstoffen. Dit leidde tot een hogere prijs van deze materialen wat werd doorgerekend in de productieketen en uiteindelijk de consument.

Doorheen 2025 groeide de economie in de eurozone met 1,4 % en daalde de inflatie naar de ECB-doelstelling van 2 %

De eurozone zette in 2025 een economische groei neer van 1,4 % (ten opzichte van +1,0 % in 2024). De grootste bijdragen tot de groei in 2025 werden geleverd door de consumptie van de huishoudens en van de overheden. Verder werd ook een sterke bijdrage genoteerd van de **bedrijfsinvesteringen** en van de opbouw van voorraden. Onzekerheid over de Amerikaanse handelstarieven zette ondernemingen ertoe aan een voorzichtiger beleid te voeren en hun voorraden aan grondstoffen uit te bouwen. Deze factor speelde voornamelijk een grote rol in het tweede kwartaal van 2025 toen de Amerikaanse handelspolitiek wereldwijd ten uitvoer kwam. Op het vlak van internationale handel speelden het afgelopen jaar twee tendensen voor de eurozone (ECB, 2025a; ECB, 2025b; ECB, 2026a; Europese Commissie, 2025; Europese Commissie, 2026; IMF, 2026b, NBB, 2026):

- De **export** van de eurozone kende in het eerste kwartaal een sterke groei, anticiperend op de invoering van handelstarieven. Vervolgens, in het tweede en derde kwartaal, werd deze groei zo goed als ongedaan gemaakt door een zwakke internationale vraag;
- De **import** kende een sterke toename in 2025. Onder impuls van de invoering van de handelstarieven begonnen internationale handelsstromen zich te verleggen, weg van de VS. Opmerkelijk was dat de import vanuit China in de eurozone sterk toenam in 2025, wat Europese beleidsmakers zorgen baart.

Over de grote sectoren heen, kwam de grootste bijdrage tot deze 1,4 %-groei van de **dienstensector**, vooral van de marktdiensten. De **bouwsector** zag haar jarenlange dalende trend in productie doorbroken begin 2025 (+1,8 %), en groeide de rest van het jaar verder aan een gematigd tempo. De **nijverheid** zag haar activiteit eveneens toenemen over 2025 (+1,6 %). De toename had vooral plaats in het jaarbegin van 2025, en werd gedreven door extra bestellingen voor voorraadopbouw in anticipatie van hogere en bredere handelstarieven. De activiteit stabiliseerde verder op dit niveau in de rest van 2025 (ECB, 2025b; Europese Commissie, 2025).

In de eurozone daalde de **inflatie** in lijn met de verwachtingen van de ECB (de inflatie daalde van 2,4 % in 2024 naar 2,1 % in 2025). De daling van de inflatie was breed gedragen en alle grote deelcomponenten volgden deze trendmatige daling. De **werkgelegenheid** groeide in de eurozone met 0,7 % of netto 1,1 miljoen jobs in 2025. Dit is een lichte vertraging in vergelijking met de 1,0 % van een jaar eerder. De **dienstensector** was de hoofdverantwoordelijke voor de jobcreatie. Ook de **bouwsector** droeg bij aan de aangroei in het aantal jobs, zij het in mindere mate. Het aantal jobs in de **nijverheid** daalde dan weer over 2025. De **werkloosheidsgraad** in de eurozone bleef stabiel op 6,3 % (Europese Commissie, 2025; Europese Commissie, 2026).

De uitbraak van het conflict tussen de VS, Israël en Iran verlaagt de groeivooruitzichten

Conjuncturele indicatoren (bijvoorbeeld het aantal binnenkomende orders) aan het begin van 2026 deden vermoeden dat het groeiritme van 2025 wereldwijd en voor vele economieën zou blijven aanhouden. Midden februari kwam er bovendien nieuws uit de Verenigde Staten, waar het Hooggerechtshof een streep trok door sommige handelstarieven. Dit deed het globale Amerikaanse handelstarief dalen en was gunstig voor de wereldeconomie. **Vóór het losbarsten van het conflict in het Midden-Oosten** werd verwacht dat de wereldeconomie in 2026 met 3,3 % zou groeien. De militaire campagne die de VS en Israël op 28 februari 2026 hebben gestart tegen Iran, **weegt sinds de start op de economische perspectieven**. De aanvallen op belangrijke infrastructuur en het sluiten van de Straat Van Hormuz laten de prijzen voor olie en gas snel stijgen, wat de wereldeconomie doet vertragen. In haar **basisscenario** verwacht het IMF een groei van de **wereldeconomie** met 3,0 %.Dit komt neer op een daling van 0,3 procentpunt in vergelijking met haar projecties van januari 2026. In 2027 zou de wereldwijde economische activiteit met 3,4 % toenemen. Dit tempo is licht gestegen sinds de vorige projectie van voor het uitbreken van het conflict (+3,2 %, IMF 2026a en IMF, 2026c).

In 2026 zou de economische groei in de **VS**, **China** en **India** respectievelijk 2,3 %, 4,6 % en 6,4 % bedragen. De uitbraak van het conflict leidde tot bijstelling van de projecties voor deze landen (respectievelijk - 0,1 procentpunt, +0,1 procentpunt en 0,0 procentpunt in vergelijking met de verwachting in januari). Overheidssteun en lagere Amerikaanse handelstarieven leveren een stimulans aan deze economieën en verzachten de economische gevolgen van het conflict. In 2027 zou de economische groei respectievelijk 2,2 %, 4,1 % en 6,7 % bedragen voor deze economieën. De groei in de VS vertraagt licht, dit voornamelijk door een verwachte lichte terugval in AI-investeringen. De Chinese economie ondervindt kopwinden in 2027 door een afnemende beroepsbevolking en vertragingen in de vastgoedmarkt (IMF, 2026b; IMF, 2026c).

Hoewel ook de economie van de eurozone - net als de wereldeconomie - een gunstige jaarstart kende, verslechterden de vooruitzichten sinds het uitbreken van het conflict tussen de VS, Israël en Iran. Vóór het conflict lagen de indicatoren in lijn met een economische groei voor 2026 (+1,2 %) die deze van 2025 (+1,4 %) zou benaderen. De meest **recente verwachtingen** gaan uit van een economische groei voor de eurozone van 0,9 % in 2026 en 1,2 % voor 2027 (versus +1,4 % verwacht in januari). De grootste bijdragen voor deze jaren blijven geleverd door de **consumptie** (van huishoudens en overheden) en de **bedrijfsinvesteringen** (Europese Commissie, 2026; IMF, 2026b; IMF, 2026c).

De uitbraak van het conflict in het Midden-Oosten en de scherpe stijging van de prijzen van olie, gas en andere grondstoffen, **heeft de geleidelijk dalende trend van de inflatie doen afbreken**. Verwacht wordt dat de **inflatie** op **wereldniveau** zal toenemen naar 4,7 % in 2026 en 3,9 % 2027. Voor de **eurozone** wordt een inflatie verwacht van 3,0 % in 2026 en 2,3 % in 2027. De inflatie wordt vooral omhooggedreven door de stijgende energieprijzen. Of de inflatie duurzaam hoger zal noteren zal afhangen van het verloop van het conflict (Europese Commissie, 2026; IMF, 2026b; IMF, 2026c).

Hoewel de economische groei van de eurozone zou afnemen door de gevolgen van het conflict in het Midden-Oosten, neigende voorspellingen voor de arbeidsmarkt naar een **matige groei van de werkgelegenheid**. Voor 2026 en 2027 wordt telkens een **werkgelegenheidsgroei** van 0,1 procentpunt verwacht. Europese ondernemingen zijn geneigd de onzekere periode vooralsnog uit te zitten, en lijken voorlopig vast te houden aan hun werknemers en zelfs personen aan te werven. De **werkgelegenheidsgraad** zou verder stijgen naar 65,5 % in 2026 en 65,6 % in 2027 (65,4 % in 2025). De **werkloosheidsgraad** zou zich voor beide jaren stabiliseren op 6,4 % (Europese Commissie, 2026).

Het globale overheidstekort van de eurozone zou toenemen in 2026, naar - 3,3 % van het bbp. Dit is een verzwakking met 0,4 procentpunten in vergelijking met een jaar eerder. **Diverse factoren** verklaren deze verandering: een verzwakkende economische groei, hogere interestvoeten op de overheidsschuld en hogere overheidsuitgaven (bv. aan defensie) dan in 2025. In 2027 zou het tekort verslechteren tot - 3,5 % van het bbp. De **overheidsschuld** van de eurozone zou ook toenemen, van 88,7 % van het bbp in 2025, naar respectievelijk 90,2 % en 91,2 % voor de jaren 2026 en 2027 (Europese Commissie, 2026).

TABEL I.1.1: Jaarlijkse evolutie van het bbp tegen constante prijzen (groei in %)

	2024	2025	2026(p)	2027(p)
Wereld	**3,5**	**3,5**	**3,0**	**3,4**
Ontwikkelde landen	**1,9**	**1,9**	**1,7**	**1,8**
Verenigde Staten	2,8	2,1	2,3	2,2
Eurozone	1,0	1,4	0,9	1,2
Duitsland	- 0,5	0,2	0,7	1,0
Frankrijk	1,4	0,9	0,6	0,9
Opkomende landen en ontwikkelingslanden	**4,5**	**4,5**	**3,8**	**4,5**
Aziatische opkomende landen	5,5	5,6	5,0	4,8
China	5,0	5,0	4,6	4,1
India	7,1	7,7	6,4	6,7

Bron: IMF (2026a), IMF (2026b) en IMF (2026c)
(p) Projectie

1.2 BELGIË

De Belgische economische activiteit groeide met 1,0 % in 2025 (NBB, 2026a). In vergelijking met een jaar eerder was dit een lichte achteruitgang (+1,1 % in 2024). De **grootste bijdragen** tot de groei werden net zoals in 2024 geleverd door de **consumptie van de huishoudens** (+1,7 %) en de **overheden** (+1,6 %). De gezamenlijke **investeringen** (van ondernemingen, overheden en huishoudens) groeiden niet maar de deelcomponent **bedrijfsinvesteringen** wel en aan een tempo van 2,3 %. Een hoge groei, maar onder de gemiddelde groei op lange termijn (+2,9 % over de periode 2015-2025). **Door de macro-economische onzekerheid blijven bedrijven voorzichtig** met nieuwe investeringsplannen en investeren ze vooral in energie-/arbeidsefficiëntie en AI. De **investeringen van gezinnen in woningen** (nieuwbouw en renovaties van woningen) daalden erg sterk met - 8,2 % in 2025, na een eveneens zwak 2024 (- 6,9 %),(FPB, 2026a; NBB, 2026a).

De **bouwsector** zette het afgelopen jaar een groei neer van 4,0 %. **Deze groei maakt van de bouwsector de meest dynamische sector in 2025**. Dit kan tegenstijdig lijken gezien de zwakke prestatie van de particuliere woningbouw, maar de groei is volledig toe te schrijven aan industriële en gespecialiseerde bouwactiviteiten. De **diensten** groeiden aan een lager tempo van 1,0 %. Zowel de marktdiensten (ICT, vrije beroepen en wetenschappelijke activiteiten) als niet-marktdiensten groeiden. Tegenover deze positieve evoluties staat de nijverheid, die doorheen 2025 feitelijk **stagneerde**. Deze bedrijfstak gaat gebukt onder **structurele problemen**: hoge energiekosten en overcapaciteit. De trend was wel niet gelijk binnen de nijverheid. De **defensie-industrie** groeide, maar de **farmaceutische nijverheid**, als grote industrietak, stagneerde (NBB, 2026a).

De Belgische binnenlandse werkgelegenheid groeide het afgelopen jaar aan met 18 700 personen. Dit is een lichte verbetering in vergelijking met het voorgaande jaar (+12 900), maar de helft lager dan het langjarige gemiddelde (1999-2019). Hierdoor steeg de **werkgelegenheidsgraad** naar 72,8 % (72,3 % in 2024). Enkel in de **dienstensector** (niet-marktdiensten én marktdiensten) werd een toename van de werkgelegenheid gerapporteerd. In de **nijverheids- en bouwsector** daalde het aantal werkenden. Dit was dus eveneens het geval in de laatste sector, hoewel de activiteit er toenam (FPB, 2026a; NBB, 2026).

De inflatie, gemeten volgens de Geharmoniseerde consumptieprijsindex (HICP), kwam in België uit op 3,0 % (komende van 4,3 %). Dit is hoger dan het gemiddelde in de eurozone (+2,1 %). Vooral de energie- en voedingsinflatie lagen aan de basis daarvan (FPB, 2026a; NBB, 2026a).

De projecties zien de economische groei dalen en de inflatie stijgen

Het conflict in het Midden-Oosten heeft een merkbaar neerwaarts effect op de economische projecties. In haar projecties van juni 2026 gaat het Federaal Planbureau uit van een economische groei van 0,7 % voor 2026 en van 1,0 % voor 2027 (volgens de voorspellingen van februari 2026, +1,0 % en +1,1 % voor 2026 en 2027). Na 2027 zou de economische groei opnieuw aantrekken tot gemiddeld 1,3 % over de periode 2028-2031. De **dynamiek in consumptie** (van particulieren en overheden) verklaart in belangrijke mate dynamiek in economische groei voor 2026 en 2027. Een **inflatie** die hoger uitvalt dan de indexering van lonen en uitkeringen (o.a. door de centenindex), een erg lage groei in **werkgelegenheid** en de **arbeidsmarkthervormingen** (verlies van uitkeringen) van de federale regering, verklaren deze lagere groei voor 2026 voor **particulieren** (+1,0 %).

Een stijgend inkomen doet de groei in **consumptie van particulieren** weer toenemen in 2027. Een lagere groei in gezondheidsuitgaven en overheidslonen vertragen de **dynamiek in overheidsconsumptie in 2026** in vergelijking met een jaar eerder. De **groei in investeringen** (van huishoudens, bedrijven en overheden) levert een belangrijke bijdrage tot de economische groei in 2026-2027. Na jaren van sterke daling, zouden vanaf 2026 de **investeringen in woningen door huishoudens** eindelijk toenemen, zij het gematigd. De **groei in bedrijfsinvesteringen** blijft relatief statbiel in 2026 en 2027, en wordt ondersteund door een blijvend hoge winstgevendheid van ondernemingen en uitgekeerde fondsen van Europese relanceplannen. De **dynamiek van overheidsinvesteringen** is volatiel in 2026 en 2027, en wordt voornamelijk bepaald door uitgaven aan defensie. In 2026 en 2027 zouden zowel de **export** als **import** dynamischer evolueren dan in het recente verleden het geval was (FPB, 2026b).

De **werkgelegenheid** zou in 2026 in absolute termen toenemen met 19 900 personen. Dit saldo ligt iets hoger dan het geval was in 2025 (+18 700). Hoewel de werkgelegenheid in de **marktsector** aantrekt in 2026, wordt deze toename teniet gedaan door een quasi-stagnatie van de werkgelegenheid bij de **overheid**, met uitzondering van defensie. In 2027 neemt de werkende bevolking toe met naar verwachting 35 900 personen. Deze stijging in het aantal werkenden kan bijna volledig worden toegeschreven aan de **marktsector**. De werkgelegenheidsgraad zou voor deze jaren respectievelijk uitkomen op 72,8 % en 73,0 %. De **werkloosheidsgraad** blijft voor de jaren 2026 en 2027 stabiel noteren op 9,6 % en is zo ook gelijk aan deze voor 2025 (FPB, 2026b).

De inflatie zou stijgen tot 3,6 % in 2026 en nadien licht dalen tot 3,4 % in 2027 (FPB, 2026c). Stijgende prijzen van olie en gas verklaren deze toename in 2026. De storingen in de Straat van Hormuz leidden niet enkel tot verstoringen in olie en gas, maar ook tot verstoringen in de levering van meststoffen, wat de voedingsprijzen doet toenemen in 2026. De daling van de totale inflatie in 2027 wordt voornamelijk verklaard door dalende energieprijzen in vergelijking met 2026. De **voedingsinflatie** zou wel verder toenemen in 2027 door heronderhandelingen tussen supermarkten en producenten. Verwacht wordt dat producenten prijsverhogingen van grondstoffen en hogere loonkosten zullen doorrekenen aan supermarkten, die op hun beurt de prijzen in de winkels zullen verhogen. (FPB, 2026b; NBB, 2026b).

Het overheidstekort van de gezamenlijk overheid zou zich, net zoals het geval was in 2025, stabiliseren op - 5,1 % in 2026, om vervolgens te evolueren naar - 5,2 % in 2027. Meer in detail stijgt het tekort van de federale overheid door hogere uitgaven aan defensie en hogere bijdragen aan de begroting van de EU. De gevolgen van het conflict in het Midden-Oosten laten zich het meeste voelen op dit overheidsniveau. De Gewesten en Gemeenschappen zien hun overheidsschuld licht verbeteren, maar minder dan de afname van het saldo op federaal niveau, waardoor het saldo als geheel afneemt. Een stijgend overheidstekort en een hogere gemiddelde rente doen de **overheidsschuld** verder toenemen naar 109,9 % van het bbp in 2026 en 111,8 % van het bbp in 2027 (FPB, 2026b).

Onzekerheden en uitdagingen

Aan de in dit hoofdstuk gepresenteerde **prognoses liggen meerdere onzekerheden ten grondslag**, bovendien blijven er grote uitdagingen die de wereldwijde (Belgische) economische dynamiek kunnen beïnvloeden (Europese Commissie, 2026; IMF, 2026b; IMF, 2026c; NBB, 2026b; OESO, 2026):

› **Geopolitieke conflicten**:

– In het **Midden-Oosten**: nadat een conflict opflakkerde tussen Iran en de VS in begin 2026 bereikten de VS en Iran op 17 juni een memorandum. Dat luidde een 60-daagse periode van wapenstilstand in met als doel in die tijd een definitief akkoord te bereiken. Midden augustus 2026 is dit memorandum afgelopen en is er geen definitief akkoord bereikt. De situatie in de regio blijft tot op heden erg onzeker en instabiel. Momenteel geldt een Amerikaanse blokkade op Iraanse schepen en heeft het Amerikaanse Ministerie Van Financiën verregaande economische sancties aangekondigd die Iran verder onder druk moeten zetten. Het is onduidelijk of er rechtstreekse onderhandelingen plaatshebben. **De scheepvaart in de Straat Van Hormuz blijft ernstig verstoord en de olie- en gasprijzen noteren nog steeds op hoge niveaus in vergelijking met het jaarbegin.** De wereldeconomie blijft hierdoor schade ondervinden. Omwille van de grote onzekerheid omtrent het verdere verloop van het conflict en haar verdere afwikkeling, modelleerde het IMF in haar World Economic Outlook naast het **basisscenario** (zie boven) twee bijkomende negatieve scenario's: een **ongunstig** en een **ernstig** scenario. Het verschil tussen deze drie scenario's ligt in de intensiteit en de duur van prijsverhogingen van olie, gas en diverse grondstoffen. In het **ernstig** scenario zijn de prijsverhogingen het hoogst en duurt het ook langer vooraleer deze prijzen terug normaliseren naar niveaus van voor het conflict. Ook de NBB heeft gelijkaardige bijkomende scenario's gedefinieerd in haar projecties. Samengevat:

  - De wereldeconomie zou in het **ongunstig** scenario groeien met 2,5 % in 2026. De **Belgische** economie met 0,5 %;
  - In het **ernstige** scenario zou de wereldgroei 2,0 %, bedragen een niveau gelijkaardig aan perioden als COVID-19 en de financiële crisis van 2008. De economische groei in de eurozone zou in het **ernstig** scenario sterk vertragen tot 0,5 % en de inflatie zou stijgen naar 3,9 % in 2026 (2,1 % in 2025). Voor **België** zou de economische groei 0,4 % bedragen en de inflatie stijgen naar 5,1 % in 2026.

– De oorlog tussen **Rusland** en **Oekraïne** is zijn vijfde jaar ingegaan. Een einde is nog niet in zicht. De risico's en mogelijke impact op de EU blijven hoog.

- **Amerikaanse handelsmaatregelen**: op dit moment blijft een wereldwijd minimumtarief van 10 % van toepassing, wat nog steeds erg hoog is. Wijzigingen en verhogingen via andere legale middelen waarover het Hooggerechtshof zich niet heeft uitgesproken zijn niet uit te sluiten.
- **De financiële markten zijn erg volatiel**, en gevoelig voor hogere inflatie, hogere rentevoeten, de houdbaarheid van overheidsschulden (vooral van de VS) en nieuwsstromen over AI. Een onvoorziene schok kan grote gevolgen hebben voor de financiële stabiliteit wereldwijd.
- **Hoge overheidsschulden**: de prijzen van diverse grondstoffen zijn sterk gestegen sinds het jaarbegin. Dit heeft de inflatie en de rentevoeten wereldwijd doen toenemen, wat de overheidsfinanciën verder onder druk zet. Sommige landen zullen zich genoodzaakt zien maatregelen te treffen die de druk op de overheidsschuld en de -begroting verlichten. Dit kan wegen op de economische groei.
- **Extreme weerfenomenen**: door de warme en **droge zomer** ontstonden in Europa (en elders) vele bosbranden, hadden verschillende waterwegen een zeer laag debiet, wat zowel het transport als het gebruik van het water als koelwater bemoeilijkte, met economische schade tot gevolg. Bovendien lijkt 2026 een jaar te worden waarin een nieuwe **El-Niño** de globale weercondities zal beïnvloeden. Via de opwarming van het zeewater verhoogt dit fenomeen de wereldwijde temperatuur, wat de kans op overvloedige neerslag groter maakt. Gelijkaardige klimaatfenomenen uit het verleden leidden wereldwijde tot lagere oogsten, inkomensverlies, hogere prijzen voor voeding én een **hoger inflatiepercentage**. Centrale banken zullen zich mogelijk genoodzaakt achten hierop te reageren, wat de mondiale economische groei kan afremmen.

Anderzijds kunnen een aantal factoren een gunstige invloed uitoefenen op de wereldwijde (Belgische) economische dynamiek:

- **Het onzekere handelsbeleid dat de Amerikaanse administratie voert**, kan landen ertoe aanzetten om werk te maken van structurele hervormingen om de economische dynamiek en -groei te doen opveren. Ook kunnen landen onderling meer toenadering zoeken via het afsluiten van handelsakkoorden en zo bestaande beperkingen afbouwen.
- **AI**: een hoger dan verwachte adoptiegraad van ondernemingen en verdere technologische ontwikkelingen kunnen ervoor zorgen dat de productiviteit van ondernemingen, en als gevolg de economische groei, meer toeneemt dan verwacht.

TABEL I.2.1: Kerncijfers voor de Belgische economie (Wijzigingspercentage in volume, tenzij anders aangegeven)

	2024	2025(p)	2026(p)	2027(p)
Consumptieve bestedingen van de particulieren	2,0	1,7	1,0	1,1
Consumptieve bestedingen van de overheid	1,8	1,6	1,0	0,6
Bruto vaste kapitaalvorming	2,0	0,0	1,9	1,7
Totaal van de nationale bestedingen	1,4	1,3	0,9	1,1
Uitvoer van goederen en diensten	-1,7	-0,3	1,8	1,6
Invoer van goederen en diensten	-1,3	0,1	2,0	1,8
Netto-uitvoer (bijdrage tot de groei van het BBP)	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2
Bruto binnenlands product in volume	**1,1**	**1,0**	**0,7**	**1,0**
Nationaal indexcijfer der consumptieprijzen	3,1	2,5	3,6	3,4
Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	1,1	1,4	-0,7	1,0
Spaarquote van particulieren (in % van het beschikbaar inkomen)	12,9	12,6	11,1	11,1
Werkgelegenheidsgraad (concept EU2020 (20-64 jaar; definitie EAK)) (%)	72,3	72,8	72,8	73,0
Binnenlandse werkgelegenheid (jaargemiddelde verandering, in duizendtallen)	12,9	18,7	19,9	35,9
Werkloosheidsgraad	9,2	9,6	9,6	9,6
Vorderingensaldo van de overheid (in % van het BBP)	-4,4	-5,1	-5,1	-5,2
Overheidsschuld (in % van het BBP)	103,9	107,9	109,9	111,8

Bron: FPB (2026b)

(p) Projectie.

BIBLIOGRAFIE:

Europese Centrale Bank (2025). 'Economic Bulletin, issue 7/2025', Europese Centrale Bank.

Europese Centrale Bank (2025). 'Eurosystem/ECB staff macroeconomic projections for the euro area', Europese Centrale Bank.

Europese Centrale Bank (2026). 'Economic Bulletin, issue 1/2026', Europese Centrale Bank.

Europese Commissie (2025). 'European Economic Forecast, Autumn 2025', European Economy Institutional Paper 327, Europese Commissie.

Europese Commissie (2026), 'European Economic Forecast, Spring 2026', European Economy Institutional Paper 341, Europese Commissie.

Federaal Planbureau (2026a). 'Economische begroting 2026 – Economische vooruitzichten 2027-2031 van februari 2026', FPB.

Federaal Planbureau (2026b). 'Economische begroting 2026-2027 – Economische vooruitzichten 2028-2031 - juni 2026', FPB.

Federaal Planbureau (2026c). 'Indexcijfer der consumptieprijzen - Inflatievooruitzichten [01/09/2026]', FPB.

Internationaal Monetair Fonds (2026a). 'World Economic Outlook, January 2026: Global Economy: Steady amid Divergent Forces', IMF.

Internationaal Monetair Fonds (2026b. 'World Economic Outlook, April 2026: Global Economy in the Shadow of War', IMF.

Internationaal Monetair Fonds (2026c). 'World Economic Outlook, July 2026: Global Economy in Crosscurrents of War and Technology', IMF.

Nationale Bank van België (2026a). 'Verslag 2025 – Economische en Financiële Ontwikkelingen', NBB Jaarverslag.

Nationale Bank van België (2026b). 'NBB Economic Review 2026 No 2: Economic projections for Belgium – June 2026', NBB.

OESO (2026). 'OECD Economic Outlook, Interim Report – Testing Resilience', OESO.

HOOFDSTUK II

DE ECONOMISCHE ACTIVITEIT VAN BRUSSEL-HOOFDSTAD

In het kort:

De groei van het Brusselse bbp zou in 2026 gematigd blijven (+0,5 %), tegen de achtergrond van een economische context die wordt gekenmerkt door de conflicten in het Midden-Oosten en sterke stijgingen van de energieprijzen. In de komende jaren zal de dynamiek naar verwachting licht toenemen. In de periode 2027-2031 zou de groei van de Brusselse economische activiteit gemiddeld 0,8 % per jaar bedragen.

Voor de periode 2027-2031 maken de Regionale economische vooruitzichten het voortaan mogelijk om de belangrijkste aanjagers van de economische groei in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest **aan de vraagzijde** te analyseren.

In de periode 2027-2031 zou de groei van het Brusselse bbp grotendeels steunen op de binnenlandse vraag, en in het bijzonder op de consumptie van de huishoudens (gemiddeld +0,9 % per jaar). Hoewel het beschikbare inkomen van de Brusselse huishoudens in 2026 onder druk zal staan, zal het zich vanaf 2027 naar verwachting gunstiger ontwikkelen, met name dankzij de toename van het aantal nieuwe banen en de aangekondigde verlagingen van de personenbelasting.

De investeringen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zouden in deze periode vrij sterk groeien: gemiddeld met 1,7 % per jaar bij de ondernemingen en met 2,2 % per jaar in de overheidssector. In tegenstelling tot vroeger zouden de consumptieve bestedingen van de overheid de Brusselse groei nauwelijks ondersteunen (gemiddeld +0,1 % per jaar). Deze zouden worden afgeremd door ongunstige demografische factoren en besparingsmaatregelen.

Wat de internationale handel betreft, zouden de uitvoer van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest naar het buitenland positief bijdragen aan de economische groei. De uitvoer zou de komende jaren naar verwachting sneller toenemen dan de invoer (respectievelijk gemiddeld +1,7 % en +1,3 % per jaar).

Aan de productiezijde is het eveneens mogelijk om te bepalen welke activiteitensectoren de economische groei en de werkgelegenheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tot 2031 zullen ondersteunen. **De twee belangrijkste sectoren die in de periode 2027-2031 naar verwachting zullen bijdragen aan de groei van het Brusselse bbp, zijn de 'overige marktdiensten'** (die onder meer de zakelijke dienstverlening omvatten) **en de financiële sector.**

Wat de **jobcreatie** betreft, **wordt deze vooral verwacht in de bedrijfstakken 'gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening' en vooral 'overige marktdiensten'** (met respectievelijk gemiddeld 1 200 en 3 500 extra werknemers per jaar). Het aantal werknemers in de niet-verhandelbare diensten zal echter afnemen (- 1 100 werknemers per jaar, voornamelijk werknemers in de overheidssector). Ook dit vormt een breuk met het verleden, aangezien de marktdiensten vroeger in belangrijke mate hebben bijgedragen aan de groei van de werkgelegenheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. **Over het geheel genomen zou de totale Brusselse binnenlandse werkgelegenheid in de periode 2027-2031 gemiddeld met 0,5 % per jaar toenemen, wat overeenkomt met de creatie van bijna 3 400 banen per jaar**.

Dit hoofdstuk gaat over de verwachte ontwikkeling van de economische activiteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tegen 2031[2]. Het bestaat uit twee delen:

- Het eerste deel gaat over het bruto binnenlands product (bbp) en de belangrijkste bestedingscategorieën op geaggregeerd niveau (deel II.1). De bestedingsoptiek maakt het mogelijk om de componenten van het bbp vanuit het oogpunt van de vraag te analyseren, waarbij wordt gekeken naar de manier waarop de goederen en diensten die binnen de Brusselse economie worden geproduceerd, worden gebruikt. Alles wat wordt geproduceerd, is bedoeld om aan een component van de vraag te voldoen, of het nu gaat om de consumptie van huishoudens, de overheidsconsumptie, investeringen, voorraadopbouw of de handel met het buitenland.
- Het tweede deel behandelt de toegevoegde waarde en de binnenlandse werkgelegenheid in de belangrijkste Brusselse activiteitensectoren (deel II.2).

Kader 1 biedt meer inzicht in de componenten van het bbp volgens de bestedingsoptiek. De definities en methodologische overwegingen zijn dan weer opgenomen aan het einde van het hoofdstuk. In tabel II.1.1 worden de macro-economische resultaten voor het hele Brussels Hoofdstedelijk Gewest weergegeven, terwijl tabellen II.2.1 en II.2.2 de sectorale resultaten voor de verschillende bedrijfstakken van de Brusselse economie bevatten. Tenzij anders vermeld, zijn alle cijfers die in dit hoofdstuk worden geanalyseerd uitgedrukt in reële termen, dat wil zeggen dat ze zijn gecorrigeerd om de effecten van de inflatie uit te sluiten.

Kader 1: Het bbp volgens de bestedingsbenadering

De in juli 2026 gepubliceerde Regionale economische vooruitzichten 2026-2031 bevatten voor het eerst **projecties voor de verschillende componenten van het bbp volgens de bestedingsbenadering op het niveau van de drie Belgische gewesten**. Deze nieuwe ontwikkeling maakt het mogelijk om de aanjagers van de regionale economische groei vanuit de vraagzijde te analyseren. Deze analyse biedt een aanvullende invalshoek naast de traditionele benadering vanuit de productiezijde (waarbij het bbp overeenkomt met de som van de toegevoegde waarden van alle sectoren van een economie).

Volgens de uitgavenbenadering meet het bruto binnenlands product (bbp) de finale vraag naar de economie van een bepaald grondgebied. Het bbp wordt dan berekend als de som van de volgende componenten:

- de **finale consumptieve bestedingen** die worden toegerekend aan particulieren (huishoudens en instellingen zonder winstoogmerk) en aan de overheid;
- de **bruto vaste kapitaalvorming** die overeenkomt met de investeringen van ondernemingen (bijvoorbeeld in machines en gebouwen), de overheid (scholen, ziekenhuizen, enz.) en huishoudens (woningen);
- de **voorraadverandering**, die naar verhouding van het bbp een relatief kleine variabele vormt en overeenkomt met het verschil in waarde tussen de input en de output van goederen in voorraad;
- de **uitvoer** van goederen en diensten, verminderd met de **invoer** van goederen en diensten; in het geval van een gewest omvatten de uitvoer en invoer zowel internationale stromen (van en naar het buitenland) als interregionale stromen (van en naar de andere gewesten van het land).

Samengevat wordt het bbp vanuit de uitgavenbenadering als volgt berekend:

BBP = particuliere consumptie
+ overheidsconsumptie + investeringen
+ voorraadverandering
+ uitvoer - invoer

De uitsplitsing van het bbp volgens de bestedingsbenadering laat een vrij uiteenlopende structuur zien in de drie Belgische gewesten (zie grafiek II.1.1). Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest onderscheidt zich op verschillende punten van de andere twee gewesten (cijfers gebaseerd op de meest recente beschikbare gegevens voor 2024):

- Het Brusselse bbp ligt aanzienlijk hoger dan de totale binnenlandse vraag van de ingezeten economische actoren, die 66 % van het bbp vertegenwoordigt. **Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft dus een extern handelsoverschot ter waarde van 34 % van het bbp**. In Vlaanderen en vooral in Wallonië volstaat de productie daarentegen niet om aan de binnenlandse vraag van deze gewesten te voldoen. Hun buitenlandse handelssaldo is dan ook negatief (- 2 % in Vlaanderen en - 22 % in Wallonië).

2 De cijfers en analyses in dit deel zijn gebaseerd op de Regionale economische vooruitzichten 2026-2031, die in juli 2026 werden gepubliceerd (zie de methodologische opmerkingen en definities aan het einde van dit hoofdstuk).

› **De finale consumptie, zowel de particuliere als de overheidsconsumptie, speelt in Brussel een minder belangrijke rol bij het bepalen van de economische activiteit** dan in de twee andere gewesten. Het totale aandeel van de finale consumptie bedraagt 46 % van het Brusselse bbp, tegenover 76 % in Vlaanderen en 99 % in Wallonië.

› **De interregionale handel speelt een belangrijke rol in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest**, vanwege zijn positie als economisch, administratief en financieel centrum. De Brusselse productie is, mede dankzij de vele pendelaars uit Vlaanderen en Wallonië, in belangrijke mate gericht op deze twee gewesten. Terwijl Vlaanderen en Wallonië een negatieve interregionale handelsbalans vertonen (respectievelijk - 5 % en - 16 % van hun bbp), is het saldo van Brussel daarentegen positief en aanzienlijk (38 % van het bbp).

› **De mate waarin het Brussels Hoofdstedelijk Gewest openstaat voor de internationale handel, ligt tussen die van Wallonië en Vlaanderen**. Het Vlaams Gewest is veruit het meest open, met internationale uitvoer en invoer die samen meer dan 90 % van het bbp vertegenwoordigen. In Brussel ligt dit aandeel rond 60 %. Net als Wallonië heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een negatieve internationale handelsbalans, aangezien het aandeel van de invoer uit het buitenland groter is dan dat van de uitvoer. Alleen Vlaanderen heeft een beperkt handelsoverschot ten opzichte van het buitenland.

GRAFIEK II.1.1: BBP-structuur volgens de uitgavenbenadering in 2024 (in % van het BBP)

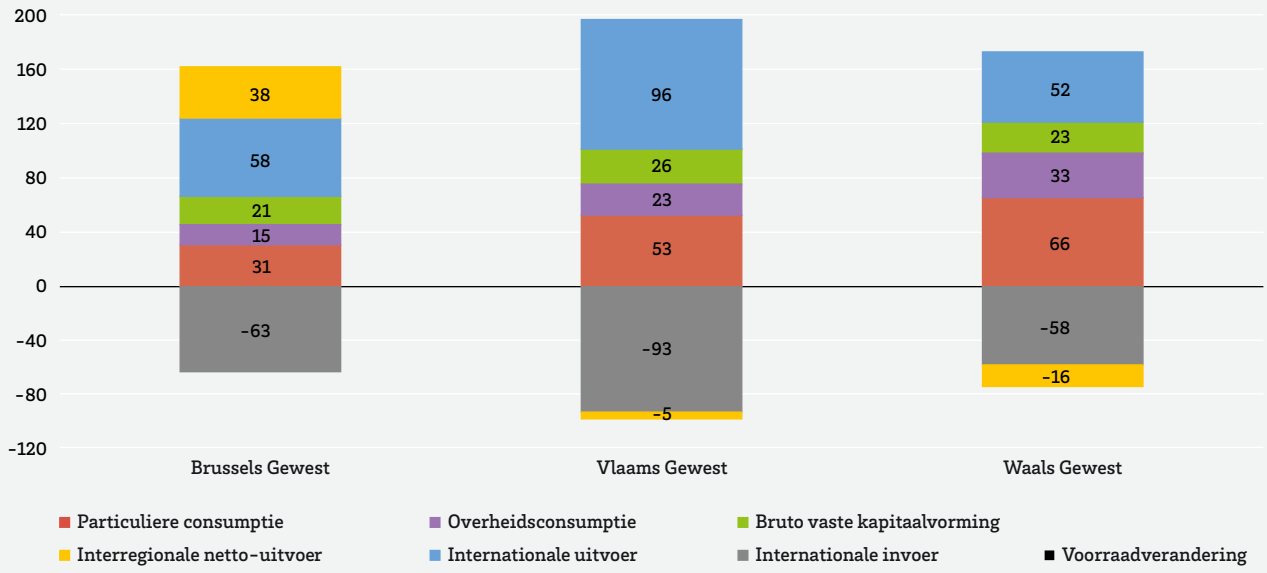

Bron: FPB, BISA, IWEPS, Statistiek Vlaanderen (2026)

II.1 VERWACHTE ONTWIKKELING VAN HET BBP EN DE BELANGRIJKSTE BESTEDINGSCATEGORIEËN

Economische activiteit: aanvankelijk gematigde groei, vanaf 2027 iets sterkere groei van het Brusselse bbp

Volgens de projecties zou de groei van de economische activiteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2025 gematigd zijn. **De groei van het Brusselse bbp zou in 2025 beperkt blijven tot 0,5 %** (tegenover 1,1 % in Vlaanderen en Wallonië). De daling van de activiteit in de financiële sector, de handel en de horeca en de industrie (voornamelijk als gevolg van de sluiting van de fabriek van Audi Brussels) heeft immers zwaar gewogen aan de Brusselse kant.

In 2026 wordt de internationale economische context gekenmerkt door de conflicten in het Midden-Oosten en de daaruit voortvloeiende sterke stijgingen van de energieprijzen (zie hoofdstuk I.1). Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest lijkt relatief minder door deze factoren te worden getroffen, waardoor de groei van de economische activiteit er stabiel zou blijven, terwijl deze in de twee andere gewesten zou afnemen. **Het Brusselse bbp zou in 2026 dus opnieuw een bescheiden groei van 0,5 % laten optekenen**, terwijl de groei in Vlaanderen en Wallonië zou vertragen tot respectievelijk 0,7 % en 0,8 %.

Voor de daaropvolgende jaren gaan de projecties uit van een sterkere bbp-groei van alle gewesten. **Over de volledige periode 2027-2031 zou de economische activiteit in Brussel gemiddeld met 0,8 % per jaar groeien**. Dit groeitempo blijft lager dan dit wat wordt in Vlaanderen en Wallonië (respectievelijk 1,4 % en 1,1 %). Het ligt ook lager dan het percentage dat in het recente verleden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd waargenomen (gemiddeld 1,1 % per jaar in de periode 2014-2024).

Wat het Brusselse bbp betreft, maakt de uitsplitsing op basis van de uitgaven het mogelijk om de belangrijkste aanjagers van de groei in de periode 2027-2031 te identificeren:

- **De groei van het Brusselse bbp zou in deze periode grotendeels steunen op de binnenlandse vraag**, met een gemiddelde bijdrage van 0,69 procentpunt (pp) per jaar. Deze bijdrage van de Brusselse binnenlandse vraag is vrijwel gelijk verdeeld tussen de bedrijfsinvesteringen (0,25 pp) en de consumptie van de huishoudens (0,28 pp). Deze laatste vormt dus de belangrijkste aanjager van de groei van het Brusselse bbp. Ook de investeringen van de publieke sector zouden een positieve, maar bescheidener bijdrage leveren (0,10 pp). De consumptieve bestedingen van de overheid zouden daarentegen de komende jaren nauwelijks bijdragen aan de Brusselse groei (slechts 0,01 pp).
- Daarnaast **zou de economische groei ook worden ondersteund door de toename van de internationale netto**-uitvoer van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (gemiddeld 0,16 pp per jaar tussen 2027 en 2031). De bijdrage van de interregionale handel van Brussel met de twee andere gewesten zou daarentegen vrijwel nul zijn.

In de volgende paragrafen wordt achtereenvolgens ingegaan op de ontwikkeling van de verschillende componenten van het bbp volgens de uitgavenbenadering.

Consumptie en inkomens van huishoudens: het beschikbare inkomen staat in 2026 onder druk, maar herstelt zich vanaf 2027 en ondersteunt een gematigde groei van de consumptie

De finale consumptieve bestedingen van de huishoudens[3] in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bedroegen in 2024 33,7 miljard euro. Om deze uitgaven te dekken, maken de Brusselse huishoudens gebruik van hun beschikbare inkomen. In de regionale rekeningen komt het beschikbare inkomen overeen met het inkomen dat huishoudens daadwerkelijk ter beschikking hebben om te besteden aan consumptie of om te sparen (zie de definitie aan het einde van het hoofdstuk). Als het beschikbare inkomen hoger ligt dan de consumptieve bestedingen, neemt het spaargeld van huishoudens toe. Omgekeerd zal het spaargeld dalen wanneer huishoudens meer uitgeven aan consumptie dan ze aan inkomen ontvangen. Wanneer de groei van het beschikbare inkomen in reële termen wordt uitgedrukt, geeft deze een indicatie van de ontwikkeling van de koopkracht van de huishoudens op geaggregeerd niveau (in dit geval voor het hele Brussels Hoofdstedelijk Gewest)[4]. De koopkracht van huishoudens neemt toe (af) wanneer de stijging van het beschikbare inkomen groter (kleiner) is dan de verhoging van de prijzen van de geconsumeerde goederen en diensten.

De projecties gaan uit van een dynamische groei van de consumptie van huishoudens in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2025 (+1,3 %), ondersteund door de groei van hun beschikbare inkomen (+1,5 %).

In 2026 daarentegen zal het inkomen van de Brusselse huishoudens naar verwachting sterk dalen (- 1,5 %) als gevolg van verschillende factoren:

- De stijging van de inflatie (met name onder druk van de energieprijzen) zou slechts gedeeltelijk worden gecompenseerd door de indexering van de lonen en sociale uitkeringen. De indexering vindt doorgaans immers met enige vertraging plaats. Bovendien wordt deze in 2026 beperkt door de maatregel waarbij een plafond wordt ingesteld, de zogenaamde 'centenindex'[5].
- Daarnaast zou het Brusselse beschikbare inkomen worden gedrukt door de beperking in de tijd van de werkloosheidsuitkeringen. Op het niveau van het hele Brussels Hoofdstedelijk Gewest leidt deze maatregel tot een aanzienlijke daling van het totale bedrag aan werkloosheidsuitkeringen, die slechts gedeeltelijk wordt gecompenseerd door een stijging van het totale bedrag aan leefloonuitkeringen. Het Brussels Gewest is bijzonder kwetsbaar voor deze factor, aangezien een relatief groot deel van de beroepsbevolking daar onder deze uitsluitingen valt (Zie kader 1 van hoofdstuk III "Arbeidsmarkt").
- Aangezien het aantal werkende Brusselaars in 2026 slechts licht zou toenemen, zou ook het inkomen uit arbeid in een relatief traag tempo stijgen (Zie hoofdstuk III "Arbeidsmarkt").

Onder deze omstandigheden zou de groei van de consumptie van huishoudens in het Brussels Gewest in 2026 sterk vertragen en slechts 0,3 % bedragen.

Vanaf 2027 zou het beschikbare inkomen van de Brusselse huishoudens geleidelijk herstellen. Dit herstel zou onder meer worden verklaard door een grotere jobcreatie en door de verlaging van de personenbelasting (vooral in 2029 en 2030). Het herstel zou echter worden afgeremd door het ongunstige effect van de centenindex, die tot 2029 van kracht blijft. **Over de volledige periode 2027-2031 zou het beschikbare inkomen van de Brusselse huishoudens gemiddeld met 1,1 % per jaar groeien**. Deze groei zou dus lager liggen dan deze verwacht in Vlaanderen en Wallonië (respectievelijk 1,4 % en 1,2 %). Ook zou de groei lager zijn dan in het verleden in Brussel werd opgetekend (1,5 % per jaar in de periode 2014-2024).

De consumptie van huishoudens vertoont doorgaans een stabielere ontwikkeling dan hun inkomen. Wanneer hun inkomen verandert, kunnen huishoudens immers hun spaargeld aanspreken of juist meer sparen om hun gewenste consumptieniveau tot op zekere hoogte op peil te houden. **Tussen 2027 en 2031 zou de consumptie van de Brusselse huishoudens gemiddeld met 0,9 % per jaar** toenemen (tegenover 1,3 % in Vlaanderen en 1,0 % in Wallonië). Dit tempo ligt twee keer zo laag als het gemiddelde dat in de periode 2014-2024 werd opgetekend. Uiteindelijk zou de consumptie in het Brussels Gewest dus iets minder snel stijgen dan de inkomens, waardoor de spaarquote van de huishoudens zich zou herstellen na het historische dieptepunt dat voor 2026 wordt voorspeld (3,2 %, het laagste niveau van de afgelopen 30 jaar). In 2031 zou de spaarquote van de Brusselse huishoudens 4,4 % bedragen. Dit percentage blijft aanzienlijk lager dan de projecties voor de twee andere gewesten (14,1 % in Vlaanderen en 9,8 % in Wallonië).

3 Om het eenvoudig te houden: we hebben het hier over de consumptie van huishoudens. Strikt genomen omvat de totale particuliere consumptie ook een kleinere component die betrekking heeft op instellingen zonder winstoogmerk (izw) ten dienste van huishoudens.

4 Aangezien het beschikbare inkomen op geaggregeerd niveau voor een bepaald gebied wordt berekend, geeft het geen enkel inzicht in de inkomensverdeling binnen de bevolking en dus ook niet over de individuele situaties van de inwoners.

5 Deze maatregel houdt in dat het deel van de lonen dat hoger is dan 4 000 euro bruto per maand en het deel van de sociale uitkeringen dat hoger is dan 2 000 euro bruto per maand, niet wordt geïndexeerd.

Publieke consumptie: afgeremd door demografische factoren en besparings-maatregelen, waardoor de overheidsconsumptie slechts in zeer beperkte mate toeneemt

De consumptieve bestedingen van de overheid bestaan hoofdzakelijk uit drie grote categorieën: uitgaven voor collectieve consumptie (zoals justitie, defensie, infrastructuur...), uitgaven voor onderwijs en ten slotte uitgaven voor gezondheidszorg. In de regionale rekeningen worden deze uitgaven, voor alle overheidsniveaus samen, toegerekend aan het gewest waar de begunstigden wonen[6].

In 2025 en 2026 zou de ontwikkeling van de consumptieve bestedingen van de overheid in het Brussels Gewest nog dynamisch zijn (gemiddeld +1,3 % per jaar), waarna deze aanzienlijk zou vertragen. **Gemiddeld over de periode 2027-2031 zou de overheidsconsumptie in het Brussels Gewest nog slechts met 0,1 % per jaar toenemen**, een veel lager groeitempo dan in het recente verleden (+1,7 % van 2014 tot 2024). Dit tempo ligt ook aanzienlijk onder het verwachte tempo in Vlaanderen en Wallonië (respectievelijk 1,0 % en 0,6 % per jaar tussen 2027 en 2031). Dit resultaat wordt grotendeels verklaard door de demografische factoren die ten grondslag liggen aan de ontwikkeling van bepaalde voorspelde overheidsuitgaven. Zo zou de Brusselse bevolking tussen 2027 en 2031 zeer licht dalen (- 0,1 % per jaar), terwijl de bevolking in Wallonië en vooral in Vlaanderen zou blijven toenemen. Dit vertaalt zich in een minder sterke groei van de collectieve overheidsuitgaven in Brussel. Daarnaast gaan de projecties uit van een sterke daling van de schoolgaande bevolking in het Brussels Gewest (- 1,0 % per jaar), wat de ontwikkeling van de onderwijsuitgaven afremt. Tot slot zou, zoals in het verleden werd vastgesteld, de groei van de uitgaven voor gezondheidszorg in Brussel minder sterk blijven, omdat de bevolking er jonger is dan in de twee andere gewesten.

Daarnaast moet worden opgemerkt dat de groei van de overheidsconsumptie in de drie Belgische gewesten de komende jaren naar verwachting zal vertragen. Ze worden immers alle drie geconfronteerd met een reeks besparingsmaatregelen die op verschillende bevoegdheidsniveaus zijn beslist. Deze maatregelen vertalen zich onder meer in een vermindering van de werkgelegenheid bij de overheid (en dus van de loonmassa, die een belangrijke uitgavenpost van de overheid vormt) en in een daling van de aankopen van goederen en diensten door de overheid. De aankopen van Defensie vormen in dat verband een belangrijke uitzondering: de sterke stijgingen die voor 2029 en 2031 zijn voorzien op basis van de leveringskalender verklaren de tijdelijke pieken in de groei van de overheidsconsumptie in diezelfde jaren.

Investeringen: de groei van de investeringen van bedrijven en de overheidssector is sterk en de investeringen van huishoudens in woningen trekken weer aan

De projecties maken een onderscheid tussen investeringen door bedrijven, huishoudens en de overheid. Aangezien investeringsuitgaven soms sterk kunnen schommelen, worden hier alleen de resultaten geanalyseerd die zijn uitgedrukt als jaargemiddelde over de periode 2027-2031.

Wat de bedrijven betreft, zouden zij hun investeringen in het Brussels Gewest tussen 2027 en 2031 jaarlijks met 1,7 % verhogen. Dit groeitempo is vergelijkbaar met dat in de periode 2014-2024. De Vlaamse en Waalse ondernemingen zouden hun investeringen de komende jaren sterker zien toenemen (respectievelijk +2,0 % en +2,4 % per jaar). De investeringsinspanningen van de Brusselse ondernemingen zouden echter toenemen: de investeringsquote in het Brussels Gewest (de verhouding tussen investeringen en bbp) zou immers geleidelijk stijgen van 14 % in 2027 tot 15 % in 2031. Deze investeringsquote zou iets hoger liggen dan vóór de coronacrisis, maar lager blijven dan in de twee andere gewesten.

6 Meer bepaald is de regionale uitsplitsing van de overheidsconsumptie gebaseerd op het gewest waar de uiteindelijke begunstigden wonen (voor de individualiseerbare consumptie, zoals onderwijs en gezondheidszorg) of de vermoedelijke begunstigden (voor de collectieve consumptie, waarbij de verdeling gebeurt volgens het aandeel van elk gewest in de totale bevolking).

Wat de huishoudens betreft, hebben de projecties betrekking op investeringen in woningen. In 2024 en 2025 hebben de stijging van de hypotheekrente en de hoge bouwkosten geleid tot een sterke daling van deze investeringen in de drie Belgische gewesten. Op basis van de informatie over de bouwvergunningen zou de daling in deze twee jaren het sterkst zijn geweest in het Brussels Gewest. Diezelfde informatie wijst op een gedeeltelijke opleving van de Brusselse residentiële investeringen in 2026 en een gematigde groei in 2027. Het herstel zou echter worden afgeremd door de nog steeds hoge bouwkosten en rentevoeten en door de koopkracht die nog steeds onder druk staat. Vanaf 2028 zouden de investeringsvoorwaarden verder moeten verbeteren (dankzij een geleidelijke daling van de rentevoeten en een sterkere groei van de inkomens van huishoudens). **Over de volledige periode 2027-2031 zouden de investeringen van de Brusselse huishoudens in woningen gemiddeld met 1,4 % per jaar toenemen.** Dit tempo ligt dicht bij dat wat in Wallonië wordt verwacht (+1,6 %) en is aanzienlijk lager dan het tempo dat voor Vlaanderen wordt voorspeld (+2,6 %). De sterkere dynamiek van de investeringen in woningen in Vlaanderen is onder meer het gevolg van de hogere inkomensgroei van Vlaamse huishoudens.

Wat ten slotte de overheidsinvesteringen op het grondgebied van het Brussels Gewest betreft, was er in 2025 en 2026 sprake van een dynamische ontwikkeling, die grotendeels werd gedreven door investeringen in defensie en schoolgebouwen. Voor de daaropvolgende jaren verschilt de ontwikkeling naargelang van het bevoegdheidsniveau.

De Gemeenschappen en Gewesten zouden hun investeringen in 2027 en 2028 over het algemeen moeten verminderen of stabiliseren, alvorens hun investeringsinspanningen in 2029 en 2030 op te voeren (met name voor schoolgebouwen). In deze twee laatste jaren zouden ook de plaatselijke besturen hun investeringen verhogen in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen die voor het najaar van 2030 zijn gepland. Tot slot zou de groei van de investeringen van de federale overheid gedurende de hele periode 2027-2030 aanzienlijk blijven, met name op het vlak van energie en defensie. Aangezien een belangrijk deel van de federale investeringen aan het Brusselse grondgebied wordt toegerekend, beïnvloedt deze component de algemene ontwikkeling in dit gewest sterk. Het jaar 2031 zou een breuk vormen, met een duidelijke daling van de overheidsinvesteringen als gevolg van het terugvallen van de gemeentelijke investeringen na de verkiezingen en de afname van de federale investeringen. Over de volledige periode 2027-2031 **zou de groei van de investeringen van de overheid in het Brussels Gewest gemiddeld 2,2 % per jaar bedragen**. Deze toename is aanzienlijk sterker dan in Vlaanderen en Wallonië, grotendeels onder invloed van de investeringen van de federale overheid. De overheidsinvesteringsquote in het Brussels Gewest zou stijgen en uitzonderlijk hoog worden, tot meer dan 5 % van het gewestelijke bbp.

Internationale en interregionale handel in goederen en diensten: de internationale netto-uitvoer ondersteunt de economische groei

De internationale uitvoer van het Brussels Gewest is in 2024 sterk afgenomen (- 5,9 %) als gevolg van de daling van de activiteiten van Audi Brussels in de aanloop naar de sluiting van de fabriek in februari 2025. De ontwikkeling van de Brusselse uitvoer zou zich in 2025 moeten stabiliseren en in 2026 verbeteren, ondanks de handelsconflicten rond douanetarieven en de geopolitieke instabiliteit (zie hoofdstuk I). Deze moeilijkheden lijken zwaarder te wegen op de Vlaamse en Waalse uitvoer, die in grotere mate gericht is op industriële goederen, terwijl Brusselse ondernemingen vooral diensten uitvoeren. Het verwachte herstel van de wereldhandel vanaf 2027 zou de uitvoer van de drie gewesten stimuleren, maar deze keer vooral Vlaanderen en Wallonië ten goede komen. **De internationale Brusselse uitvoer zou in de periode 2027-2031 gemiddeld met 1,7 % per jaar toenemen** (tegenover een groei van 2,2 % in Vlaanderen en 2,0 % in Wallonië). In dezelfde periode **zou de internationale invoer van het Brussels Gewest met gemiddeld 1,3 % per jaar toenemen**, en daarmee minder snel groeien dan de uitvoer. Bijgevolg **zou de bijdrage van de internationale handelsbalans aan de groei van het Brusselse bbp de komende jaren licht positief zijn**. In Vlaanderen en Wallonië zou de internationale handelsbalans daarentegen een negatieve bijdrage leveren aan de groei, aangezien de invoer er sneller zou toenemen dan de uitvoer.

Wat de interregionale handel betreft, wordt het Brussels Gewest gekenmerkt door een sterke positieve handelsbalans, in tegenstelling tot de twee andere gewesten (zie kader 1). De Brusselse bedrijven voeren immers grote hoeveelheden goederen en vooral diensten uit om tegemoet te komen aan de vraag vanuit Vlaanderen en Wallonië. Het overschot op de interregionale handel vertegenwoordigde in 2024 38 % van het Brusselse bbp, terwijl Vlaanderen en Wallonië een tekort lieten optekenen van respectievelijk 3 % en 16 % van hun bbp. De bijdrage van de interregionale handelsbalans aan de bbp-groei van de gewesten is echter beperkt en vrij gelijkaardig in de drie gewesten. **Gemiddeld over de periode 2027-2031 zou de bijdrage van de interregionale netto-uitvoer in Brussel** en Vlaanderen nul zijn en in Wallonië licht negatief.

TABEL II.1.2: Bbp en belangrijkste bestedingscategorieën in volume (groei in %, tenzij anders vermeld)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Gemiddelden 2027-2031
Bruto binnenlands product	**0,5**	**0,5**	**0,7**	**0,8**	**1,0**	**1,0**	**0,8**	**0,8**
Finale consumptie van particulieren	1,3	0,3	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0	0,9
Finale consumptie van de overheid	1,5	1,2	-0,2	0,1	0,4	-0,3	0,4	0,1
Bruto vaste kapitaalvorming	2,8	1,5	2,1	1,4	2,5	2,6	0,4	1,8
Bedrijfsinvesteringen (1)	4,9	-1,0	2,1	1,3	2,2	1,7	1,4	1,7
Investeringen van huishoudens in woningen	-14,6	11,9	1,4	0,0	2,2	1,4	2,1	1,4
Overheidsinvesteringen	4,5	5,5	2,4	2,3	3,6	5,8	-3,1	2,2
Voorraadveranderingen (2) (3)	0,0	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totale binnenlandse vraag	1,8	0,6	1,0	0,8	1,3	1,2	0,7	1,0
Internationale uitvoer	0,2	2,1	1,3	1,8	1,7	2,0	1,8	1,7
Internationale invoer	0,7	2,2	1,1	1,3	1,1	1,6	1,2	1,3
Internationale netto-uitvoer (3)	-0,3	-0,2	0,0	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Interregionale netto-uitvoer (3)	-0,4	0,2	-0,0	0,1	-0,1	-0,0	0,1	0,0
Beschikbaar bruto-inkomen van de huishoudens	1,5	-1,5	0,7	0,9	1,4	1,4	1,1	1,1
Spaarquote van de huishoudens (4)	4,9	3,2	3,2	3,3	3,8	4,3	4,4	3,8
p.m. Deflator van de particuliere consumptie	2,3	3,4	2,9	2,3	1,8	1,7	1,7	2,1

Bron: FPB, BISA, IWEPS, Statistiek Vlaanderen (2026)
(1) Met inbegrip van zelfstandigen en izw's
(2) Met inbegrip van het saldo van de aan- en verkoop van kostbaarheden
(3) Bijdrage in procentpunt aan de bbp-groei
(4) In % van hun bruto beschikbaar inkomen (in nominale termen)

II.2 TOEGEVOEGDE WAARDE EN WERKGELEGENHEID OP SECTORAAL NIVEAU

Toegevoegde waarde: gedragen door de marktdiensten wordt de groei van de economische activiteit vanaf 2027 sterker

De groei van de toegevoegde waarde in het Brussels Gewest zou in 2025 bijzonder laag zijn (slechts +0,4 %) (zie tabel II.2.1). Op sectoraal niveau kan deze ontwikkeling onder meer worden verklaard door de sterke daling van de activiteit in de industrie[7] (- 4,9 %), voornamelijk als gevolg van de sluiting van de fabriek van Audi Brussels, en door de beperkte groei die wordt verwacht in de bedrijfstak 'krediet en verzekeringen', die in Brussel een bijzonder groot gewicht heeft. In 2026 zou de verbetering in deze twee sectoren de lichte opleving van de economische groei gedeeltelijk verklaren. Nu de directe schok in de industrie achter de rug is en de financiële sector opnieuw een sterkere groei laat optekenen, **zou de Brusselse toegevoegde waarde in 2026 met 0,6 % toenemen**.

Tijdens de periode 2027-2031 zou de economische groei in Brussel iets sterker zijn, vrijwel uitsluitend gedragen door de marktdiensten. Binnen deze sector worden de belangrijkste bijdragen verwacht van de twee bedrijfstakken met het grootste gewicht, namelijk 'overige marktdiensten[8]' en 'krediet en verzekeringen'. Hun toegevoegde waarde zou tussen 2027 en 2031 gemiddeld met respectievelijk 1,2 % en 1,6 % per jaar toenemen. Daarbij moet echter worden opgemerkt dat de 'overige marktdiensten' tijdens de periode 2027-2031 een kleinere bijdrage zouden leveren aan de Brusselse economische groei (gemiddeld 0,36 procentpunt) dan in het verleden (gemiddeld 0,78 procentpunt in de periode 2014-2024). Ook de bedrijfstak 'vervoer en communicatie' zou een positieve bijdrage moeten leveren, met een verwachte groei van de

7 Industrie wordt hier in ruime zin opgevat, aangezien zij zowel de verwerkende industrie als de activiteiten met betrekking tot energie en water omvat.

8 Deze bedrijfstak omvat talrijke diensten aan ondernemingen (juridische activiteiten, boekhoudkundige diensten, activiteiten van hoofdkantoren, IT- en administratieve diensten, enz.), maar ook vastgoedactiviteiten en bepaalde diensten aan personen.

activiteit van 2,0 % per jaar tussen 2027 en 2031. De toegevoegde waarde zou echter licht afnemen in de industrie en in de bedrijfstak 'handel en horeca' (respectievelijk gemiddeld - 0,3 % en - 0,5 % per jaar). In beide gevallen betekent dit echter een zekere verbetering, aangezien de daling minder sterk zou zijn dan in het recente verleden. Tot slot zou de bijdrage van de niet-verhandelbare diensten[9] gemiddeld nul zijn, wat een breuk vormt met het verleden. Tussen 2014 en 2024 leverde deze bedrijfstak bijvoorbeeld een bijdrage van 0,25 procentpunt aan de Brusselse economische groei. Over het geheel genomen **zou de totale toegevoegde waarde die binnen de Brusselse economie wordt gegenereerd in de periode 2027-2031 gemiddeld met 0,9 % per jaar toenemen**.

Werkgelegenheid: vrijwel geen groei in 2025 en 2026, vanaf 2027 neemt het aantal nieuwe banen sterker toe

De gematigde groei van de economische activiteit in België in 2025 en 2026 weegt op de jobcreatie. Die zou in het hele land relatief beperkt blijven, maar vooral in het Brussels Gewest. Dit resultaat sluit aan bij de sterkere vertraging van de groei van het Brusselse bbp ten opzichte van de twee andere gewesten. **De groei van de Brusselse binnenlandse werkgelegenheid zou in 2025 en 2026 dan ook vrijwel nihil zijn** (zie tabel II.2.2). De verwachte quasi-stagnatie van de werkgelegenheid in het Brussels Gewest gedurende deze twee jaren verhult een daling van de loontrekkende werkgelegenheid (onder meer - 0,4 % in 2026), die wordt gecompenseerd door een toename van de zelfstandige werkgelegenheid (onder meer +2,3 % in 2026). De daling van de loontrekkende werkgelegenheid in het Brussels Gewest in 2025 valt grotendeels te verklaren door de sluiting van de fabriek van Audi Brussels. In 2026 zou het banenverlies in de Brusselse industrie aanzienlijk blijven en nog sterker zijn in de 'overige marktdiensten', met respectievelijk een verlies van 1 100 en 1 400 banen.

Vanaf 2027 zou de jobcreatie geleidelijk weer aantrekken, tegen een achtergrond van een sterkere groei van het Brusselse bbp. Dit herstel zou echter worden getemperd door het grote aantal banen dat naar verwachting verloren gaat in de overheidssector op het Brusselse grondgebied, vooral tussen 2027 en 2029. De werkgelegenheid in de publieke sector van het Brussels Gewest zou sterker afnemen dan in de twee andere gewesten (de werkgelegenheid bij de overheid zou in Wallonië stabiel blijven en in Vlaanderen licht toenemen). **Over de volledige periode 2027-2031 zou de Brusselse binnenlandse werkgelegenheid gemiddeld met 0,5 % per jaar toenemen**. Deze groei is bijna twee keer zo laag als in de rest van het land gedurende dezelfde periode (+1,0 % per jaar in Vlaanderen en +0,9 % in Wallonië). Dit groeitempo van 0,5 % zou echter overeenkomen met het percentage dat voor de binnenlandse werkgelegenheid in Brussel in de periode 2014-2024 is waargenomen. Dit komt overeen met de creatie van bijna 3 400 banen per jaar op het Brusselse grondgebied tussen 2027 en 2031. In dezelfde periode zou het aantal zelfstandigen veel sneller blijven toenemen dan het aantal werknemers in loondienst (+1,3 % tegenover gemiddeld +0,3 % per jaar). Zoals doorgaans het geval is, zou het merendeel van de banen die de komende jaren in het Brussels Gewest worden gecreëerd, geconcentreerd zijn in de bedrijfstakken 'gezondheid en maatschappelijke dienstverlening' en vooral 'overige marktdiensten' (waarbij tussen 2027 en 2031 gemiddeld respectievelijk 1 200 en 3 500 extra banen per jaar worden verwacht, zie tabel II.1.3). Het aantal werknemers in de niet-verhandelbare diensten zal echter afnemen (- 1 100 banen per jaar, voornamelijk werknemers in de overheidssector). Dit vormt een breuk met het verleden, aangezien de niet-verhandelbare diensten een aanzienlijke positieve bijdrage leverden aan de groei van de Brusselse binnenlandse werkgelegenheid (gemiddeld 1 600 nieuwe banen per jaar tussen 2014 en 2024). Ook in verschillende andere bedrijfstakken zou het aantal banen afnemen, zij het in beperktere mate. Dit is met name het geval in de industrie en in de bedrijfstakken 'handel en horeca' en 'krediet en verzekeringen', waar het aantal banen al vele jaren structureel afneemt. Toch is er voor deze drie bedrijfstakken sprake van een relatieve verbetering, aangezien het verwachte banenverlies in de periode 2027-2031 minder groot zou zijn dan in het verleden.

9 De niet-marktdiensten bestaan hoofdzakelijk uit de bedrijfstak «openbaar bestuur en onderwijs».

TABEL II.2.1: Resultaten op sectoraal niveau voor de bruto toegevoegde waarde

	Aandeel (%)	Groei* (%)			Gemiddelden 2027-2031	
	2024	2025	2026	2027	Groei* (%)	Bijdrage* (pp)
1. Landbouw	**0,0**	**-6,8**	**3,4**	**1,3**	**1,6**	**0,00**
2. Industrie	**4,7**	**-4,9**	**-2,7**	**-0,2**	**-0,3**	**-0,01**
3. Bouw	**2,2**	**6,3**	**0,4**	**0,6**	**0,7**	**0,02**
4. Marktdiensten	**72,2**	**0,5**	**0,7**	**1,0**	**1,2**	**0,86**
a. Vervoer en communicatie	9,0	0,9	1,5	1,8	2,0	0,18
b. Handel en horeca	9,4	-0,2	-2,8	-1,0	-0,5	-0,04
c. Krediet en verzekeringen	18,3	0,5	2,6	1,9	1,6	0,30
d. Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	5,2	1,3	1,0	1,2	1,3	0,07
e. Overige marktdiensten	30,4	0,5	0,4	0,8	1,2	0,36
5. Niet-verhandelbare diensten	**20,8**	**0,5**	**0,7**	**-0,5**	**0,0**	**0,00**
Totaal	**100,0**	**0,4**	**0,6**	**0,7**	**0,9**	**0,86**

Bron: FPB, BISA, IWEPS, Statistiek Vlaanderen (2025)
Noot: projecties vanaf 2024
* In volume

TABEL II.2.2: Sectorale resultaten op het gebied van binnenlandse werkgelegenheid

	Aandeel (%)	Groei* (%)			Gemiddelden 2027-2031	
	2024	2025	2026	2027	Groei* (%)	Netto creaties
1. Landbouw	**0,0**	**-8,1**	**-0,2**	**-0,5**	**0,4**	**1**
2. Industrie	**3,7**	**-10,7**	**-4,2**	**-1,0**	**-0,9**	**-202**
3. Bouw	**2,8**	**3,1**	**2,2**	**0,6**	**0,8**	**186**
4. Marktdiensten	**66,3**	**0,3**	**-0,2**	**0,7**	**0,9**	**4.530**
a. Vervoer en communicatie	6,9	-0,3	-0,4	0,7	0,5	266
b. Handel en horeca	11,3	0,1	-0,5	-0,4	-0,1	-63
c. Krediet en verzekeringen	6,7	-0,3	-1,0	-0,7	-0,7	-349
d. Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	10,3	0,9	0,6	1,4	1,5	1.197
e. Overige marktdiensten	31,2	0,4	-0,1	1,2	1,5	3.478
5. Niet-verhandelbare diensten	**27,1**	**0,5**	**0,3**	**-0,9**	**-0,6**	**-1.124**
Totaal	**100,0**	**0,0**	**-0,1**	**0,2**	**0,5**	**3.391**

Bron: FPB, BISA, IWEPS, Statistiek Vlaanderen (2025)
Noot: projecties vanaf 2024

Definities en methodologische opmerkingen:

Bronnen van gegevens

De analyse in dit hoofdstuk is gebaseerd op de Regionale economische vooruitzichten 2026-2031, gepubliceerd in juli 2026. Deze macro-economische middellangetermijnprognoses voor de drie Belgische gewesten zijn opgesteld met behulp van het HERMREG-model. Dit model werd gezamenlijk ontwikkeld door het Federaal Planbureau (FPB), het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA), het Institut wallon de l'Évaluation, de la Prospective et de la Statistique (IWEPS) en Statistiek Vlaanderen.

De gegevens tot en met 2024 (met betrekking tot het bbp en de bestedingscategorieën ervan, de bruto toegevoegde waarde en de binnenlandse werkgelegenheid) zijn waarnemingen die afkomstig zijn uit de regionale rekeningen die begin 2026 door het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) werden gepubliceerd. De gegevens over de investeringen zijn slechts beschikbaar tot 2023.

Voor de periode 2025-2031 (2024-2031 voor investeringen) bestaan de geanalyseerde gegevens uit **projecties**. Dit zijn schattingen die door het model worden gemaakt en gebaseerd zijn op bepaalde hypotheses.

Definities:

- *Bruto toegevoegde waarde* wordt gedefinieerd als de waarde van alle goederen en diensten die in een land of gebied worden geproduceerd, verminderd met de waarde van het intermediair verbruik, d.w.z. de goederen en diensten van derden die in het productieproces worden gebruikt.
- Het *bruto binnenlands product* (bbp) is de som van de bruto toegevoegde waarde van alle productieactiviteiten in een land of gebied gedurende een bepaalde periode, plus belastingen op producten en zonder eventuele subsidies op producten.
- De *binnenlandse werkgelegenheid* van een gebied is gelijk aan het aantal werknemers dat in dit gebied werkt, of deze werknemers nu werknemers of zelfstandigen zijn, en of ze al dan niet in het gebied wonen. In het geval van zelfstandigen wordt de regio waar ze werken geacht de regio te zijn waar ze wonen.
- *Investeringen* worden gemeten als bruto-investeringen in vaste activa. Bruto-investeringen in vaste activa komen overeen met de totale waarde van de activa die door bedrijven zijn verworven om ten minste een jaar lang in productieprocessen te worden gebruikt, minus de totale waarde van de activa van dit type die door dezelfde bedrijven zijn afgestoten.
- Het *beschikbaar inkomen* is gelijk aan het totale inkomen dat door de ingezeten huishoudens in een bepaald gebied wordt ontvangen (lonen, inkomsten uit vermogen, werkloosheidsuitkeringen, pensioenen, enz.), verminderd met de verplichte heffingen (belastingen, sociale bijdragen, enz.).

BIBLIOGRAFIE:

Federaal Planbureau (2026). 'Economische begroting 2026-2027 - Economische vooruitzichten 2028-2031', FPB.

Federaal Planbureau, BISA, IWEPS en Statistiek Vlaanderen (2026). 'Regionale economische vooruitzichten 2026-2031', FPB.

Instituut voor de Nationale Rekeningen (2026). 'Regionale rekeningen 2024', INR.

HOOFDSTUK III

DE ARBEIDSMARKT

In het kort:

In 2026 zouden meer dan 510 000 Brusselaars een baan hebben. De stijging van dit aantal in de voorbije jaren valt vooral te verklaren door het toenemende aantal Brusselaars dat in Vlaanderen werkt. Deze groei wordt daarentegen sinds enkele jaren afgeremd door een daling van de instroom van migranten op arbeidsleeftijd, meer bepaald Oekraïners.

De Brusselse werkloosheidsgraad zou in 2026 dalen tot 15,1 % (tegenover 15,5 % in 2025), een niveau dat dicht bij dat van Wallonië ligt (14,9 % in 2026) en aanzienlijk hoger is dan dat van Vlaanderen (5,9 %). Deze daling zou onder meer het gevolg zijn van de ingrijpende hervorming van de werkloosheidsuitkeringen. Een niet te verwaarlozen deel van de personen die hun recht op een werkloosheidsuitkering verliezen, zou echter bij Actiris ingeschreven blijven. Aangezien de werkloosheidsduur in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Wallonië gemiddeld langer is, treft de maatregel om de werkloosheidsuitkeringen in de tijd te beperken een groter aandeel van de werkzoekenden in deze twee gewesten dan in Vlaanderen.

In de prognoses voor 2031 is rekening gehouden met de verschillende maatregelen die de federale regering heeft genomen. Een groot deel daarvan is gericht op het vergroten van het beroepsbevolking. Zo wordt de wettelijke pensioenleeftijd bijvoorbeeld tot 67 jaar verhoogd en het minimumloon opgetrokken. Volgens deze prognoses **zou de activiteitsgraad in Brussel in 2031 een piek van 70,4 % bereiken,** het hoogste niveau sinds 2014. De **werkgelegenheidsgraad zou dat jaar 60,9 % bedragen**, eveneens een historisch hoog niveau. Dit is onder meer het gevolg van een hogere economische groei en het toenemende aantal mensen dat in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest woont maar in andere gewesten werkt. Ten slotte **zou de werkloosheidsgraad dalen tot 13,5 %,** onder meer door het beperken van de werkloosheidsuitkeringen in de tijd. Als gevolg van deze beperking zullen op termijn echter veel mensen uit de administratieve statistieken verdwijnen zonder dat zij noodzakelijk opnieuw werk hebben gevonden. De administratieve werkloosheidsgraad zal bepaalde realiteiten op de arbeidsmarkt daardoor minder nauwkeurig weerspiegelen.

In dit hoofdstuk worden de trends op de **Brusselse arbeidsmarkt** tegen 2031 geanalyseerd.

In hoofdstuk II werd de ontwikkeling van de Brusselse binnenlandse werkgelegenheid, dat wil zeggen de werkgelegenheid naar werkplaats, geanalyseerd. Dit hoofdstuk gaat over **de Brusselse inwoners en hun relatie tot de arbeidsmarkt**.

Eerst wordt gekeken naar de **dynamiek** van de arbeidsmarkt **in 2025 en 2026** (paragraaf III.1), voordat de gedetailleerde situatie van de arbeidsmarkt in 2026 wordt onderzocht (III.2). In het laatste deel (III.3) wordt gekeken naar **de verwachte ontwikkelingen** op de arbeidsmarkt in de periode **2027 tot 2031**. De groeipercentages voor een jaar worden berekend ten opzichte van het voorgaande jaar. In dit hoofdstuk verwijzen de termen "werkloosheid" en "werkloze" naar personen zonder werk die bij een openbare arbeidsbemiddelingsdienst als werkzoekende staan ingeschreven. Deze definitie omvat zowel personen die een werkloosheidsuitkering ontvangen als personen die deze niet ontvangen. De definitie van de verschillende indicatoren en de gebruikte gegevensbronnen zijn te vinden aan het einde van dit hoofdstuk.

Tabel III.1.1 geeft een overzicht van de belangrijkste cijfers die in delen III.1 en III.3 aan bod komen.

TABEL III.1.1: Brusselse bevolking en de arbeidsmarkt (in duizenden personen)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Bevolking op arbeidsleeftijd	869,4	872,5	874,6	875,8	876,1	875,7	874,9
Beroepsbevolking	601,4	600,6	603,7	607,2	611,2	614,0	615,9
Werkende bevolking	508,5	510,1	512,6	516,8	521,5	527,1	533,0
Werkloze bevolking	93,0	90,5	91,0	90,4	89,7	86,9	82,9

Bron: Federaal Planbureau, BISA, IWEPS & Statistiek Vlaanderen (2026)
Noot : Met uitzondering van de statistieken over de werkloze bevolking in 2025 zijn alle andere cijfers prognoses

III.1 ONTWIKKELINGEN OP DE ARBEIDSMARKT IN 2025 EN 2026[10]

De bevolking op arbeidsleeftijd groeit steeds minder snel.

De bevolking op arbeidsleeftijd komt voor een bepaald gebied overeen met het aantal inwoners tussen 15 en 64 jaar. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) bedroeg deze bevolking in 2025 iets minder dan 870 000 personen.

In 2025 **is de Brusselse bevolking op arbeidsleeftijd minder sterk toegenomen dan in de voorgaande jaren** (+0,72 % tegenover +1,15 % in 2024). Deze vertraging valt voornamelijk te verklaren door de **afname van de instroom van migranten**, met name Oekraïners (zie hoofdstuk VI "Bevolking"). In 2026 **zou deze trend zich voortzetten**, met een nog zwakkere groei (+0,4 %). Dit groeipercentage zou nog steeds iets hoger liggen dan in de andere gewesten, maar er wel dichter bij aansluiten (+0,0 % in Wallonië en +0,3 % in Vlaanderen).

Ook de stijging van het aantal Brusselaars dat deelneemt aan de arbeidsmarkt wordt afgeremd.

De beroepsbevolking omvat alle personen die een baan hebben of er een zoeken (d.w.z. die als werkzoekende zijn ingeschreven). In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest telt deze beroepsbevolking in 2025 iets meer dan 600 000 personen.

In 2025 zou **de Brusselse werkende bevolking** met 0,7 % **zijn toegenomen** . De groei van de beroepsbevolking zou **echter zijn vertraagd ten opzichte van 2024** (+1,2 %). Ook dit wordt verklaard door het feit dat de instroom van Oekraïense vluchtelingen in de loop van de jaren is afgenomen. Aangezien de bevolking op arbeidsleeftijd rechtstreeks door deze demografische ontwikkeling wordt beïnvloed, zou ook de groei van de beroepsbevolking hierdoor worden afgeremd. Dit verklaart mede waarom de Brusselse beroepsbevolking **in 2026 licht zou afnemen (- 0,1 %)**. Een andere verklarende factor houdt verband met de leeftijdspiramide van de bevolking en het grotere aandeel in de bevolking van leeftijdsgroepen met een lagere activiteitsgraad, namelijk de 15- tot 19-jarigen en de 60- tot 64-jarigen. Dit fenomeen zou de komende jaren echter omkeren, naarmate het aandeel van de 60- tot 64-jarigen in de bevolking afneemt en de omvangrijke geboortecohorten uit de periode 2004-2011 de leeftijd bereiken waarop de arbeidsparticipatie hoger ligt. Tot slot zou ook **de beperking in de tijd van de werkloosheidsuitkeringen** (zie kader 1 hieronder voor meer details) deze daling van de beroepsbevolking in 2026 verklaren: een deel van de personen die hun recht op een uitkering verliezen, zou geen werk vinden, maar zich ook niet langer als werkzoekende bij Actiris inschrijven.

De activiteitsgraad is het aandeel van de beroepsbevolking in de bevolking op arbeidsleeftijd. Het geeft de deelname van de bevolking aan de arbeidsmarkt weer door het aantal actieve personen (met een job of op zoek naar werk) te vergelijken met het totale aantal personen tussen 15 en 64 jaar.

10 Tenzij anders vermeld, zijn de cijfers en analyses in dit deel gebaseerd op de Regionale economische vooruitzichten 2026-2031 (zie methodologische opmerkingen en definities aan het einde van het hoofdstuk).

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest **zou de activiteitsgraad 69,2 % bereikt hebben in 2025 en 68,8 % in 2026** (zie grafiek III.1.1). De daling in 2026 wordt deels verklaard door de hervorming van de werkloosheidsuitkeringen. De activiteitsgraad zou ongeveer 7 procentpunten (pp) hoger blijven in Wallonië en 9,8 pp hoger in Vlaanderen. Deze vergelijkingen van de activiteitsgraad tussen de gewesten moeten echter met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Uit empirisch onderzoek blijkt immers dat grote steden lagere activiteits- en werkgelegenheidsgraden hebben dan andere geografische gebieden, en hogere werkloosheidscijfers (Statbel, 2024). In tegenstelling tot Vlaanderen en Wallonië ligt het hele BHG echter in een grote agglomeratie. Bijgevolg liggen de activiteits- en werkgelegenheidsniveaus structureel lager in het Brussels Gewest en is de werkloosheid er structureel hoger.

Meer Brusselaars zouden een baan hebben, maar niet noodzakelijk in Brussel

De werkende bevolking is gelijk aan het aantal werkende inwoners van een gegeven grondgebied, ongeacht of ze werken op dat grondgebied of elders. In het Brussels Gewest zou de werkende bevolking in 2025 met +0,5 % zijn toegenomen, tot bijna 510 000 personen. In 2026 zou dit aantal verder toenemen, met +0,3 %.

Deze stijgingen houden voornamelijk verband met het toenemende aantal Brusselaars dat naar Vlaanderen of Wallonië pendelt om er te werken.

De **werkgelegenheidsgraad** is het aandeel personen op arbeidsleeftijd dat een baan heeft. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zou deze **zowel in 2025 als in 2026 58,5 % bedragen**, de hoogste waarde in meer dan veertig jaar. De werkgelegenheidsgraad zou echter hoger blijven in het Waals Gewest (ongeveer 64 %) en nog veel hoger in het Vlaams Gewest (ongeveer 74 %). In de drie gewesten is de werkgelegenheidsgraad de afgelopen jaren relatief stabiel gebleven.

De werkloosheid steeg in 2025, waarna ze in 2026 daalde

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest **zou de werkloosheid in 2025 zijn gestegen (+1,4 %), maar in 2026 opnieuw dalen (- 2,7 %)**. Deze daling doet zich ook voor in Vlaanderen. In Wallonië zou de werkloosheid, hoewel deze minder snel toeneemt, in 2026 nog verder stijgen. In 2026 zouden er ongeveer 93 500 Brusselaars werkloos zijn.

Deze daling van de werkloosheid zou onder meer worden verklaard door **de ingrijpende hervorming van de werkloosheidsuitkeringen** en door het feit dat, zoals hierboven toegelicht, een deel van de vele langdurig werklozen die hun uitkering hebben verloren, niet langer als werkzoekende geregistreerd zou zijn. Een niet onaanzienlijk deel van deze werkloze Brusselaars blijft echter wel ingeschreven bij Actiris, waardoor de daling van de werkloosheid in 2026 minder sterk is dan anders het geval zou zijn (zie deel III.2 voor meer details). Het positieve effect van de hervorming op hun inschakeling op de arbeidsmarkt zou in het jaar waarin de hervorming wordt ingevoerd nog niet duidelijk merkbaar zijn.

De werkloosheidsgraad is het aandeel werklozen binnen de beroepsbevolking. **De Brusselse werkloosheidsgraad zou in 2025 15,5 % en in 2026 15,1 % bedragen** (tegenover 15,3 % in 2024). **Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zou daarmee het gewest zijn met de hoogste werkloosheidsgraad**. In 2026 zou deze indicator immers 14,9 % bedragen in Wallonië en 5,9 % in Vlaanderen.

GRAFIEK III.1.2: Activiteits-, werkgelegenheids- en werkloosheidsgraad in het BHG (in %)

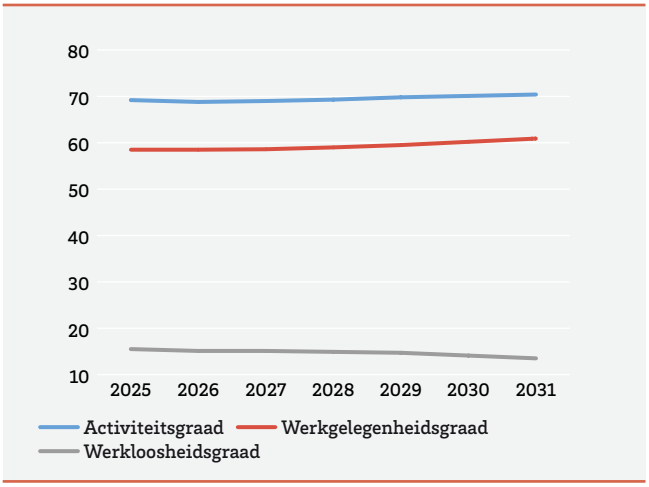

Bron: Federaal Planbureau, BISA, IWEPS & Statistiek Vlaanderen (2026)
Nota: Deze cijfers zijn prognoses. De werkloosheidsgraad wordt berekend volgens de definitie van het FPB.

Kader 1: De beperking van de werkloosheidsuitkeringen in de tijd

De federale regering heeft de regelgeving rond de werkloosheidsuitkeringen grondig hervormd. De belangrijkste wijziging is de **beperking van het recht op werkloosheidsuitkeringen tot een maximale duur van twee jaar**.

Deze hervorming is in 2026 in werking getreden en de gevolgen ervan worden geleidelijk doorgevoerd, met **gefaseerde uitsluitingen afhankelijk van de duur van de werkloosheid. De eerste groepen die worden uitgesloten, zijn personen die al het langst werkloos zijn**.

Mogelijke uitzonderingen

Er zijn enkele uitzonderingen vastgelegd: **personen die** vóór 31 december 2025 **een opleiding volgen om een knelpuntberoep te kunnen uitvoeren**, blijven hun uitkering ontvangen tot het einde van die opleiding, op voorwaarde dat ze aan bepaalde criteria voldoen. Na deze datum zullen enkel opleidingen die klaarstomen voor knelpuntberoepen in de zorg, zoals verpleegkundige of zorgkundige, nog in aanmerking komen voor deze uitzondering.

Een andere uitzondering betreft **werklozen ouder dan 55 jaar die hun baan hebben verloren**. Om hiervoor in aanmerking te komen, moet je aantonen dat je **minimaal 30 jaar halftijds hebt gewerkt**. In de praktijk **voldoet slechts een minderheid van deze groep aan deze voorwaarde**. Bepaalde perioden, zoals ziekte, invaliditeit of een arbeidsongeval, worden bij deze berekening in aanmerking genomen. Vanaf 2030 wordt deze eis verhoogd tot 35 jaar loopbaan.

Overigens vallen werknemers in de kunstsector, havenarbeiders en erkende zeevissers niet onder de beperking van de werkloosheidsuitkering in de tijd.

Bedrag van de uitkeringen: versterkte degressiviteit

Naast de beperking in de tijd **zal het bedrag van de uitkeringen na de eerste zes maanden sneller dalen**.

Net als in het huidige systeem ontvangt de werkloze gedurende de eerste drie maanden 65 % van zijn vroegere gemiddelde dagloon, tot een bepaald maximumbedrag. Van de vierde tot en met de zesde maand zal dit percentage verder dalen tot 60 %, nog steeds met een maximumbedrag. **De maximumbedragen voor de eerste zes maanden worden verhoogd**, waardoor uitkeringsgerechtigden die een voldoende hoog salaris hebben ontvangen, een iets hogere uitkering zullen krijgen dan vóór de hervorming.

Tussen de zevende en de twaalfde maand blijft het percentage 60 %, maar met **een lager maximumbedrag dan vóór de hervorming**. Vanaf het tweede jaar zal het bedrag forfaitair zijn en **vaak minder gunstig dan vóór de hervorming**. Het zal variëren naargelang de gezinssituatie.

Een grote groep wordt getroffen

Deze hervorming zal **een grote impact** hebben, omdat ze niet alleen van toepassing is op volledig uitkeringsgerechtigde werklozen die **actief op zoek zijn naar werk**, maar ook op personen die **voorheen van deze verplichting waren vrijgesteld**, zoals mensen die een opleiding volgen, studeren of voor een zorgbehoevend familielid zorgen.

Door de langere gemiddelde werkloosheidsduur in het Brussels Gewest en Wallonië zal de maatregel om de uitkeringen te beperken een groter deel van de werkzoekenden in deze twee gewesten treffen in vergelijking met Vlaanderen. Volgens de cijfers,[11] die minister van Werk David Clarinval in het kader van de Commissie voor de Sociale Zaken van de Kamer heeft meegedeeld, zou dit neerkomen op meer dan 40 000 Brusselaars, meer dan 85 000 Walen en meer dan 57 000 Vlamingen.

Opvolging van personen die hun uitkering verliezen

Uit de opvolging door de RVA[12] van personen die hun werkloosheidsuitkering hebben verloren, blijkt dat 14 272 Brusselaars in het eerste kwartaal van 2026 hun werkloosheidsuitkering zijn kwijtgeraakt. De RVA analyseert ook de transities naar andere posities op de arbeidsmarkt in de maand waarin de uitkering wordt verloren en in de daaropvolgende maand. Van de Brusselaars die hun uitkering zijn kwijtgeraakt, stroomde 7,5 % door naar een job in loondienst en schoof 6,9 % door naar ziekte-invaliditeit. Ter vergelijking: in Wallonië verloren in het eerste kwartaal 21 741 personen hun uitkering. Van hen stroomde 9 % door naar een job in loondienst en is 6,7 % overgestapt op een ziekte-uitkering. In Vlaanderen ging het om 9 578 personen, van wie 10,5 % doorstroomde naar een job in loondienst en 19,7 % doorschoof naar ziekte-invaliditeit.[13]

Daarnaast heeft de POD Maatschappelijke Integratie haar eerste ramingen gepubliceerd van het aantal personen dat hun recht op een werkloosheids- of inschakelingsuitkering heeft verloren en zich vervolgens tot een OCMW wendt. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd tussen januari en juli 2026 aan iets meer dan 13 000 personen die hun recht op een werkloosheids- of inschakelingsuitkering verloren, een leefloon toegekend (zie hoofdstuk VIII).

11 RTBF, 2025.

12 RVA (2026, maart), Monitoring beperking in de tijd van het recht op een werkloosheidsuitkering, Situatie op 31 maart 2026, Monitoring van de RVA.

13 De RVA waarschuwt dat er ook sprake is van anticipatie-effecten en "spontane" uittredingen vóór de uitsluitingsdatum. Deze zijn niet meegenomen in de hier gepresenteerde cijfers.

III.2 SITUATIE OP DE ARBEIDSMARKT IN 2026

41 op de 100 Brusselaars hebben een job

In 2026 zullen **69 op 100 Brusselaars** tussen 15 en 64 jaar oud zijn en dus de **bevolking op arbeidsleeftijd** vormen. **31** worden daarom als **te jong of te oud** beschouwd om te **werken** (zie grafiek III.2.1).

Van deze 69 Brusselaars op arbeidsleeftijd **zouden er 22 niet aan de arbeidsmarkt deelnemen**. Zij vormen de categorie van de inactieven. Zij kunnen of willen niet werken. Het kan onder meer gaan om studenten, huisvrouwen of huismannen, personen met een handicap, gevangenen, mantelzorgers of om personen op vervroegd pensioen.

Er blijven dus **48** Brusselaars **over die deelnemen aan de arbeidsmark**t. Zij vormen de beroepsbevolking.

Van deze 48 actieven hebben **er 41 een baan**. Zij vormen de werkende bevolking. **De overige 7 mensen zijn op zoek naar werk**. Het gaat om werkzoekenden.

GRAFIEK III.2.1: Samenstelling van de Brusselse bevolking in 2026 (in %)

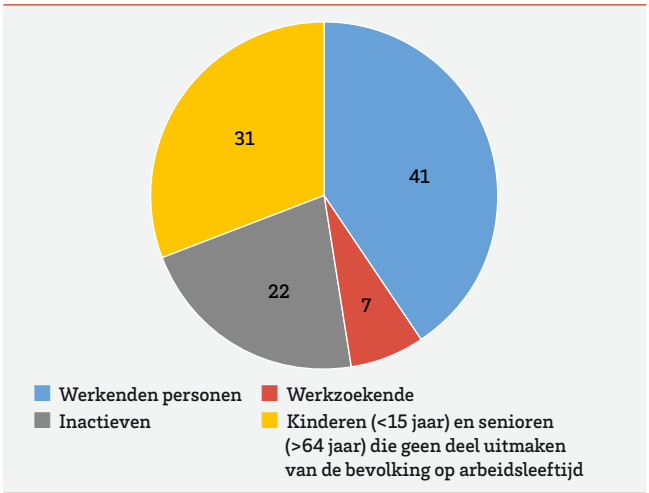

Bron: Federaal Planbureau, BISA, IWEPS & Statistiek Vlaanderen (2026)
Noot: Deze cijfers zijn projecties. De categorie Werkende personen heeft alleen betrekking op personen tussen 15 en 64 jaar. Personen van 65 jaar of ouder die werken, worden geregistreerd als niet behorend tot de bevolking op arbeidsleeftijd.

Bijna twee derde van de werkzoekenden ontvangt geen werkloosheidsuitkering

De administratieve gegevens van Actiris maken het mogelijk om het profiel van de Brusselse werkzoekenden nader te analyseren (zie grafiek III.2.2).

In juni 2026 ontving i**ets meer dan een derde van de 93 500 Brusselse werkzoekenden een werkloosheidsuitkering**. Ter vergelijking: in juni 2025 bedroeg dit aandeel 54,5 %. Deze daling is voornamelijk een gevolg van de hervorming van de werkloosheidsuitkeringen en van de eerste uitsluitingsgolven (zie kader hierboven).

Het aantal bij Actiris ingeschreven werkzoekenden werd echter minder sterk beïnvloed. Een aanzienlijk deel van de uitgesloten personen, die geen aanspraak kunnen maken op een werkloosheidsuitkering, staat op dit moment nog steeds als werkzoekende geregistreerd, ook wanneer zij bijvoorbeeld een leefloon gaan ontvangen14. Overigens is het aandeel mensen die al minstens twee jaar werkloos zijn, relatief stabiel gebleven (46,2 % in 2025 tegenover 45,0 % in 2026), terwijl de eerste uitsluitingsgolven aanvankelijk gericht waren op langdurig werklozen.

Wat de overige waargenomen kenmerken betreft, die in de loop van de tijd stabiel zijn gebleven, valt op dat **het aandeel werkzoekenden van wie het hoogst behaalde diploma een buitenlands diploma zonder gelijkwaardigheidserkenning is,** bijzonder groot is. In 2026 gaat het om 44,8 % van het totale aantal werkzoekenden. Daarnaast bedraagt **het aandeel vrouwen iets minder dan de helft**, namelijk 48,3 %. Tot slot **vertegenwoordigt het aandeel werkzoekenden tussen 25 en 49 jaar bijna twee derde** van de Brusselaars die op zoek zijn naar werk (64,5 %).

14 Actiris. (2026, juli), Maandelijkse cijfers van de ingeschreven personen bij Actiris, https://press.actiris.be/maandelijkse-cijfers-van-de-ingeschreven-personen-bij-actiris-tfh2qq

GRAFIEK III.2.2: Profiel van Brusselse werkzoekenden, juni 2026 (aandeel, in %)

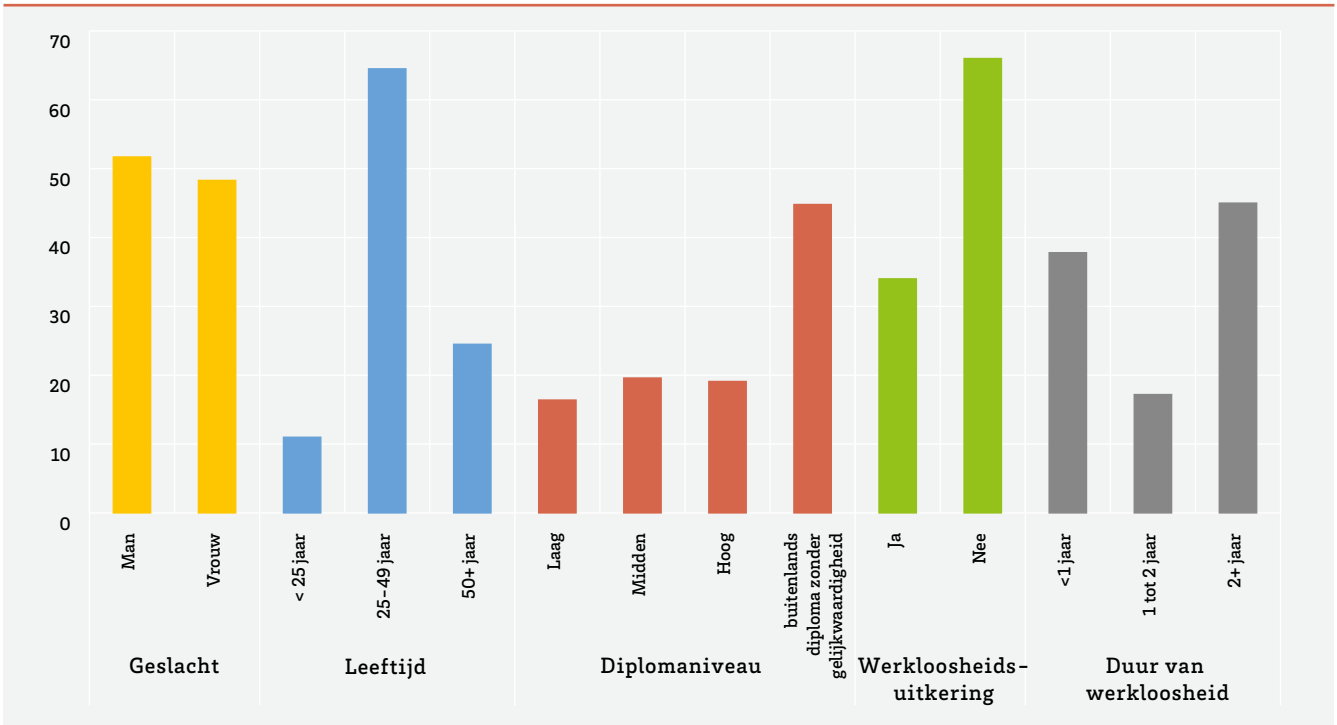

Bron: view.brussels (2026).
Nota: De maandelijkse gegevens hebben betrekking op de situatie van de niet-werkende werkzoekenden op de laatste dag van de maand.

III.3 ONTWIKKELINGEN OP DE ARBEIDSMARKT VOOR DE PERIODE 2027-2031

Federale maatregelen waarmee in de prognoses rekening moet worden gehouden

De federale regering heeft een reeks maatregelen genomen die al een belangrijke impact hebben op de arbeidsmarkt of dat in de toekomst zullen hebben. Met deze maatregelen wordt dan ook rekening gehouden in de prognoses, op basis van de beschikbare informatie en bepaalde aannames. De maatregel die naar verwachting de grootste impact zal hebben op de beroepsbevolking, is de **beperking in de tijd van de werkloosheidsuitkeringen**, die hierboven werd toegelicht (zie ook kader 1). De andere maatregelen die zijn genomen of momenteel worden uitgevoerd, omvatten onder meer fiscale en parafiscale stimulansen (zoals de verhoging van het belastingvrije deel en de verhoging van het minimumloon), een grotere verantwoordelijkheid van de ziekenfondsen ten aanzien van langdurig zieken, een grotere betrokkenheid van de OCMW's tegenover personen die een leefloon ontvangen, de uitbreiding van flexi-jobs naar een groter aantal sectoren, evenals verschillende pensioenmaatregelen, zoals de verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd tot 67 jaar en de harmonisering van de loopbaanvoorwaarden voor toegang tot vervroegd pensioen.

Tegenstrijdige effecten op de beroepsbevolking, maar samengenomen positief vanaf 2027

Sommige van deze **activeringsmaatregelen** zouden een **positief effect hebben doordat ze het Brusselse beroepsbevolking**, dat wil zeggen de beroepsbevolking (werkende en werkzoekende personen), vergroot. Het gaat onder meer om de grotere verantwoordelijkheid van de OCMW's voor de begeleiding van personen die een leefloon ontvangen en van de ziekenfondsen op het vlak van langdurig zieken, evenals om het vrijwel verdwijnen van het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag (het vroegere 'brugpensioen'). Ook de hierboven genoemde **fiscale en parafiscale stimulansen zouden het beroepsbevolking vergroten**.

Wat de **pensioenhervormingen** betreft, is de situatie minder eenduidig. De afschaffing van de huidige pensioenbonus en de mogelijkheid om vanaf 60 jaar met vervroegd pensioen te gaan, zouden het beroepsbevolking doen dalen. Andere maatregelen zouden daarentegen meer mensen aanmoedigen om actief te blijven, met name de harmonisering van de loopbaanvoorwaarden voor vervroegd pensioen. Over het geheel genomen zouden, volgens de aannames die in de prognoses zijn gehanteerd, de gezamenlijke effecten van deze pensioenmaatregelen in 2027 **een positief effect hebben op het beroepsbevolking, dat vervolgens geleidelijk verder zou toenemen**.

De maatregel met de **grootste impact zou de beperking van de werkloosheidsuitkeringen in de tijd zijn**. Sommige betrokkenen zullen weer een baan vinden en anderen zullen recht hebben op een leefloon. De prognoses gaan ervan uit dat deze personen als werkzoekenden geregistreerd blijven en dus deel zullen uitmaken van de beroepsbevolking. Diegenen die geen werk vinden en geen recht hebben op een leefloon, bijvoorbeeld omdat hun partner een inkomen heeft waardoor ze niet in aanmerking komen, zullen evenwel niet langer tot de beroepsbevolking worden gerekend. Dit zou leiden tot een **daling van de beroepsbevolking in Brussel**.

Over het geheel genomen zouden de maatregelen van de regering **vanaf 2027 een over het algemeen zeer positief effect op de Brusselse beroepsbevolking hebben**. Vanaf 2030 neemt het effect enigszins af, maar blijft het positief, aangezien sommige van deze maatregelen dan op volle kracht draaien.

Demografische vertraging gaat gepaard met een stijging van de activiteitsgraad

Tussen 2027 en 2031 zou de groei van de **Brusselse bevolking op arbeidsleeftijd verder vertragen**, zoals dat sinds 2011 het geval is. Vanaf 2030 zou die groei zelfs **lichtjes negatief** worden, voor het eerst sinds 1993. Deze demografische vertraging, in combinatie met de hierboven genoemde federale maatregelen, ondersteunt de activiteitsgraad, die naar verwachting verder zal stijgen. **In 2031 zou de Brusselse activiteitsgraad zo een piek van 70,4 %** bereiken, het hoogste niveau sinds 2011. Hij zou echter lager blijven dan de activiteitsgraad in Vlaanderen (81,1 %) en Wallonië (78,8 %).

De tewerkstelling van de Brusselaars zal toenemen dankzij de binnenlandse werkgelegenheid en het pendelen naar Vlaanderen

Van 2027 tot 2031 zou de groei van de werkende bevolking met de jaren toenemen. Dit hangt samen met een gunstiger economisch klimaat, met een hogere economische groei en een toename van de binnenlandse werkgelegenheid (zie hoofdstuk II). Daarnaast zouden steeds meer Brusselaars naar Vlaanderen pendelen om er te werken. Bovendien zouden de effecten van de maatregelen van de Arizona-regering geleidelijk voelbaar worden, met een relatief grotere impact in Brussel en Wallonië dan in Vlaanderen. **Daarmee zou de groei van het aantal werkende Brusselaars van 0,5 % in 2027 stijgen tot 1,1 % in 2031**. De groei van de werkende bevolking zou in het Brussels Gewest groter blijven dan in de twee andere gewesten, zoals dat al vele jaren het geval is.

In 2031 zal de werkgelegenheidsgraad 60.9 % bedragen, een historisch hoog niveau. Deze indicator zou weliswaar hoger blijven in Vlaanderen (76,9 %) en Wallonië (67,9 %). Deze indicator houdt geen rekening met de aanzienlijke toename van de werkgelegenheid bij 65-plussers (onder meer door de verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd en het toenemende belang van flexi-jobs).

De werkloosheid zou in 2027 stabiliseren en daarna verder dalen

De hervorming van de werkloosheidsuitkeringen zou in 2027 nog steeds een dalend effect hebben op de werkloosheid, maar de andere federale maatregelen zouden dit effect tenietdoen. De Brusselse werkloosheidsgraad **zou in 2027 dan ook stabiel blijven** op 15,1 %.

Vanaf 2028 zou de daling worden hervat, als gevolg van de toename van de binnenlandse werkgelegenheid in België en het effect van de federale maatregelen op het beroepsbevolking. De Brusselse werkloosheidsgraad zou in 2028 en 2029 telkens met 0,2 pp dalen. Deze daling **zou vanaf 2030 versnellen** (- 0,6 pp in zowel 2030 als 2031), onder meer doordat de Brusselse bevolking van 15 tot 64 jaar afneemt.

In 2031 zou de Brusselse **werkloosheidsgraad daarmee tot 13,5 % dalen**. Het zou iets lager liggen dan het werkloosheidspercentage in Wallonië (13,8 %) en aanzienlijk hoger dan het werkloosheidspercentage in Vlaanderen (5,2 %). Men kan zich echter afvragen of het administratieve begrip 'werkloosheid' wel de juiste benadering is, aangezien het geen rekening houdt met de intensiteit waarmee geregistreerde of niet-geregistreerde 'werkzoekenden' naar werk zoeken. Het begrip werkloosheid dat in dit hoofdstuk wordt gebruikt, is echter de administratieve werkloosheid. Deze meet niet rechtstreeks het ontbreken van werk, maar de administratieve status van personen die als werkzoekende zijn geregistreerd. Door de beperking in de tijd van de werkloosheidsuitkeringen **zullen veel mensen**, die niet langer bij een openbare dienst als werkzoekende staan ingeschreven, **uit de administratieve statistieken verdwijnen zonder dat ze daadwerkelijk weer een baan hebben gevonden**. Het administratieve werkloosheidspercentage zal bepaalde realiteiten van de arbeidsmarkt dan ook minder nauwkeurig weergeven.

Definities en methodologische opmerkingen:

Werkloosheid (FPB-concept)

werkloosheid volgens het FPB-concept komt overeen met een ruime definitie van administratieve werkloosheid. Naast de personen die als werkzoekende zijn ingeschreven bij de gewestelijke tewerkstellingsdiensten, omvat het ook de «oudere werklozen» die zijn vrijgesteld van inschrijving als werkzoekende.

Werkzoekende

een persoon zonder betaald werk die is ingeschreven als werkzoekende bij een openbare dienst voor arbeidsvoorziening.

Beroepsbevolking

de actieve bevolking van een gewest omvat alle inwoners van een gewest die deelnemen aan de arbeidsmarkt, hetzij door te werken (werkende bevolking) of door werk te zoeken (werkzoekenden). Inwoners van een gewest die buiten dit gewest werken, vallen dus ook onder deze definitie. In de ruime betekenis (FPB-concept) omvat de beroepsbevolking ook de "oudere werklozen" die zijn vrijgesteld van inschrijving als werkzoekende.

Werkende bevolking

de werkende bevolking van een gewest bestaat uit alle werkenden die in dit gewest wonen, ongeacht hun plaats van tewerkstelling.

Werkgelegenheidsgraad (FPB-concept)

verhouding tussen de werkende bevolking en de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar).

Activiteitsgraad (FPB-concept)

verhouding tussen de beroepsbevolking en de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar).

Werkloosheidsgraad (FPB-concept)

verhouding tussen het aantal werklozen en de beroepsbevolking.

BIBLIOGRAFIE:

Actiris (juli 2026), Maandelijkse cijfers van de ingeschreven personen bij Actiris, https://press.actiris.be/maandelijkse-cijfers-van-de-ingeschreven-personen-bij-actiris-tfh2qq

Federaal Planbureau, BISA, IWEPS & Statistiek Vlaanderen (juli 2026), Regionale economische vooruitzichten 2026-2031.

RVA (maart, 2026), Monitoring beperking in de tijd van het recht op een werkloosheidsuitkering, situatie op 31 maart 2026, monitoring van de RVA

Statbel (2024, april). Census 2021. Bevolking tussen 15 en 64 jaar en tussen 20 en 64 jaar naar verblijfplaats, geslacht en arbeidsmarktsituatie.

view.brussels (2026, juli). ViewStat. Werkloosheid. Actiris. https://viewstat.actiris.brussels/

HOOFDSTUK IV

DEMOGRAFIE VAN DE ONDERNEMINGEN

In het kort:

In 2024[15] **telde het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 122 725 btw-plichtige ondernemingen**. Vier op de vijf ondernemingen hebben geen werknemers in loondienst. 85 % van de ondernemingen is actief in de dienstensector.

In vergelijking met 2023 telt het Brussels Gewest meer bedrijven: hun aantal is met 3 641 gestegen, wat neerkomt op een groei van 3,1 %. Dit is de sterkste groei sinds 2017 en maakt de zwakke groei van 2023 (+798 bedrijven) goed.

De toename van het aantal bedrijven in 2024 is voornamelijk te danken aan een groter aantal oprichtingen (14 410) dan stopzettingen (10 244). Er werd een recordaantal oprichtingen van ondernemingen geregistreerd sinds 2008[16]. In tegenstelling tot de voorgaande jaren is de groei van het aantal ondernemingen in 2024 sterker in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dan in de twee andere gewesten. Deze groei houdt verband met een toename van het aantal oprichtingen van ondernemingen en met een migratiesaldo dat weliswaar negatief is, maar minder dan in de voorgaande jaren.

Wat de stopzettingen betreft, waren er in 2024 1 923 faillissementen, wat neerkomt op een stijging van 14,5 % ten opzichte van het voorgaande jaar. Dit aantal ligt echter nog steeds lager dan het aantal faillissementen vóór het uitbreken van COVID-19.

Eén Belgische onderneming op tien heeft zijn maatschappelijke zetel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG). In 2024 ging dit om 122 725 btw-plichtige ondernemingen. Dit hoofdstuk begint met een cijfermatig portret van de belangrijkste kenmerken van deze ondernemingen. Het gaat verder met een analyse van de dynamiek van Brusselse ondernemingen: de evolutie van het aantal btw-plichtige ondernemingen hangt enerzijds af van de beslissing om een onderneming te starten of te stoppen en anderzijds van de verplaatsing van de maatschappelijke zetel. Deze fenomenen zijn het onderwerp van twee afzonderlijke analyses.

IV.1 KENMERKEN VAN DE BRUSSELSE ONDERNEMINGEN

Steeds meer Brusselse ondernemingen zijn actief in de dienstensector

Zoals in hoofdstuk II al werd aangehaald, **is de tertiaire sector bijzonder belangrijk in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.** In 2024 was 85 % van de 122 725 Brusselse ondernemingen actief in de dienstensector, tegenover 77 % op nationaal niveau (zie tabel IV.1.1). Het aantal ondernemingen is gestegen in de sectoren met een groot aantal ondernemingen: de tertiaire sector (+2 395), gedreven door de dynamiek van verschillende subsectoren zoals de activiteiten van maatschappelijke zetels en bedrijfsbeheer (+395) en het vervoer over land of via leidingen (+349); de secundaire sector (+1 221), gedreven door de dynamiek van gespecialiseerde aannemersbedrijven (+1 018); en de primaire sector (+7).

De vier dienstensectoren met de meeste ondernemingen zijn: technische of wetenschappelijke activiteiten, informatie en communicatie (waarvan een groot deel bestaat uit consultancy), handel, en horeca en accommodatie. Deze vier sectoren samen vertegenwoordigen 55 % van de ondernemingen in het BHG. Twee van deze sectoren zijn in het BHG bovendien oververtegenwoordigd ten opzichte van het nationale niveau: technische en wetenschappelijke activiteiten (27 % in het BHG tegenover 20 % op nationaal niveau) en informatie en communicatie (8,5 % in het BHG tegenover 5,5 % op nationaal niveau).

15 De gegevens van 2024 zijn de meest recente die beschikbaar zijn

16 Statbel stelt deze statistieken op vanaf 2008.

TABEL IV.1.1: Aantal actieve ondernemingen per bedrijfstak op 31 december 2024

	Brussels Hoofdstedelijk Gewest		België		Aandeel in % van de ondernemingen van het BHG in het Belgische totaal
Economische sector	Aantal Ondernemingen	Aandeel in %	Aantal Ondernemingen	Aandeel in %	
Primaire sector	286	0,2	49.087	4,2	0,6
Secundaire sector	18.406	15,0	220.260	18,8	8,4
Tertiaire sector	103.993	84,7	900.336	77,0	11,6
waarvan :					
Wetenschappelijke en technische activiteiten	32.995	26,9	236.368	20,2	14,0
Handel en reparatie van voertuigen	16.955	13,8	175.140	15,0	9,7
Informatie en communicatie	10.408	8,5	65.030	5,6	16,0
Verschaffen van accommodatie en maaltijden	7.260	5,9	64.120	5,5	11,3
Onbekende economische activiteit /	40	0,0	327	0,0	12,2
Totaal	**122.725**	**100,0**	**1.170.010**	**100,0**	**10,5**

Bron: Statbel, berekeningen BISA
Noot: De definities van de sectoren bevinden zich op het einde van dit hoofdstuk.
De uitsplitsing van de tertiaire sector omvat de vier grootste activiteitensectoren in het BHG.

Vier op de vijf Brusselse ondernemingen hebben geen werknemers in loondienst

In 2024 had 82 % van alle ondernemingen in Brussel geen werknemers. Een groot aantal ondernemingen zonder werknemers zijn natuurlijke personen (zelfstandigen die hun activiteit uitoefenen via hun eenmanszaak) en besloten vennootschappen (bv). De groei van het aantal ondernemingen wordt in België de laatste jaren meer gedragen door de toename van het aantal ondernemingen zonder werknemers dan door ondernemingen met werknemers (FOD Economie, 2024).

De grootste ondernemingen, met minstens 50 werknemers, zijn naar verhouding talrijk in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: 16 % van de Belgische ondernemingen met minstens 50 werknemers is gevestigd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De historische oververtegenwoordiging van de grootste ondernemingen in Brussel heeft te maken met de centrale ligging van het BHG binnen de Belgische en Europese markt en met de concentratie van het dienstenaanbod voor ondernemingen.

IV.2 OPRICHTINGEN, STOPZETTINGEN EN MIGRATIES VAN ONDERNEMINGEN

Het aantal ondernemingen in het Brussels Gewest groeit jaar na jaar

In 2024 waren er 3 641 ondernemingen meer dan in 2023 (zie grafiek IV.2.1), hetzij een stijging van 3,1 %. Het gaat om de grootste stijging sinds 2018. Deze toename van het aantal ondernemingen hangt vooral samen met het aantal oprichtingen, dat het aantal stopzettingen en het aantal emigraties van ondernemingen buiten het grondgebied van het Gewest ruimschoots compenseert. De afgelopen jaren werden gekenmerkt door een lichte stijging, vanwege een daling van het aantal oprichtingen[17]. Deze periode lijkt in 2024 ten einde te komen.

4 166 meer oprichtingen dan stopzettingen

Zoals elk jaar zijn er in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest meer bedrijven opgericht dan stopgezet. In 2024 werden 4 166 meer bedrijven opgericht dan stopgezet, wat neerkomt op een netto-oprichtingsgraad van 3,4 %. Dit percentage is hoger dan datgene op Belgisch niveau (1,7 %). Hiermee komt een einde aan vijf jaar waarin de netto-oprichtingsgraad in het BHG lager lag.

GRAFIEK IV.2.1: Evolutie van de demografische bewegingen van de ondernemingen

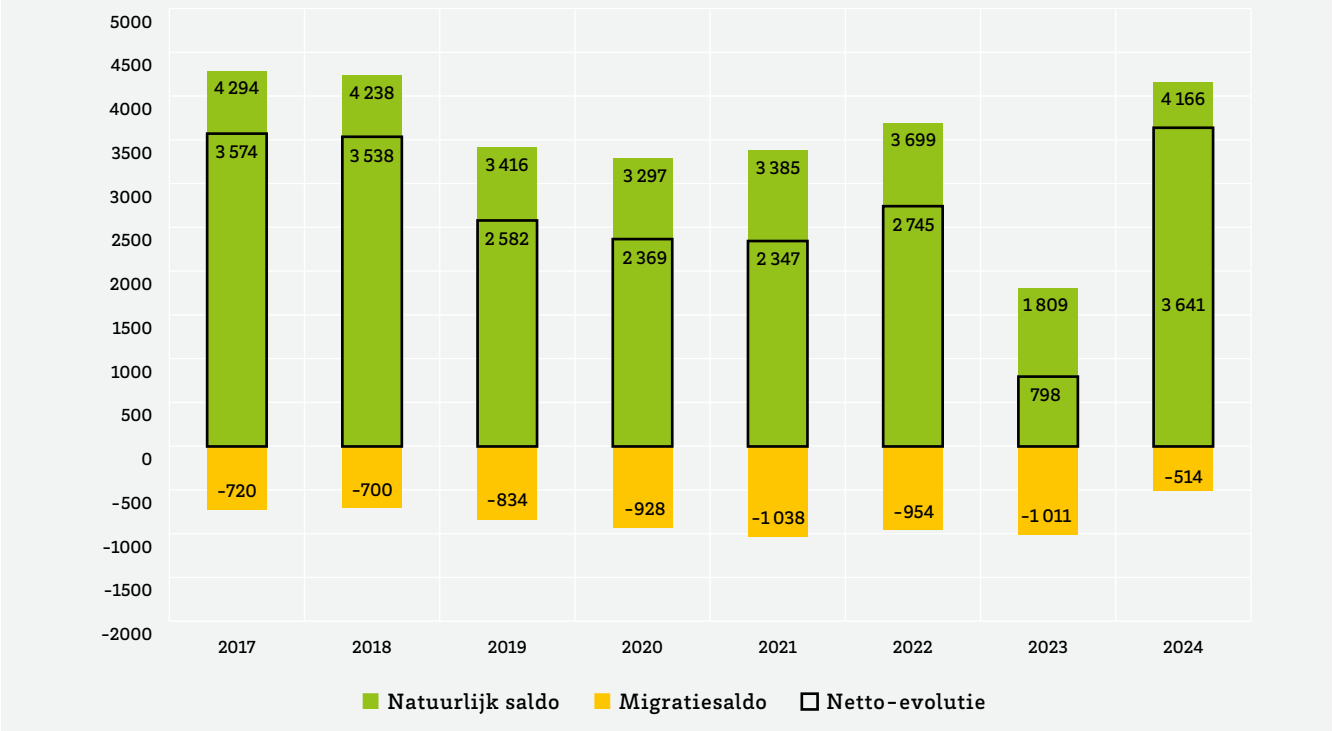

Bron: Statbel, berekeningen BISA
Het natuurlijk saldo komt overeen met het verschil tussen het aantal oprichtingen en stopzettingen van ondernemingen in het Brussels Gewest. Het migratiesaldo komt overeen met het verschil tussen het aantal ondernemingen dat zich in het BHG vestigt en het aantal ondernemingen dat emigreert uit het BHG, terwijl ze daar het voorgaande jaar nog gevestigd waren. Het migratiesaldo houdt rekening met statistische aanpassingen, wat betekent dat migraties van of naar andere landen, of waarvan de herkomst of bestemming onbekend is, wordt meegenomen in de berekening.

17 Zie deze 'In de kijker': https://bisa.brussels/nieuws/stagnatie-van-de-oprichting-van-ondernemingen-in-het-brussels-hoofdstedelijk-gewest

TABEL IV.2.2: Evolutie van het aantal oprichtingen en stopzettingen van ondernemingen

	Aantal oprichtingen van ondernemingen					Aantal stopzettingen van ondernemingen				
	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
BHG	11.186	11.471	12.445	11.454	14.410	7.889	8.086	8.746	9.645	10.244
Vlaams Gewest	67.026	73.624	82.494	74.050	70.712	38.475	41.459	47.948	53.295	58.445
Waals Gewest	23.532	26.284	29.344	26.433	25.976	15.320	16.612	18.768	21.396	22.587
België	**101.744**	**111.379**	**124.283**	**111.937**	**111.098**	**61.684**	**66.157**	**75.462**	**84.336**	**91.276**

Bron: Statbel, berekeningen BISA

GRAFIEK IV.2.3: Evolutie van de oprichtingsgraad en de stopzettingsgraad van ondernemingen (in %)

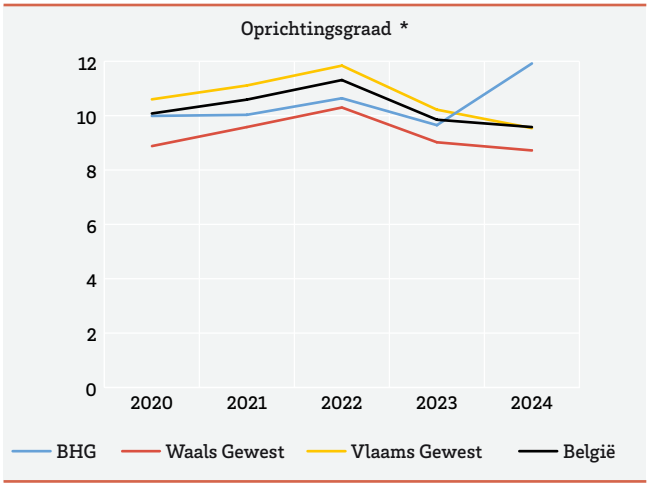

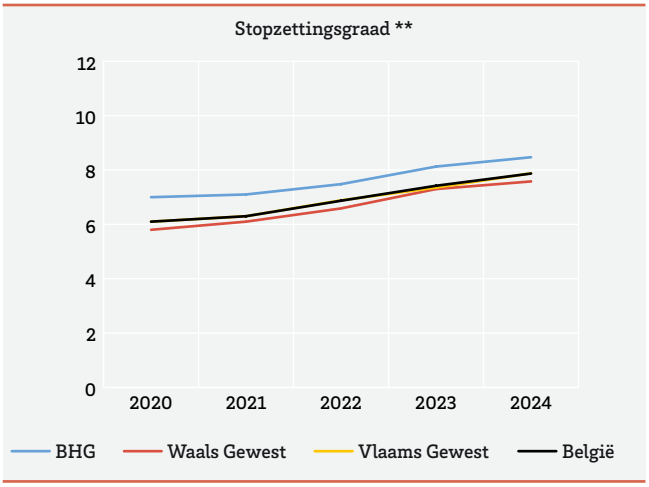

Bron: Statbel, berekeningen BISA
*De oprichtingsgraad van ondernemingen stemt overeen met de verhouding tussen enerzijds het aantal vastgestelde nieuwe btw-plichtigen op 31 december van een gegeven jaar en anderzijds het gemiddelde aantal actieve btw-plichtige ondernemingen voor dat jaar.
**De stopzettingsgraad van ondernemingen stemt overeen met de verhouding tussen het aantal stopzettingen van ondernemingen en het gemiddeld aantal btw-plichtige ondernemingen voor de beschouwde periode.

In 2024 werden er in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 14 410 ondernemingen opgericht (zie tabel IV.2.2). Dit is een record sinds 2008, het eerste jaar van de door Statbel verstrekte statistische reeks. In Vlaanderen en Wallonië daalt het aantal oprichtingen ten opzichte van 2023, terwijl het aantal oprichtingen in het BHG met 2 956 is gestegen. Dit is te verklaren door een aanzienlijke stijging van het aantal oprichtingen in bepaalde sectoren: gespecialiseerde bouwwerkzaamheden (2 037 oprichtingen in 2024, tegenover 844 in 2023), de detailhandel (1 079 oprichtingen in 2024, tegenover 819 in 2023) en het vervoer over land (615 oprichtingen in 2024 tegenover 361 in 2023). De evolutie binnen deze twee sectoren is anders (een daling van het aantal oprichtingen) in de twee andere Gewesten. De versoepeling van de toelatingsvoorwaarden voor bepaalde beroepen in het BHG[18] maakt het voor meer mensen mogelijk om een onderneming op te richten.

De dynamiek van de bedrijfsoprichtingen keert terug naar het niveau van het decennium 2010, na enkele jaren waarbij deze dynamiek stagneerde (zie grafiek IV.2.3.). Het percentage oprichtingen in het BHG ligt opnieuw hoger dan in de twee andere gewesten. Historisch gezien ligt dit percentage hoger in de steden.

Nog in 2024 **hebben 10 244 Brusselse ondernemingen hun activiteiten stopgezet**, hetzij een stijging van 599 stopzettingen ten opzichte van 2023 (zie tabel IV.2.2). **Brusselse ondernemingen zetten hun activiteiten vaker stop dan de ondernemingen in de andere twee gewesten**. In 2024 heeft 8,6 % van de Brusselse ondernemingen hun activiteiten stopgezet, wat meer is dan in Vlaanderen (7,9 %) en Wallonië (7,6 %). Tussen 2023 en 2024 is het aantal stopzettingen wel sterker gestegen in Vlaanderen (+9,7 %) dan in het Brusselse Gewest (+6,2 %) en Wallonië (+5,6 %).

Van de **10 244** stopzettingen in 2024 waren er 1 923 het gevolg van een faillissement. Het aantal faillissementen blijft lager dan vóór de COVID-19-crisis (> 2 000 faillissementen/jaar). In de andere twee gewesten is het aantal faillissementen gelijk (Wallonië) of hoger (Vlaanderen) dan vóór 2020.

In 2024 ging 1,6 % van de Brusselse bedrijven failliet. Dat aandeel ligt hoger dan wat wordt vastgesteld in Vlaanderen (0,8 %) en Wallonië (0,9 %). Historisch gezien is er in de grootste steden ook een sterkere ondernemingsdynamiek, wat dan weer gepaard gaat met een groter risico op faillissement. Dat verklaart waarom de faillissementsgraad in Brussel hoger ligt dan in de rest van België. De laatste jaren neemt het faillissementsrisico voor bedrijven in Brussel echter af en ligt het dichter bij het risico dat elders in België wordt waargenomen.

514 minder ondernemingen in het Brussels Gewest

Bovendien verliest het Brussels Hoofdstedelijk Gewest elk jaar ondernemingen doordat het aantal uit Brussel vertrekkende ondernemingen (emigratie) groter is dan het aantal ondernemingen dat zich komt vestigen in het BHG (immigratie), vanuit en naar de rest van België. Het saldo is negatief met 514 ondernemingen in 2024. Het verschil tussen het aantal wegtrekkende en zich vestigende bedrijven is sinds 2014 nog nooit zo klein geweest. Sinds 2008 zijn er nog nooit zoveel bedrijven naar het BHG getrokken, waardoor het historisch negatieve saldo beperkt bleef.

18 Zie de door de FOD Economie bijeengebrachte informatie: https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/een-onderneming-oprichten/toegang-tot-het-beroep

GRAFIEK IV.2.4: Evolutie van de faillissementsgraad van ondernemingen* (%)

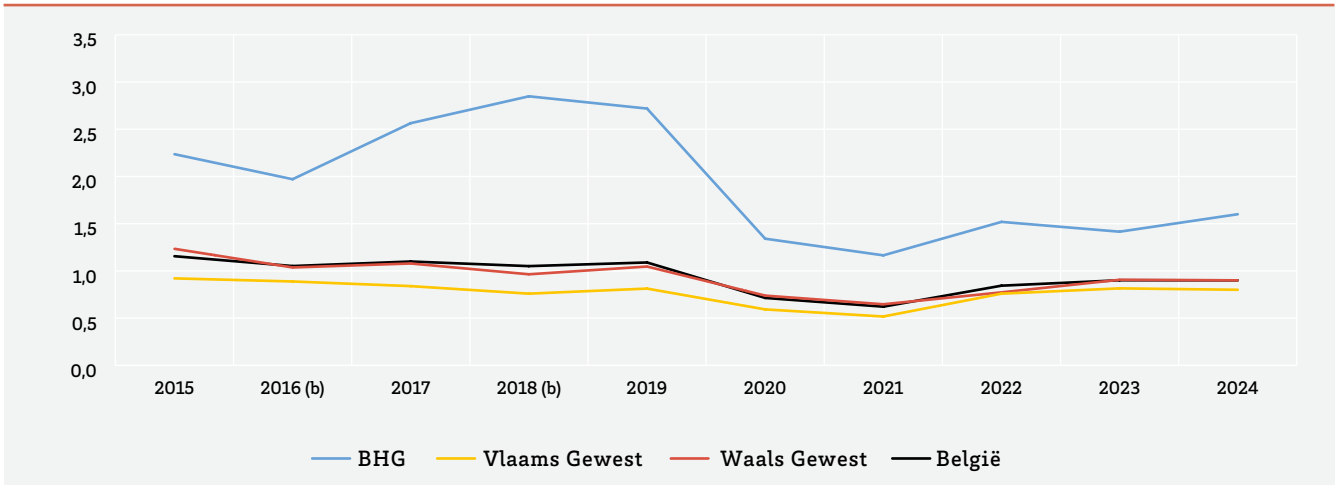

Bron: Statbel, berekeningen BISA
* De faillissementsgraad van ondernemingen stemt overeen met de verhouding tussen het aantal faillissementen en het gemiddelde aantal actieve, aan de btw onderworpen ondernemingen in die periode.
b = breuk in tijdreeks: In 2014 en in 2016 hadden wetswijzigingen tot gevolg dat reeds actieve ondernemingen zich dienden te onderwerpen aan de btw. Voor 2014 gaat het om advocaten, voor 2016 om artsen die bepaalde activiteiten van esthetische chirurgie beoefenen en om bepaalde bestuurders van vennootschappen. Sinds 2018 omvatten de statistieken ook de vrije beroepen, de landbouwondernemingen en de verenigingen zonder winstoogmerk. De toename van het aantal ondernemingen als gevolg daarvan heeft een daling van de faillissementsgraad als wiskundig gevolg.

GRAFIEK IV.2.5: Aantal migraties van ondernemingen naar herkomst en bestemming in 2024

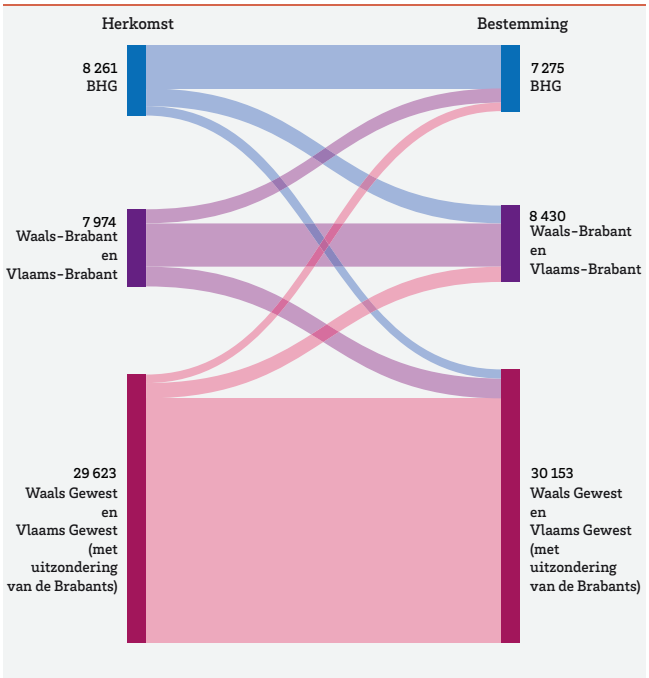

Bron: Statbel, berekeningen BISA
Opmerking: de dikte van de lijnen komt overeen met de waargenomen stromen

Migraties van en naar het BHG vinden voornamelijk plaats van en naar de provincies Waals-Brabant en Vlaams-Brabant. Twee derde van de emigraties van Brusselse ondernemingen naar andere gewesten gaat naar Vlaams-Brabant en Waals-Brabant (2 056 verhuizingen). Een derde gaat naar de rest van het land (1 096 verhuizingen). Tegelijkertijd komt 62 % van de immigraties naar het Brussels Gewest uit Vlaams-Brabant en Waals-Brabant (1 648 van de 2 638 verhuisde maatschappelijke zetels naar het BHG).

Definities en methodologische opmerkingen:

Btw-plichtige ondernemingen

Het begrip "onderneming" wordt vrij ruim geïnterpreteerd: het omvat zowel multinationals met duizenden werknemers, zelfstandigen die "natuurlijke personen" zijn als verenigingen zonder winstoogmerk (vzw's).

Btw-plichtige ondernemingen zijn ondernemingen die belastingplichtig[19] zijn en die zich, wegens de aard van hun activiteit(en), bij de bevoegde instanties moeten identificeren om een btw-nummer te krijgen. Het gaat dus niet om alle ondernemingen. Zo zijn een groot aantal activiteiten op het gebied van verzekeringen en financiën bijvoorbeeld niet in deze statistieken opgenomen.

De statistieken zijn immers gebaseerd op administratieve gegevens die afkomstig zijn van het register van btw-plichtige ondernemingen. Deze administratieve informatie geeft niet steeds een getrouw beeld van het aantal reële oprichtingen en stopzettingen van ondernemingen.

Ondernemingen met uitbatingszetels in meerdere gewesten worden slechts eenmaal geteld: bij het gewest waar hun maatschappelijke zetel gevestigd is voor de rechtspersonen en hun woonplaats voor de btw-plichtige natuurlijke personen.

De grootte van btw-plichtige ondernemingen in termen van aantal werknemers betekent niet dat de werknemers werken in het gewest waar de maatschappelijke zetel is gevestigd. Een werknemer van een onderneming waarvan de maatschappelijke zetel in het Brussels Gewest gevestigd is, kan tewerkgesteld worden in een andere vestiging van die onderneming, die zich in een ander gewest bevindt.

Een bv, of **besloten vennootschap**, is een juridische vennootschapsvorm (vroeger bvba - besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid). Die vennootschapsvorm wordt gekenmerkt door de beperkte aansprakelijkheid van de aandeelhouders, die louter aansprakelijk zijn voor de schulden van de onderneming ten belope van hun kapitaalinbreng.

Economische-activiteitensectoren

Elk bedrijf is actief in een bepaalde sector. De primaire sector omvat bedrijven die actief zijn in de landbouw, de visserij en de mijnbouw. De secundaire sector omvat bedrijven met verwerking als hoofdactiviteit, inclusief de industrie, en ook de productie van elektriciteit, gas en water, en de bouw. De tertiaire sector tot slot omvat bedrijven die markt- en niet-marktdiensten leveren.

Oprichtingen, stopzettingen en faillissementen van ondernemingen

Het **aantal opgerichte ondernemingen** in een bepaald jaar komt overeen met het aantal ondernemingen dat op 31 december van dat jaar in het btw-register stond en dat op 31 december van het voorgaande jaar nog niet in het register stond.

Het **aantal stopgezette ondernemingen** in een bepaald jaar komt overeen met het aantal ondernemingen dat op 31 december van dat jaar niet meer in het btw-register stond, terwijl dat op 31 december van het voorgaande jaar wel het geval was.

Een onderneming is in staat van faillissement wanneer het niet langer over voldoende middelen beschikt om haar schulden die vervallen te betalen. Volgens de wet van 11 augustus 2017 betreffende "de insolventie van ondernemingen" in het Wetboek van economisch recht, bevindt een onderneming zich in staat van faillissement wanneer zij op duurzame wijze ophoudt te betalen en het vertrouwen van haar schuldeisers kwijt is (bijvoorbeeld: weigering van een bankkrediet en van uitstel van betaling).

De statistieken over faillissementen worden opgesteld op basis van gegevens afkomstig van de ondernemingsrechtbanken. Die rechtbanken spreken een faillissement uit, ofwel na aangifte van faillissement, ofwel na een verzoek om een faillissementsprocedure ingediend door het openbaar ministerie of door een schuldeiser(s).

Bedrijfsfaillissementen vertegenwoordigen een deel van de stopzettingen van ondernemingen. Ondernemingen kunnen vrijwillig (bv. door pensionering, fusie, overgang naar een vennootschap) of onvrijwillig (bv. door faillissement) zijn stopgezet.

19 Volgens het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde (btw) is eenieder die in de uitoefening van een economische activiteit, met of zonder winstoogmerk, leveringen van goederen of diensten verricht in België, belastingplichtig.

HOOFDSTUK V

ONDERZOEK EN ONTWIKKELING

In het kort:

Onderzoek en ontwikkeling (O&O) en innovatie versterken het economisch concurrentievermogen en zorgen voor een betere levenskwaliteit van de bevolking. Ook dragen ze bij tot de ecologische transitie door de ontwikkeling en implementatie van groene technologieën te bevorderen.

Volgens voorlopige cijfers zouden de uitgaven voor O&O in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2024 ongeveer 2,6 miljard euro bedragen[20]. **Dat is 2,36 % van het bruto binnenlands product (bbp)**. In verhouding tot het bbp besteedt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest meer financiële middelen aan O&O-activiteiten dan het gemiddelde van de Europese Unie van 27 landen (2,24 %). Wel blijft het ruimschoots onder het niveau van België (3,26 %), het Vlaams Gewest (3,57 %) en het Waals Gewest (3,18 %).

Private ondernemingen vormen de belangrijkste sector op het gebied van O&O in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Ze zouden in 2024 goed zijn voor 61 % van de totale uitgaven. Het hoger onderwijs zou 26 % voor zijn rekening nemen, de overheid 11 % en de private non-profitsector 2 %.

Uit de analyse van de financiering van O&O-activiteiten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest blijkt dat private ondernemingen hieraan voor 57 % bijdragen in 2023[21]. Ze financieren ook vrijwel al hun O&O-activiteiten zelf. **De overheid, waaronder de Brusselse regering, levert eveneens een belangrijke bijdrage aan de O&O-activiteiten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en is goed voor 29 % van de totale O&O-financiering**. Middelen uit het buitenland, het hoger onderwijs en de private non-profitsector financieren de O&O-uitgaven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor respectievelijk 9 %, 4 % en 1 %.

De overheidsinspanningen ter ondersteuning van de O&O- en innovatieactiviteiten binnen de private en publieke sector worden eveneens beoordeeld aan de hand van de budgettaire overheidskredieten voor O&O. In 2024 heeft de Brusselse regering een bedrag van 52 miljoen euro uitgetrokken om de O&O- en innovatieactiviteiten van de private en publieke sector te financieren, wat neerkomt op een stijging van 6 % ten opzichte van 2023. De Brusselse budgettaire overheidskredieten zijn tussen 2019 en 2024 wel sterk gedaald, gemiddeld met - 3,5 % per jaar, ondanks de stijging in het afgelopen jaar.

Onderzoek en ontwikkeling (O&O) en innovatie zijn essentiële hefbomen om de grote uitdagingen van onze maatschappij aan te gaan. Ze dragen bij tot economische ontwikkeling, beter welzijn van de bevolking en tot de ecologische transitie (Europese Commissie, 2024):

- Ze versterken de economische groei en het concurrentievermogen van bedrijven door nieuwe technologieën te stimuleren, zoals artificiële intelligentie (AI) of kwantuminformatica;
- Ze spelen een rol in de transitie naar een groenere economie. Dit doen ze door innovatieve oplossingen te ontwikkelen op het gebied van hernieuwbare energie of groene waterstof;
- Ze bieden ook mogelijke antwoorden op belangrijke maatschappelijke vraagstukken, zeker op het gebied van gezondheid en sociale inclusie.

Dit hoofdstuk begint met de evolutie van de uitgaven en de uitvoering van de O&O-activiteiten. Het volgende deel gaat in op de financiering van deze O&O-uitgaven. Daar worden ook de belangrijkste overdrachten van middelen tussen de verschillende actoren die O&O-activiteiten financieren en uitvoeren, onder de loep genomen. Het laatste deel analyseert de ontwikkeling van de begrotingskredieten voor O&O en innovatie van de Brusselse regering, alsook de financiering van Innoviris, de bevoegde gewestelijke overheidsinstantie op dit gebied. Aan het eind van dit hoofdstuk worden de definities, basisbegrippen en gegevensbronnen vermeld.

20 De gegevens van 2024 zijn voorlopig en zijn de meest recente beschikbaar.

21 De gegevens van 2023 zijn de meest recente voor de O&O-uitgaven per financieringsbron.

V.1 EVOLUTIE VAN DE O&O-ACTIVITEITEN

Er zou in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ongeveer 2,6 miljard euro worden besteed aan O&O-activiteiten

De O&O-activiteiten die in een land of regio worden gerealiseerd, worden gemeten aan de hand van de bruto binnenlandse uitgaven voor O&O (BUOO). **Volgens voorlopige cijfers zouden de BUOO in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2024 ongeveer 2,6 miljard euro bedragen** (Belspo, 2026, berekeningen BISA) Dit bedrag zou neerkomen op 13 % van het Belgische totaal.

De O&O-intensiteit, d.w.z. de BUOO als % van het bbp, is de belangrijkste indicator om de O&O-activiteiten, een land of regio te analyseren en deze te vergelijken met andere gebieden. In 2024 zou de O&O-intensiteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2,36 % bedragen (zie grafiek V.1.1). **Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zou boven het gemiddelde van de Europese Unie van 27 landen (2,24 %) liggen, maar zou ruimschoots onder het niveau blijven van België (3,26 %), het Vlaams Gewest (3,57 %) en het Waals Gewest (3,18 %)**. Sinds 2022 vertonen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de rest van België een over het algemeen stabiele O&O-intensiteit. Binnen de Europese Unie van 27 landen blijft de O&O-intensiteit sinds 2020 vrijwel onveranderd.

GRAFIEK V.1.1: Bruto binnenlandse uitgaven voor O&O in % van het bbp

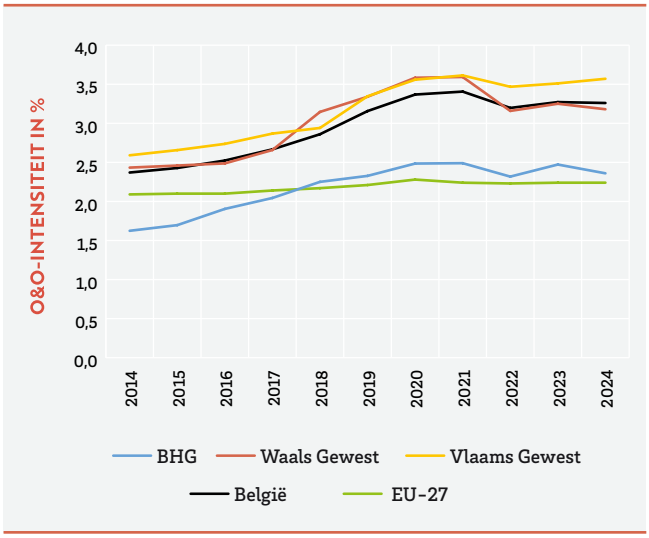

Bron: Belspo, ECOOM, Eurostat, INR, berekeningen BISA
b: Tijdreeksbreuk omwille van de methodologische herziening vanaf 2020

Private ondernemingen verrichten 61 % van de O&O-activiteiten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De organisaties die O&O-activiteiten uitvoeren worden ingedeeld in vier grote institutionele sectoren, i.e. de private ondernemingen, de overheden, het hoger onderwijs en de private non-profitsector. **Private ondernemingen vormen de belangrijkste sector voor O&O-activiteiten. In 2024 zouden deze ondernemingen 61 % van de BUOO in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor hun rekening hebben genomen** (zie grafiek V.1.2). De private ondernemingen zouden 72 % van de BUOO in België en 67 % in de EU-27 realiseren.

Private ondernemingen verrichten verhoudingsgewijs minder O&O-activiteiten uit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dan in België, doordat er relatief minder verwerkende industrieën zijn in het Gewest, en in het bijzonder hoogtechnologische industrieën (Kalenga-Mpala R., Wautelet A., 2016). In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn het de ondernemingen die actief zijn op het gebied van telecommunicatie, financiële dienstverlening en digitale diensten die in grote mate de O&O-activiteiten leiden. In de rest van België zijn de ondernemingen die het grootste deel van de O&O-activiteiten uitvoeren daarentegen actief in de chemische, farmaceutische en biotechnologische sector, in engineering en techniek en in informatie- en communicatiediensten (ECOOM, 2025).

Tussen 2019 en 2024 hebben private ondernemingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hun O&O-activiteiten in relatieve termen teruggeschroefd. Gedurende deze periode is het aandeel van de door private ondernemingen uitgevoerde BUOO in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met 3 procentpunten gedaald, tegenover - 2 procentpunten in heel België. Dit aandeel blijft wel stabiel in de EU-27.

Publieke sectoren realiseren 37 % van de O&O-activiteiten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De publieke sectoren verrichten een aanzienlijk deel van de O&O-activiteiten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, mede dankzij de aanwezigheid van talrijke universiteiten en hogescholen, alsook van federale onderzoeksinstellingen. In 2024 zouden het hoger onderwijs en de overheid respectievelijk 26 % en 11 % van de BUOO in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor hun rekening nemen, tegenover respectievelijk 17 % en 10 % in België en 21 % en 11 % in de EU-27 (zie grafiek V.1.2).

Tussen 2019 en 2024 zijn de O&O-activiteiten van overheidssectoren sneller gegroeid dan die van private ondernemingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het aandeel van de O&O-activiteiten van het hoger onderwijs is met 3 procentpunten gestegen en dat van de overheden met 2 procentpunten. De sterke automatische indexering van de salarissen van onderzoekers binnen de publieke sectoren in de periode 2022-2023 verklaart deels deze evolutie. In België en in de EU-27 bleven de respectieve aandelen van deze publieke sectoren tussen 2019 en 2024 stabiel.

GRAFIEK V.1.2: Bruto binnenlandse uitgaven voor O&O per uitvoeringssector (in % van het totaal*)

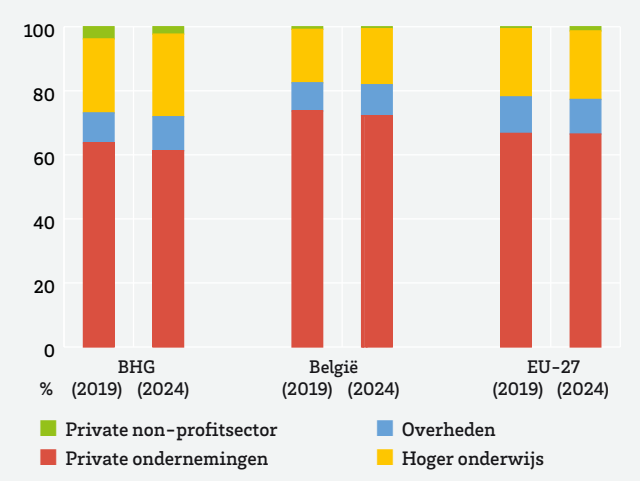

Bron: Belspo, ECOON, Eurostat, berekeningen BISA
(*) Sommige totalen stemmen door afronding niet exact overeen met de som van hun delen.

V.2 FINANCIERING VAN DE O&O-ACTIVITEITEN

Overheden financieren bijna 30 % van de O&O-activiteiten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De organisaties die O&O-activiteiten financieren, zijn ingedeeld in vijf voornaamste bronnen van O&O-financiering (d.w.z. de sectoren die de herkomst van de middelen zijn): private ondernemingen, overheden, hoger onderwijs, de private non-profitsector en de rest van de wereld.

In 2023 financieren private ondernemingen het grootste deel van de O&O-activiteiten, namelijk 57 % van de BUOO in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (zie grafiek V.2.1). De financiële bijdrage van private ondernemingen aan O&O-activiteiten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is gelijk aan het gemiddelde van de EU-27 (57 %) en vergelijkbaar met die van heel België (60 %).

Ook overheden ondersteunen een groot deel van de O&O-activiteiten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In 2023 financieren ze 29 % van de BUOO. Een aandeel dat vergelijkbaar is met dat van de EU-27 (30 %) en aanzienlijk hoger ligt dan dat van België (18 %). De overheidsfinanciering van O&O in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is essentieel en is afkomstig van verschillende overheidsinstanties: de Brusselse regering, de federale regering en de regeringen van twee gemeenschappen. Iedere overheidsinstantie is verantwoordelijk voor de financiering van O&O-activiteiten die nodig zijn voor de uitoefening van haar eigen bevoegdheden (Belspo, 2021).

- **De Brusselse regering** financiert O&O- en innovatieprojecten van kmo's en grote ondernemingen, de publieke sector en de onderzoeksinstellingen zoals universiteiten, hogescholen en collectieve onderzoekscentra.
- De **federale regering** ondersteunt het wetenschappelijk ruimteonderzoek en O&O binnen de federale wetenschappelijke instellingen waarvan de meeste in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest liggen. De federale steun door belastingkredieten voor O&O en fiscale stimuleringsmaatregelen voor de tewerkstelling van onderzoekers wordt niet meegeteld in de BUOO.
- De **regeringen van de Franse en Vlaamse Gemeenschappen** zijn verantwoordelijk voor het grootste deel van de overheidsfinanciering voor O&O in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (ongeveer 60 %). Ze financieren uitsluitend de onderzoeksactiviteiten aan de universiteiten en de hogescholen in de hoofdstad.

Ook de fondsen uit de rest van de wereld (inclusief Europese fondsen uit het kaderprogramma Horizon Europe) financieren O&O-activiteiten. De buitenlandse fondsen financieren 9 % van de BUOO in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 11 % in de EU-27. In België zijn deze fondsen proportioneel groter (19 %) dankzij de financiële overdrachten van multinationals.

GRAFIEK V.2.1: Bruto binnenlandse uitgaven voor O&O per financieringsbron in 2023 (in % van het totaal*)

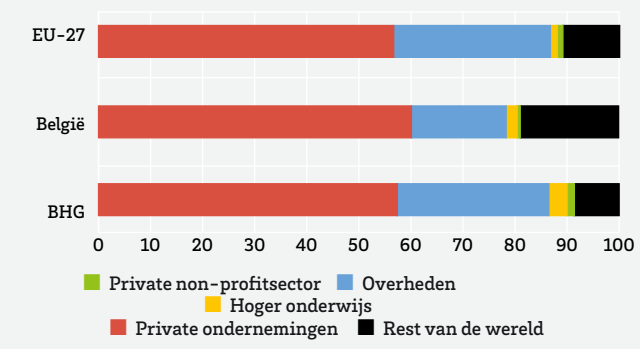

Bron: Belspo, Eurostat, berekeningen BISA
(*) Sommige totalen stemmen door afronding niet exact overeen met de som van hun delen.

Private ondernemingen financieren zelf het grootste deel van hun O&O-activiteiten

O&O-activiteiten gaan gepaard met grote en complexe overdrachten van middelen tussen de verschillende actoren die O&O-activiteiten financieren en degenen die de activiteiten uitvoeren. De uitsplitsing van de BUOO maakt het mogelijk om de belangrijkste overdrachten van fondsen vanaf de bron, d.w.z. de financieringsbronnen, tot de bestemming, d.w.z. de sectoren waar O&O wordt uitgevoerd, in kaart te brengen. Hiermee wordt de dynamiek aangegeven binnen het ecosysteem van O&O en innovatie, alsmede de nauwe samenwerking tussen bedrijven, universiteiten en hogescholen en de overheid, die de ontwikkeling en implementatie van opkomende technologieën mee bevordert (Belspo, 2021).

- In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gaat het grootste deel van de financiering van private ondernemingen naar O&O dat door private ondernemingen zelf wordt uitgevoerd, namelijk 55 % van de BUOO in 2023. Het resterende deel van de fondsen van private ondernemingen (2 % van de BUOO) draagt bij tot financiering van O&O in de drie andere sectoren (zie grafiek V.2.2).
- Overheidsfinanciering, d.w.z. 29 % van de BUOO, dient vooral ter ondersteuning van O&O-activiteiten in de sectoren van het hoger onderwijs en van de overheden. Overheidsfinanciering voor O&O door Brusselse private ondernemingen is relatief bescheiden (1 % van de BUOO).
- Private en publieke middelen uit de rest van de wereld (9 % van de BUOO) komen ten goede aan alle vier de O&O-uitvoeringssectoren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Een groot deel van deze fondsen is evenwel bestemd voor O&O van Brusselse private ondernemingen en universiteiten en hogescholen.
- Het hoger onderwijs financiert O&O-activiteiten ten belope van 4 % van de BUOO. Deze fondsen zijn voornamelijk bedoeld om O&O aan universiteiten en hogescholen te ondersteunen.

GRAFIEK V.2.2: Overdrachten van fondsen tussen de financieringsbronnen en de uitvoeringssectoren voor O&O in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2023 (in % van de BUOO)

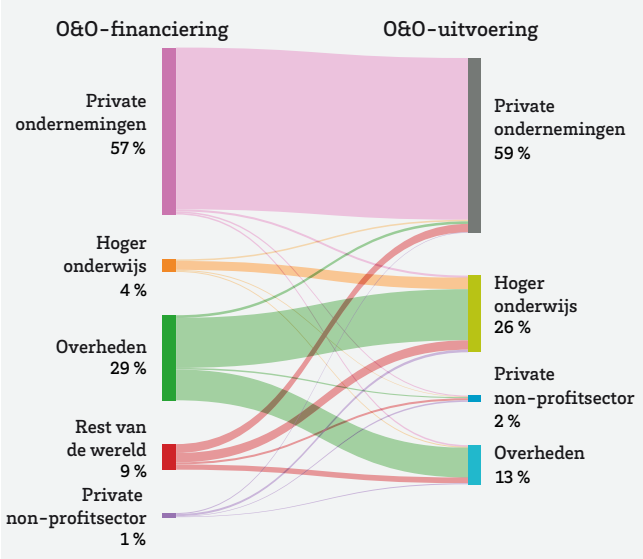

Bron: Belspo, berekeningen BISA

V.3 BUDGETTAIRE OVERHEIDSKREDIETEN VOOR O&O-ACTIVITEITEN

De budgettaire overheidskredieten van de Brusselse regering voor O&O en innovatie stijgen in 2024 met 6 %

Naast de O&O-uitgaven die worden gefinancierd door de overheden, worden de overheidsinspanningen ter ondersteuning van O&O- en innovatieactiviteiten van de private en publieke sectoren ook gemeten door het bedrag van de budgettaire overheidskredieten voor O&O (BOKOO). In 2024 heeft de Brusselse regering 52 miljoen euro toegekend aan O&O- en innovatieactiviteiten die op haar grondgebied worden uitgevoerd (zie grafiek V.3.1). **De begrotingskredieten voor O&O en innovatie van de Brusselse regering, gecorrigeerd voor inflatie, stijgen met 6 % ten opzichte van 2023. Op langere termijn vertonen deze kredieten tussen 2019 en 2024 evenwel een duidelijke daling**, gemiddeld - 3,5 % per jaar, gecorrigeerd voor inflatie. Deze evolutie van de Brusselse BOKOO houdt verband met de moeilijke begrotingssituatie van het Gewest. Volgens voorlopige cijfers zouden de BOKOO van de Brusselse regering in 2025 ongeveer 45 miljoen euro bedragen, een sterke daling ten opzichte van 2024 (- 16,5 %).

Grafiek V.3.1: Budgettaire overheidskredieten voor O&O van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (in miljoenen euro's)

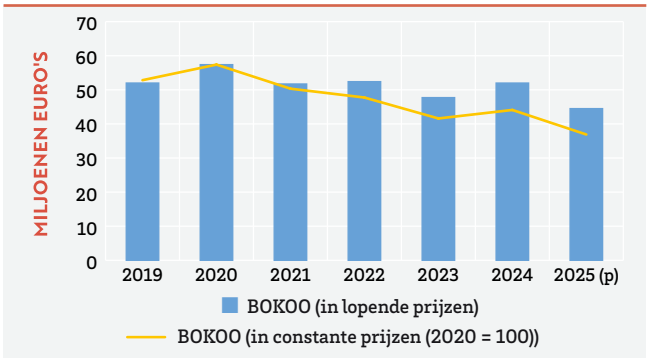

Bron: Belspo
p: op basis van voorlopige begrotingsgegevens

De begrotingskredieten van de Brusselse regering worden gebruikt om subsidies toe te kennen aan de verschillende actoren in Brussel in het kader van de O&O- en innovatieprogramma's en -projecten die worden beheerd door Innoviris, de gewestelijke overheidsinstantie die hiervoor verantwoordelijk is. Het belangrijkste instrument waarover Innoviris beschikt om deze opdracht uit te voeren, bestaat uit de medefinanciering van projecten en diensten binnen het Brusselse innovatie-ecosysteem. De acties van Innoviris vormen een aanvulling op die van andere, zowel publieke als private financieringsbronnen.

In 2025 heeft Innoviris een totaalbedrag van 43,7 miljoen euro toegewezen ter ondersteuning van 406 projecten, in overeenstemming met de doelstellingen van het Gewestelijk Innovatieplan 2021-2027 (innoviris.brussels, 2026). Innoviris heeft met zijn financiering voornamelijk projecten ondersteund op het gebied van ontwikkeling van innovatietrajecten, sociale innovatie, kennisontwikkeling en de bevordering van de wetenschappen. Wat de directe begunstigden van de financiering van Innoviris in de periode 2020-2024 betreft, ontvangen onderzoeksinstellingen, hoofdzakelijk universiteiten en Brusselse collectieve onderzoekscentra[22], het grootste deel van deze financiering (54 %) (zie grafiek V.3.2). Subsidies aan kleine en middelgrote ondernemingen en aan grote ondernemingen zijn in deze periode respectievelijk goed voor 31 % en 10 % van de financiering van Innoviris (innoviris.brussels, 2025).

Grafiek V.3.2: Financiering van Innoviris per type van directe begunstigden voor de periode 2020-2024 (in %)

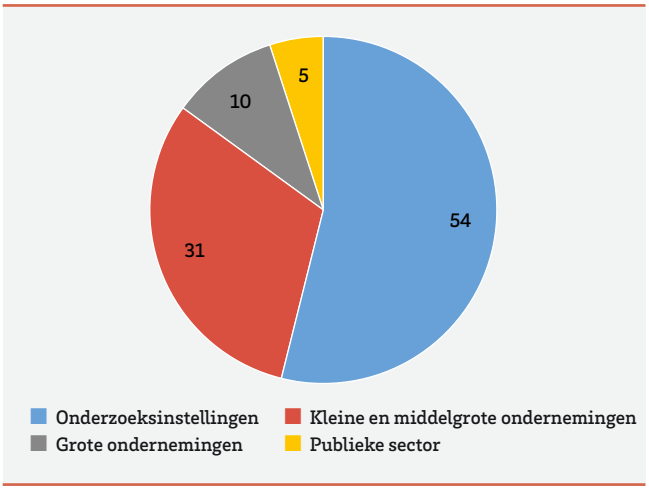

Bron: Innoviris

22 De collectieve centra zijn onderzoekscentra tot stand gebracht op een sectorale basis. Ze staan ten dienste van alle ondernemingen in een bepaalde sector.

Definities en methodologische opmerkingen:

Bruto binnenlandse uitgaven voor O&O

Volgens het Frascati-handboek 2015 (OESO) *omvat* ***onderzoek en experimentele ontwikkeling (O&O)*** *"het creatieve en systematische werk dat plaatsvindt teneinde de totaalkennis te vergroten, ook die in verband met de mens, de cultuur en de samenleving, en het gebruik van al deze kennis ten behoeve van nieuwe toepassingen".*

De ***bruto binnenlandse uitgaven voor O&O (BUOO)*** zijn de voornaamste statistische indicator om O&O-activiteiten van een land of regio te meten. Ze omvatten het geheel van de lopende uitgaven en van de kapitaaluitgaven bestemd voor O&O dat wordt uitgevoerd op een betrokken grondgebied, ongeacht de financieringsbron. Om vergelijkingen mogelijk te maken, worden de BUOO vaak voorgesteld als percentage van het bruto binnenlands product en ook wel O&O-intensiteit in een economie genoemd.

BUOO worden opgesplitst volgens twee benaderingen op basis van **de uitvoering** (d.w.z. de sectoren die O&O-activiteiten realiseren) en **de financiering voor O&O** (d.w.z. de sectoren die de herkomst van de middelen zijn).

- Vier sectoren voeren O&O uit: de private ondernemingen, de overheden, het hoger onderwijs en de private non-profitsector.
- O&O-activiteiten worden gefinancierd door vijf financieringsbronnen: de private ondernemingen, de overheden, het hoger onderwijs, de private non-profitsector en de rest van de wereld.

De gegevens over de O&O-uitgaven zijn afkomstig van de enquêtes die de POD Wetenschapsbeleid (Belspo) in samenwerking met zijn gewestelijke en gemeenschapspartners afneemt. Deze gegevens worden verzameld bij organisaties die O&O uitvoeren en/of financieren in België. Bovendien produceert Belspo jaarlijks voorlopige cijfers over de O&O-uitgaven in België en in de drie gewesten.

Budgettaire overheidskredieten voor O&O

De ***budgettaire overheidskredieten voor O&O (BOKOO)*** bestrijken de door de overheden gefinancierde O&O-activiteiten uitgevoerd in openbare instellingen, private ondernemingen, hoger onderwijs en de private non-profitsector alsook in de rest van de wereld (met inbegrip van internationale organisaties). Heel wat aspecten van het gewestelijk innovatiebeleid zijn echter niet opgenomen in de BOKOO: de financiering van incubatoren, specifieke begeleidingsdiensten voor ondernemingen enz. Bovendien is het bedrag van de verschillende vormen van fiscale stimuleringsmaatregelen ten gunste van O&O en de tewerkstelling van onderzoekers die door de federale overheid worden toegekend, evenmin opgenomen in de BOKOO-statistieken.

De gegevens betreffende de BOKOO zijn gebaseerd op de gegevens afkomstig uit de begrotingen. Deze methode bestaat erin de inventaris te maken van alle begrotingsposten die in aanmerking komen om O&O-activiteiten te financieren of het aandeel te meten of te schatten dat O&O erin inneemt.

BIBLIOGRAFIE:

ECOOM (2025), "Totale O&O-intensiteit in Vlaanderen 2013-2023 - "3 % nota"", Juli 2025

ECOOM (2026), "Totale O&O-intensiteit in Vlaanderen 2014-2024 - "3 %-light nota"", Juni 2026

European Commission (2024), "Why investing in research and innovation matters for a competitive, green, and fair Europe - A rationale for public and private action", Publications Office of the European Union, Luxembourg

innoviris.brussels (2021), "Gewestelijk Innovatieplan 2021-2027: Strategie voor intelligentie specialisatie", Innoviris

innoviris.brussels (2025), "Activiteitenverslag 2024", Innoviris

innoviris.brussels (2026), "Activiteitenverslag 2025", Innoviris

Kalenga-Mpala, R., Wautelet A. (2016), "Onderzoek en ontwikkeling in Brussel: wie financiert deze activiteiten en waar vinden ze plaats?", Focus n°12 van het BISA, BISA

OECD (2015), "Frascati Manual 2015: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities", OECD

POD Wetenschapsbeleid (Belgian Science Policy Office - Belspo) (2021), "Belgisch rapport over wetenschap, technologie en innovatie, 2021", Brussel

POD Wetenschapsbeleid (Belgian Science Policy Office - Belspo) (2026), "Vooruitzichten R&D 2024 – Profit sector", Belspo, CFS/STAT, 24 juni 2026

POD Wetenschapsbeleid (Belgian Science Policy Office - Belspo) (2026), "Final data 2024 GOV, HES, PNP", Belspo, CFS/STAT, 24 juni 2026

B. SOCIALE DIMENSIE

HOOFDSTUK VI

BEVOLKING

In het kort:

In de loop van het jaar 2025 is de bevolking van het Brussels Gewest gestagneerd, waarmee een einde kwam aan een onafgebroken groei sinds 1996. Op 1 januari 2026 telt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 1 255 834 inwoners. Deze stagnatie van de bevolking vloeit voort uit een positief natuurlijk saldo en een positief internationaal migratiesaldo, wat gecompenseerd wordt door een zeer negatief intern migratiesaldo. Het aantal private huishoudens is licht gedaald (- 1 342, wat neerkomt op een relatieve daling van 0,23 %).

Hoewel het aantal sterfgevallen in 2025 zeer licht is gestegen, daalt het aantal geboorten voor het elfde opeenvolgende jaar. **Het natuurlijk saldo blijft positief (+5 100) en vertoont een lichte daling ten opzichte van het jaar 2024**.

Hoewel het aantal Brusselaars dat naar het buitenland vertrekt in 2025 daalt, neemt het aantal mensen dat vanuit het buitenland naar Brussel komt ten opzichte van 2024 zeer sterk af. Daardoor is **het internationale migratiesaldo aanzienlijk lager dan in 2024. Toch zorgt dit er in 2025 nog steeds voor dat het Gewest er bijna 14 000 inwoners bij krijgt.**

In 2025 verlieten 43 300 Brusselaars het Gewest om zich in Vlaanderen of Wallonië te vestigen, wat iets meer is dan in 2024. Tegelijkertijd hebben 24 800 mensen die elders in België woonden, zich in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gevestigd. Dat is iets minder dan in het voorgaande jaar. Deze interne immigraties blijven aanzienlijk beperkter dan de interne emigraties. **Het interne migratiesaldo blijft dan ook nog steeds zeer negatief. Het Gewest heeft in 2025 zo 18 600 inwoners verloren door interne migraties**.

Allereerst (deel VI.1) geeft dit hoofdstuk een overzicht van de evolutie van de bevolking in de loop van het jaar 2025, met een gedetailleerde beschrijving van de verschillende demografische bewegingen. In een tweede gedeelte (deel VI.2) wordt de samenstelling van de Brusselse bevolking op 1 januari 2026 beschreven. Het hoofdstuk wordt afgesloten (deel VI.3) met een overzicht van de demografische vooruitzichten op gewestelijk niveau voor de komende jaren.

VI.1 EVOLUTIE VAN DE BRUSSELSE BEVOLKING IN HET JAAR 2025

De Brusselse bevolking is in 2025 gestagneerd

Op 1 januari 2026 telt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 1 255 834 inwoners.

In de loop van het jaar 2025 is de bevolking van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest stabiel gebleven (+0,00 % en 39 inwoners meer). Deze stagnatie in het BHG wijkt af van de bevolkingsgroei in het Waals Gewest (+0,23 %) en in Vlaanderen (+0,49 %).

Hoewel het natuurlijk saldo sinds 2014 vrijwel continu is gedaald (zie grafiek VI.1.1), zorgt het in 2025 nog steeds voor een toename van het aantal inwoners binnen het Gewest (+5 103). Het internationale migratiesaldo (+13 988) blijft eveneens positief. Samen compenseren ze het interne migratiesaldo, dat erg negatief blijft (- 18 553).

Een licht dalend aantal geboorten

In de loop van het jaar 2025 zijn er in het Brussels Gewest 13 663 kinderen geboren. Dit cijfer daalt voor het elfde jaar op rij, maar blijft relatief stabiel ten opzichte van het jaar 2024, toen er 13 830 kinderen werden geboren. Het bruto geboortecijfer daalt sinds 2010, van 16,9 ‰ naar 10,9 ‰ in 2025.

GRAFIEK VI.1.1: Componenten van de evolutie van de bevolking in het BHG van 2006 tot 2025 (aantal personen)

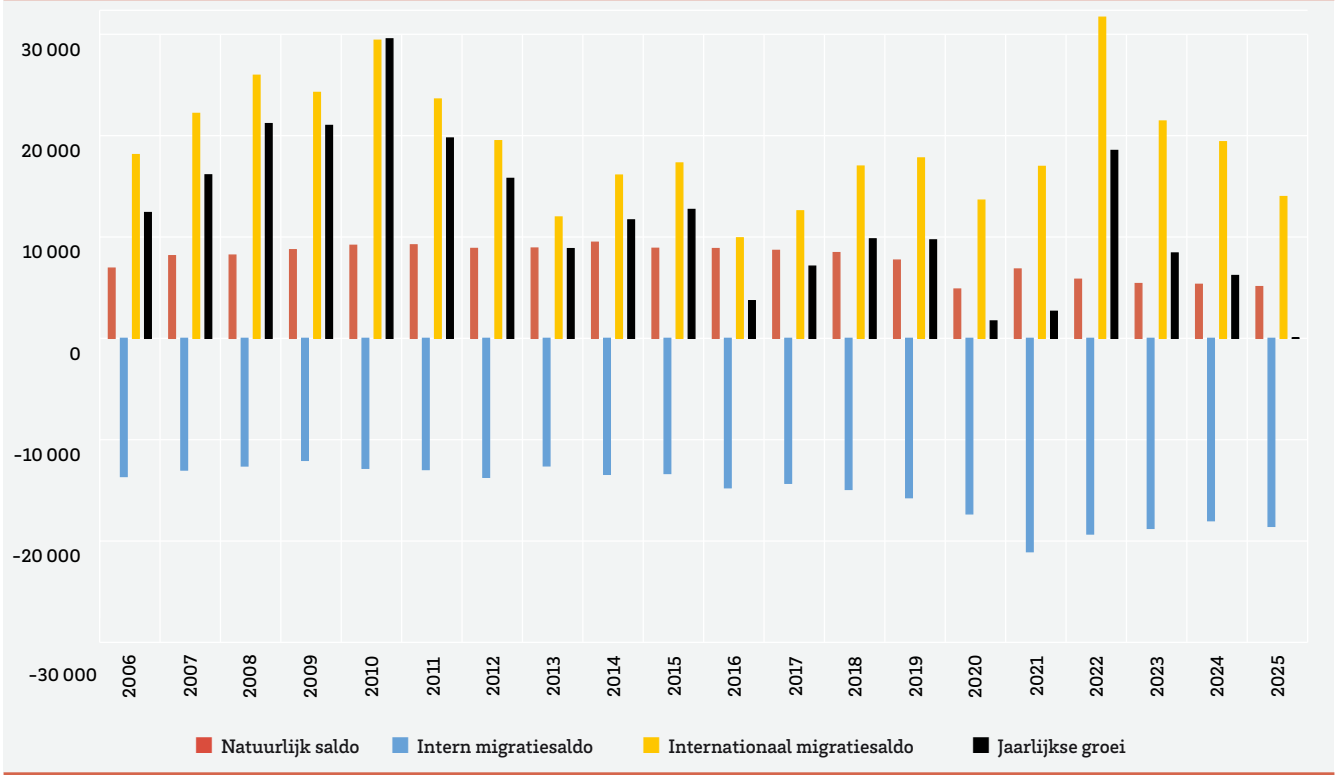

Bron: BISA & Statbel (Rijksregister)

Een stabiel sterftecijfer

In 2025 zijn 8 560 Brusselaars overleden, dat zijn 60 overlijdens meer dan in 2024. Het bruto sterftecijfer voor het jaar 2025 blijft, net als in 2024, liggen op 6,8 ‰; dit zijn de twee laagste cijfers sinds 1992, het eerste jaar waarvoor gegevens beschikbaar zijn.

Het aantal personen dat vanuit Brussel naar de twee andere Gewesten vertrekt, is zeer licht gestegen

In de loop van het jaar 2025 vestigden 24 786 personen zich in het Brussels Gewest vanuit de rest van België, wat iets minder is dan in de voorgaande jaren, maar wel aanzienlijk meer dan in 2020 en 2021. De relatieve stabilisatie van het aantal interne immigraties (ongeveer 25 000 eenheden) bevestigt de aantrekkingskracht die het Brussels Gewest vóór de COVID-19-pandemie had (in 2019 zijn er 25 089 mensen vanuit de rest van België naar het BHG komen wonen).

In dezelfde periode, in 2025, hebben 43 339 personen het Brussels Gewest verlaten om zich elders in België te vestigen. Deze uitstroom ligt nog steeds aanzienlijk hoger dan vóór 2021, maar blijft lager dan de cijfers die in 2021, 2022 en 2023 werden opgetekend.

Het verschil tussen de interne immigraties en de interne emigraties vormt het interne migratiesaldo. Dit is negatief voor het Gewest en bedraagt - 18 553 eenheden in 2025. Dit interne migratiesaldo is tussen 2000 en 2021 steeds verder toegenomen. In 2025 bereikt het daarmee bijna de waarde die het in 2023 had bereikt. Het aantal mensen dat het Gewest verlaat blijft duidelijk groter dan het aantal instromers. Daardoor blijft het interne migratiesaldo een negatieve bijdrage leveren aan de bevolkingsgroei in Brussel.

Uitgesproken daling van het aantal internationale immigraties

In de loop van 2025 immigreerden 48 179 personen vanuit het buitenland in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het aantal mensen dat instroomt uit het buitenland is aanzienlijk gedaald ten opzichte van 2023 (56 166) en 2024 (54 267).

Het aantal internationale emigraties is licht gedaald ten opzichte van 2024. In 2025 zijn immers 34 191 Brusselaars naar het buitenland geëmigreerd, wat maar 678 minder is dan het jaar ervoor.

Het verschil tussen internationale immigraties en internationale emigraties zorgt voor een internationaal migratiesaldo van +13 988 eenheden. Het saldo van 2025 is met 28 % gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar.

VI.2 BEVOLKING OP 1 JANUARI 2026

Een zeer hoge bevolkingsdichtheid

Op 1 januari 2026 bedroeg de bevolkingsdichtheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 7 732 inwoners per km², wat aanzienlijk meer is dan in België in zijn geheel (387 inwoners per km²). Dat wordt verklaard door het sterk verstedelijkte karakter van het Gewest.

Een verhouding tussen de geslachten die bijna in evenwicht is

Op 1 januari 2026 telde het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 615 008 mannen en 640 826 vrouwen, ofwel 49 % mannen en 51 % vrouwen.

Een leeftijdsstructuur die wordt gedomineerd door mensen in de actieve leeftijd

Zoals de voorgaande jaren is de bevolking van het Brussels Gewest op 1 januari 2026 relatief jonger dan die van de andere twee gewesten van het land. Het percentage 65-plussers bedraagt slechts 13,4 %, tegenover 22,1 % in Vlaanderen en 20,6 % in Wallonië. Anderzijds zijn er relatief meer jongeren onder de 18 jaar (21,0 %, tegenover respectievelijk 19,0 % en 19,6 % in Vlaanderen en Wallonië). Ten slotte onderscheidt het Brussels Gewest zich vooral door het hogere aandeel van personen tussen 18 en 64 jaar, die 65,7 % van de bevolking vertegenwoordigen, tegenover iets minder dan 60 % in de twee andere gewesten.

Een groter aandeel buitenlanders in het BHG

De buitenlandse bevolking, namelijk alle inwoners die niet de Belgische nationaliteit hebben, bedraagt 461 155 personen op 1 januari 2026, dat zijn er 5 900 minder dan een jaar eerder. Dit komt neer op 36,7 % van de Brusselse bevolking, ofwel 0,5 procentpunt minder dan in 2025. Toch blijft dit aandeel meer dan drie keer zo groot als in het Vlaams Gewest (11,0 %) en in het Waals Gewest (11,1 %).

Van deze buitenlanders zijn Fransen veruit het talrijkst (71 500 op 1 januari 2026), gevolgd door Roemenen (45 700, een daling van 800 ten opzichte van 2025), Italianen (37 400) en Spanjaarden (33 500). De zes andere groepen buitenlanders die de top 10 in het Gewest afsluiten, zijn: Marokkanen (31 400, een daling van 1 300), Portugezen (18 800), Oekraïners (18 000, een stijging van 1 100), die nu de Polen inhalen (16 300, een daling van 1 200), Bulgaren (12 600) en Duitsers (11 700).

Een licht dalend aantal private huishoudens

Op 1 januari 2026 bedraagt het aantal private huishoudens in het Gewest 580 628, wat neerkomt op een daling van 1 342 eenheden in de loop van het jaar 2025. Dit staat gelijk met een relatieve daling van 0,23 %. De gemiddelde omvang van de private huishoudens blijft stabiel, na een lichte maar gestage daling gedurende zeven jaar. Deze bedraagt 2,14 personen in 2026.

VI.3BEVOLKINGS-STABILISATIE IN DE KOMENDE JAREN

Volgens de bevolkingsvooruitzichten (Federaal Planbureau en Statbel, 2026), zou de Brusselse bevolking tot 2032 boven de 1 250 000 inwoners blijven.

Wat de interne migratie betreft, gaan de vooruitzichten uit van een aanhoudend overschot aan mensen die vanuit het BHG naar de rest van het land vertrekken ten opzichte van mensen die zich vanuit de rest van het land in het BHG komen vestigen. Daardoor zou het interne migratiesaldo zich tot 2070 stabiliseren rond - 20 000 inwoners.

Dit fenomeen zou gecompenseerd worden door twee factoren: het natuurlijke saldo en het internationale migratiesaldo. Het Federaal Planbureau (FPB) en Statbel voorspellen:

- een positief natuurlijk saldo tussen +6 000 en +8 000 tot 2054, dat daarna zou stabiliseren rond +6 000;
- een internationaal migratiesaldo, dat, na een daling tot +11 500 in 2033, zich zou stabiliseren op +13 500 vanaf 2042.

De verdeling van de bevolking per leeftijdsgroep zou ook redelijk stabiel blijven voor mensen in de actieve leeftijd, waarbij het aandeel boven de 65 % zou blijven tot 2045. Ondanks de algemene vergrijzing van de bevolking, zorgt migratie ervoor dat het Brussels Gewest een relatief jonge bevolking blijft behouden.

Definities en methodologische opmerkingen

Natuurlijk saldo:

Het verschil tussen het aantal geboorten en het aantal overlijdens dat gedurende een periode geregistreerd werd.

Migratiesaldo:

Het verschil tussen het aantal personen dat het grondgebied is binnengekomen en het aantal personen dat het grondgebied tijdens een bepaalde periode heeft verlaten. Men spreekt van internationaal migratiesaldo voor personen die vanuit het buitenland binnenkomen en die naar het buitenland vertrekken, en van intern migratiesaldo voor personen die van en naar de rest van het land komen of gaan.

Bruto sterftecijfer:

Het gemiddelde aantal overlijdens waargenomen in de bevolking voor een gegeven jaar, vaak uitgedrukt per duizend individuen.

Bruto geboortecijfer:

Het gemiddelde aantal geboorten in de bestudeerde bevolking en voor een gegeven jaar, vaak uitgedrukt per duizend individuen.Bibliografie:

BIBLIOGRAFIE:

Federaal Planbureau, Statbel (2025), Demografische vooruitzichten 2024-2070, FPB

HOOFDSTUK VII

VERSCHILLEN IN LEVENSSTANDAARD

In het kort:

Uitgaande van het equivalent inkomen na belastingen is de levensstandaard van Brusselaars over het algemeen 19 % lager dan die van Vlamingen en 25 % lager dan die van Walen. **In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is het aandeel van de bevolking met een laag equivalent inkomen dan ook groter dan in de twee andere gewesten**. Omgekeerd is het aandeel van de Brusselse bevolking met een gemiddeld tot hoog inkomen kleiner dan in de rest van het land. Het percentage Brusselaars met een zeer hoge levensstandaard is dan weer vergelijkbaar met dat in Vlaanderen en Wallonië.

Er bestaan ook grote verschillen in levensstandaard tussen de verschillende wijken van het Brussels Gewest. **Het merendeel van de minder welvarende wijken ligt rond het centrum van Brussel, in het zuidwesten van de *Vijfhoek* en in het noorden en westen van de *eerste kroon*,** en vormen zo de *arme sikkel* van het Gewest. **De meest welvarende wijken liggen voornamelijk in het deel van de *tweede kroon*** dat zich uitstrekt van het zuiden naar het oosten ervan. De wijken in de rest van het Brussels Gewest hebben een tussenliggend profiel.

De statistieken en indicatoren in dit deel zijn gebaseerd op basis van administratieve gegevens uit het Rijksregister en de aangiften in de personenbelasting, waarmee vrijwel de gehele in België woonachtige bevolking wordt vertegenwoordigd. Hierdoor is het mogelijk om te komen tot gedetailleerde analyses van de inkomensverdeling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de andere gewesten.

De indicator die hier wordt gebruikt, is het equivalent inkomen na belastingen van de inwoners, dat kan worden beschouwd als een schatting van hun levensstandaard. Meer gedetailleerde definities en methodologische opmerkingen zijn te vinden in het kader aan het einde van het hoofdstuk.

VII.1 LEVENSSTANDAARD VAN DE BRUSSELAARS

Over het algemeen lagere equivalente inkomens in Brussel dan in de andere gewesten en grote steden

Volgens de meest recente gegevens **ligt het equivalent inkomen van de Brusselse bevolking** in 2023 **over het algemeen lager dan dat van de inwoners van het Vlaamse en Waalse Gewest**[23] (zie tabel VII.1.1). Het mediaan equivalent inkomen na belastingen bedraagt 19 329 euro in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, tegenover 25 759 euro in Vlaanderen en 23 751 euro in Wallonië. Het ligt ook lager dan het mediaan equivalent inkomen van de inwoners van de vier grote Vlaamse en Waalse steden: Antwerpen, Gent, Charleroi en Luik.

TABEL VII.1.1: Equivalent inkomen na belastingen van de inwoners (in euro)

	2023 (1)
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	**19.329**
Antwerpen	20.977
Gent	24.447
Vlaams Gewest	**25.759**
Charleroi	19.859
Luik	20.440
Waals Gewest	**23.751**
België	**24.576**

Bron: BISA & Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (Rijksregister & Fiscale statistiek van de inkomens)
(1) Bevolking op 1 januari 2024 – Inkomsten ontvangen in 2023

23 De woonplaats van de inwoners is gebaseerd op de situatie van de bevolking in het Rijksregister op 1 januari 2024. Het equivalent inkomen na belastingen wordt vastgesteld op basis van de inkomsten die in 2023 zijn ontvangen en in 2024 zijn aangegeven.

Bij de interpretatie van de verschillen tussen Gewesten en grote steden moet rekening worden gehouden met methodologische aspecten die verband houden met de aard van de gegevens die voor de inkomens is gebruikt. Bepaalde inkomsten van huishoudens ontbreken volledig of worden onderschat in de belastingaangiften.

- Dit is met name het geval voor de inkomens van personen die voor internationale organisaties werken, die niet onderworpen zijn aan de Belgische belastingen en dus niet vermeld worden in de aangiften in de personenbelasting. Een groot aantal werknemers van deze internationale organisaties is woonachtig in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest[24].
- De kinderbijslag en het leefloon zijn geen belastbare inkomsten en zijn daarom niet opgenomen in deze statistieken. Deze inkomsten hebben ook betrekking op een relatief groter deel van de bevolking in Brussel dan in Vlaanderen en Wallonië.
- Bepaalde soorten inkomsten, tot slot, zijn onderworpen aan bijzondere aangifte- en belastingregels en worden daardoor over het algemeen onderschat bij fiscale statistieken. Het gaat hier meer bepaald om inkomsten uit kapitaal en uit onroerend goed[25].

Uit de analyse van de verdeling van de inwoners naar equivalent inkomen blijkt dat in het Brussels Gewest het aandeel van de bevolking met een equivalent inkomen van minder dan 20 000 euro aanzienlijk groter is dan in de andere gewesten (zie grafiek VII.1.2). Personen met een equivalent inkomen tussen 20 000 en 50 000 euro zijn dan weer aanzienlijk minder vertegenwoordigd in Brussel in vergelijking met Vlaanderen en Wallonië. Boven 50 000 euro zijn de percentages in de drie gewesten vergelijkbaar.

GRAFIEK VII.1.2: Verdeling van de bevolking naar equivalent inkomen na belastingen in 2023(1) (in %)

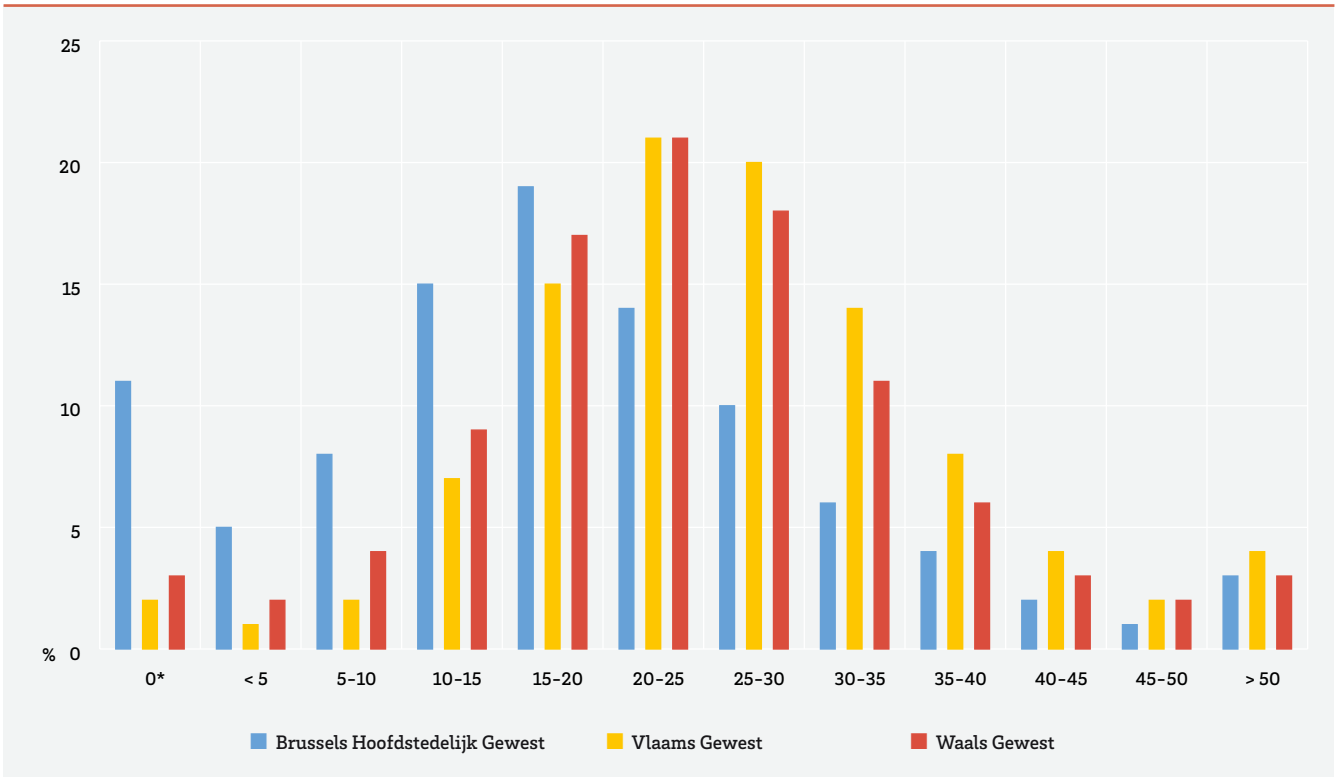

Bron: BISA & Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (Rijksregister & Fiscale statistiek van de inkomens)
(1) Bevolking op 1 januari 2024 – Inkomsten ontvangen in 2023
*: De inkomensklasse "0" omvat leden van huishoudens met een belastbaar inkomen gelijk aan 0.

24 Volgens de door het BISA gepubliceerde statistieken woonden op 31 december 2023 38 291 personen, die voor internationale organisaties in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werken, in een van de 19 Brusselse gemeenten, tegenover 12 849 in de rest van het land.

25 Inkomsten uit kapitaal hoeven niet te worden aangegeven in de belastingaangifte wanneer ze aan bronheffing onderworpen zijn via de bevrijdende voorheffing. Inkomsten uit de verhuur van woningen aan particulieren worden belast op basis van het geïndexeerde kadastraal inkomen van de woning en niet op basis van de werkelijk ontvangen huur, die vaak veel hoger is dan het kadastraal inkomen.

Ook hier is het belangrijk rekening te houden met de eerder beschreven beperkingen van de gegevens. Een aanzienlijk deel van de verschillen in verdeling tussen Brussel en de andere gewesten is immers te wijten aan inkomens die niet worden meegeteld bij de berekening van het equivalent inkomen.

Toch compenseren deze methodologische elementen de aanzienlijke verschillen zeker niet volledig. Andere gegevensbronnen, zoals de EU-SILC-enquête over inkomsten en levensomstandigheden, gegevens over begunstigden van een OCMW-inkomen of over rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVT), bevestigen dat de Brusselse bevolking voor een groter deel bestaat uit personen met een laag inkomen (zie hoofdstuk VIII. Bestaansonzekerheid en sociale bijstand).

VII.2 VERSCHILLEN IN LEVENSSTANDAARD TUSSEN WIJKEN

De bevolking is over het algemeen welvarender in het zuidoosten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Uit de analyse van het mediaan equivalent inkomen na belastingen per wijk in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest komt een vrij gestructureerde geografie naar voren (zie kaart VII.2.1). Er zijn grote verschillen tussen de wijken in het zuidoostelijke kwadrant van de tweede kroon en de wijken die de arme sikkel van het Gewest vormen (zie kader "Definities en methodologische opmerkingen" aan het einde van het hoofdstuk voor een glossarium met alle termen die verband houden met de geografie van het Brussels Gewest, hier cursief gedrukt).

KAART VII.2.1: Mediaan equivalent inkomen na belastingen van de inwoners per wijk in 20231 (in euro)

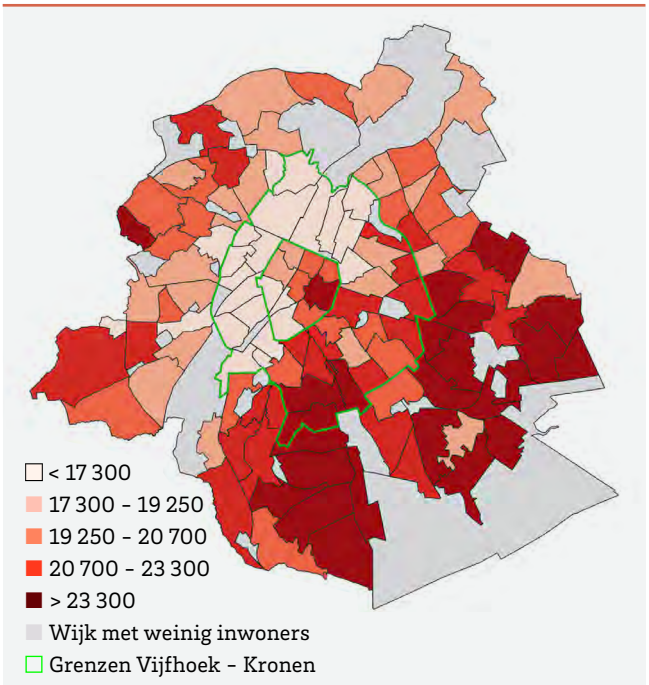

Bron: BISA & Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (Rijksregister & Fiscale statistiek van de inkomens)
(1) Bevolking op 1 januari 2024 – Inkomsten ontvangen in 2023

De meeste wijken met de laagste mediane inkomens liggen in het zuidwesten van de *Vijfhoek* en in het noorden en westen van de *eerste kroon*. Ze vormen zo de *arme sikkel* van het Gewest, rond het stadscentrum.

Enkele wijken in het westen van de *tweede kroon* hebben ook mediane inkomens die tot de laagste behoren. Drie daarvan grenzen rechtstreeks aan de wijken van de *eerste kroon* die de *arme sikkel* vormen. Zo wordt de arme sikkel, die historisch gezien beperkt was tot de grenzen van de *eerste kroon*, verder uitgebreid.

De wijken met de hoogste mediane equivalente inkomens in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn voornamelijk geconcentreerd in het zuidoostelijke *kwadrant* van de *tweede kroon*. In dit *kwadrant* behoren slechts enkele wijken niet tot de wijken met de hoogste mediane inkomens van het Gewest. Het gaat dan onder meer om wijken met een grote aanwezigheid van studenten en/of een aanzienlijk aandeel sociale woningen.

De mediane equivalente inkomens in de wijken van de rest van de *tweede kroon* zijn over het algemeen lager dan in het zuidoostelijke *kwadrant*, maar wel hoger dan in de arme sikkel. Enkele wijken vormen een uitzondering met zeer hoge of zeer lage mediane inkomens.

Deze geografie van de inkomens is al minstens twintig jaren vrij stabiel[26]. Het mediaan equivalent inkomen is over het algemeen evenwel iets minder gestegen in de wijken ten westen van het kanaal in vergelijking met de wijken ten oosten ervan.

26 De eerste gegevens per wijk waarover we beschikken, hebben betrekking op het inkomstenjaar 2005.

Definities en methodologische opmerkingen:

Gegevensbron

De gegevens in dit deel zijn afkomstig uit een combinatie van twee gegevensbestanden die door Statbel ter beschikking worden gesteld. Het eerste gegevensbestand bevat demografische informatie over de officiële bevolking op basis van gegevens uit het Rijksregister. Het tweede gegevensbestand verschaft informatie over het inkomen van de gezinnen zoals dat door hen is doorgegeven in hun aangiften in de personenbelasting.

Equivalent inkomen na belastingen

De in dit hoofdstuk gebruikte inkomensindicator is het equivalent inkomen na belastingen.

- Equivalent inkomen: Om de levensstandaard van de inwoners op een meer eerlijke wijze te kunnen vergelijken worden verschillen in grootte en samenstelling van huishoudens geneutraliseerd. Bij deze methode wordt ervan uitgegaan dat alle leden van hetzelfde huishouden dezelfde levensstandaard hebben en dus wordt hen hetzelfde inkomen toegekend (het equivalent inkomen). Dat inkomen wordt berekend door rekening te houden met het totale inkomen van de leden van het huishouden, het aantal leden en hun leeftijd.
- Inkomen na belastingen: dit is het inkomen dat wordt verkregen door het bedrag van de belasting af te trekken van het totale belastbare netto-inkomen. Dit laatste is het inkomen dat als basis dient voor de berekening van het belastingbedrag. Het komt overeen met de som van alle aangegeven belastbare inkomsten, waarvan de aftrekbare uitgaven worden afgetrokken.
- De belastbare inkomsten omvatten de meeste beroeps- en vervangingsinkomens, bepaalde inkomsten uit onroerend goed (kapitaal en vastgoed) en diverse inkomsten (onderhoudsgeld ...).

Mediaan inkomen

Het mediaan inkomen van de inwoners van een gebied is het inkomen van de inwoner in het midden van de reeks, wanneer de inwoners van dat gebied in oplopende volgorde van inkomen worden gerangschikt. In vergelijking met het gemiddeld inkomen maakt het mediaan inkomen mogelijk om de invloed van extreme waarden te beperken. Een klein aantal inwoners met zeer hoge inkomens heeft bijvoorbeeld minder invloed op het mediane inkomen van het gebied waarin ze wonen dan op het gemiddelde inkomen.

Beperkingen van de indicator

Naast de beperkingen inzake inkomensdekking die in de analyse worden uiteengezet, moet bij de interpretatie van de cijfers in dit hoofdstuk rekening worden gehouden met de volgende aandachtspunten:

- De vergelijking van statistieken gebaseerd op de fiscale inkomens tussen twee jaren moet met de nodige voorzichtigheid gebeuren. Veranderingen in de fiscale reglementering of ontwikkelingen in de administratieve verwerking en de inkohiering van de aangiften kunnen een aanzienlijke invloed hebben op deze statistieken.
- De methode die wordt gebruikt om een equivalent inkomen per persoon vast te stellen, gaat ervan uit dat alle leden van hetzelfde huishouden een identiek equivalent inkomen hebben, en dus dezelfde levensstandaard. Dat is een betwistbare hypothese.

Geografische termen

- Arme sikkel: Gebied waar sinds meerdere decennia de op economisch vlak minder begunstigde bevolkingsgroepen zijn geconcentreerd. Het omvat de wijken in de eerste kroon noord en west die tot de armste van het Brussels Gewest behoren en een sikkel vormen rond het stadscentrum.
- Vijfhoek: Zone van Brussel die binnen de lanen van de kleine ring ligt. Het is de stad die oorspronkelijk werd beschermd door de stadswallen. De naam van deze zone is afkomstig van de vorm die het traject van de oude stadswallen volgt.
- Eerste kroon: Verwijst naar de wijken tussen de lanen van kleine ring en de middenring, gevormd door de Churchilllaan (in het zuiden), de militaire lanen (in het oosten) en de spoorlijnen (in het westen).
- Tweede kroon: deze term verwijst naar de wijken die aan de buitenkant van de stad liggen, voorbij de middenring, gevormd door de Churchilllaan (in het zuiden), de militaire lanen (in het oosten) en de spoorlijnen (in het westen).
- Kwadrant: Een kwadrant duidt in het algemeen het resultaat aan van de verdeling van een oppervlakte in vier delen. Zo bestaat het zuidoostelijke kwadrant van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest uit de wijken in de oostelijke helft van de zuidelijke helft van het Gewest.

HOOFDSTUK VIII

BESTAANSONZEKERHEID EN SOCIALE BIJSTAND

In het kort:

In 2025 **telt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gemiddeld 54 730 begunstigden van een inkomen uitgekeerd door een OCMW** (leefloon of equivalent leefloon). Deze vertegenwoordigen 27 % van het totale aantal begunstigden in België, terwijl de Brusselse bevolking slechts 11 % van de Belgische bevolking vertegenwoordigt. **De begunstigden van een (equivalent) leefloon vertegenwoordigen bovendien 6,4 % van de Brusselse bevolking tussen 18 en 64 jaar**. Dit percentage is veel hoger dan in de andere twee gewesten en behoort tot het hoogste dat tot nu toe in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is geregistreerd.

Het aantal begunstigden van een OCMW-inkomen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is tussen 2024 en 2025 met 0,7 % gedaald. Dit is de eerste daling die sinds 2013 is waargenomen. Deze daling volgt op vier jaren van sterke stijgingen tussen 2020 en 2023. In grote mate waren deze stijgingen te wijten aan de gezondheidscrisis en de komst van Oekraïense vluchtelingen, alsmede aan een meer gematigde stijging in 2024. De daling die tussen 2024 en 2025 opgetekend wordt, is voornamelijk te wijten aan een afname van het aantal begunstigden van een leefloon bij het OCMW van Anderlecht.

Er wordt in 2026 een aanzienlijke stijging verwacht van het aantal personen dat een inkomen ontvangt van het OCMW vanwege de beperking van de werkloosheidsuitkeringen tot twee jaar, beslist door de federale regering. Een deel van degenen die zo van de werkloosheid worden uitgesloten, is teruggekeerd en zal zich tot het OCMW wenden om het inkomensverlies te compenseren.

In 2025 leeft 23 % van de Brusselse bevolking in een huishouden met een inkomen onder de armoederisicodrempel. Dat is drie keer zoveel als in Vlaanderen en bijna twee keer zoveel als in Wallonië. Achter dit percentage voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest als geheel verschuilen zich grote ruimtelijke verschillen binnen het Gewest. Huishoudens met een laag inkomen zijn meer aanwezig in het westen en noorden van het Brussels Gewest, en nog meer uitgesproken in de arme sikkel[27]. Omgekeerd zijn deze huishoudens veel minder aanwezig in het zuiden en oosten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

VIII.1 INKOMENS UITGEKEERD DOOR DE OCMW'S

Het aantal begunstigden van een inkomen toegekend door de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW's) is een belangrijke indicator om het aantal Brusselaars die in precaire omstandigheden leven in kaart te brengen. De twee belangrijkste soorten inkomens die door de OCMW's toegekend worden zijn het leefloon en de financiële hulp (equivalent van het leefloon) (zie definities en methodologische opmerkingen aan het einde van dit deel).

Deze inkomens worden immers uitgekeerd aan personen die niet over voldoende middelen beschikken en die zich, vaak als laatste redmiddel, tot een OCMW wenden. Om een leefloon of equivalent leefloon toe te kennen aan personen die hierom verzoeken, voeren de OCMW's een onderzoek uit naar de verschillende inkomens van alle leden van het huishouden: inkomens uit arbeid, vermogen (onroerend, financieel...) of de sociale zekerheid (werkloosheid, pensioenen, invaliditeit...)

27 Gebied waar sinds meerdere decennia de op economisch vlak minder begunstigde bevolkingsgroepen zijn geconcentreerd. De arme sikkel omvat de wijken in het noorden en westen van de eerste kroon die tot de armste van het Brussels Gewest behoren en een sikkel vormen rond het stadscentrum, van Sint-Joost-ten-Node tot onder Vorst.

TABEL VIII.1.1: Aantal begunstigden van een inkomen uitgekeerd door een OCMW (leefloon of equivalent leefloon) (jaargemiddelde)[1]

	2021	2022	2023	2024	2025	2025 % bevolking[2]
Anderlecht	6.525	6.888	7.270	7.526	6.869	8,2
Oudergem	606	697	795	885	818	3,5
Sint-Agatha-Berchem	522	528	544	608	683	4,2
Brussel	7.122	7.582	8.266	8.821	8.790	6,2
Etterbeek	1.699	1.907	2.007	2.072	2.073	5,5
Evere	1.803	1.914	1.911	1.978	2.098	7,0
Vorst	2.314	2.428	2.513	2.599	2.693	6,7
Ganshoren	412	479	549	568	602	3,7
Elsene	2.950	2.896	2.927	2.903	2.833	4,1
Jette	1.487	1.618	1.736	1.763	1.732	4,9
Koekelberg	766	844	973	1.057	1.134	7,5
Sint-Jans-Molenbeek	6.723	6.724	7.023	7.135	7.240	11,5
Sint-Gillis	2.356	2.480	2.596	2.504	2.471	6,6
Sint-Joost-ten-Node	1.677	1.723	1.865	1.960	2.061	10,4
Schaarbeek	7.527	7.682	8.079	7.891	7.724	8,6
Ukkel	1.473	1.721	1.859	1.941	1.963	3,5
Watermaal-Bosvoorde	673	739	823	829	845	5,3
Sint-Lambrechts-Woluwe	1.337	1.531	1.549	1.566	1.597	3,8
Sint-Pieters-Woluwe	414	521	541	519	505	1,8
BHG	**48.385**	**50.902**	**53.825**	**55.123**	**54.730**	**6,4**
Antwerpen	6.673	7.941	8.431	8.905	9.136	2,5
Gent	5.231	5.462	5.934	6.267	6.494	3,5
Vlaams Gewest	**42.028**	**49.725**	**54.865**	**57.737**	**59.377**	**1,4**
Charleroi	8.799	8.824	9.228	9.761	10.072	8,0
Luik	12.331	12.140	12.584	13.081	13.327	10,4
Waals Gewest	**76.396**	**78.387**	**81.666**	**84.897**	**86.114**	**3,8**
België	**166.809**	**179.014**	**190.356**	**197.758**	**200.220**	**2,7**

Bron: POD Maatschappelijke Integratie, FOD Economie - Statistics Belgium (Rijksregister), berekeningen BISA
(1) Bij elke maandelijkse publicatie herziet de POD Maatschappelijke Integratie de reeds gepubliceerde cijfers, die meerdere jaren terug kunnen gaan. De gegevens in deze tabel komen uit de publicatie van juni 2026.
(2) Het percentage van de bevolking voor 2025 in de laatste kolom wordt berekend door het jaargemiddelde van het aantal begunstigden van 18 tot 64 jaar te delen door het bevolkingsgemiddelde van diezelfde leeftijd in het betreffende gebied in 2025.

Meer dan 6 % van de Brusselaars tussen 18 en 64 jaar ontvangt een (equivalent) leefloon

In 2025 telt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gemiddeld[28] 54 730 begunstigden van een (equivalent) leefloon. Deze Brusselse begunstigden vertegenwoordigen 27 % van het totale aantal begunstigden in België, terwijl de Brusselse bevolking slechts 11 % van de Belgische bevolking uitmaakt.

De personen die in 2025 een (equivalent) leefloon krijgen, vertegenwoordigen 6,4 % van de Brusselse bevolking van 18 tot en met 64 jaar[29] (zie tabel VIII.1.1). Dit percentage is veel hoger dan in de twee andere gewesten, namelijk 1,4 % in het Vlaams Gewest en 3,8 % in het Waals Gewest. Het is ook hoger dan in de twee grootste Vlaamse steden, Gent en Antwerpen, maar lager dan in Charleroi en Luik.

Het aantal Brusselse begunstigden van een OCMW-inkomen is in 2025 gedaald, voor het eerst sinds 2013

In 2025 is het gemiddelde aantal begunstigden van een OCMW-inkomen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met 0,7 % gedaald ten opzichte van 2024 (zie grafiek VII.1.2).

Bijgevolg **is het aandeel begunstigden van een OCMW-inkomen in de bevolking tussen 18 en 64 jaar in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest licht gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar** (van 6,5 % naar 6,4 %) (zie grafiek VIII.1.3). Dit percentage is daarentegen in de twee andere Gewesten zeer licht gestegen en heeft nieuwe recordwaarden bereikt.

De daling van het aantal Brusselse begunstigden van een OCMW-inkomen in 2025 is voornamelijk toe te schrijven aan de afname van het aantal begunstigden van een leefloon (- 446 begunstigden), aangezien het aantal begunstigden van een equivalent leefloon zelf heel licht is gestegen (+53 begunstigden). Deze daling op gewestelijk niveau is voornamelijk te wijten aan de aanzienlijke afname van het aantal begunstigden van een leefloon in de gemeente Anderlecht (- 658 begunstigden)[30] en, in mindere mate, in Schaarbeek (- 167 begunstigden)

Het is daarnaast pas de tweede daling die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in de afgelopen twintig jaar is waargenomen. Deze daling volgt op het jaar 2024, dat al werd gekenmerkt door een vertraagde groei van het aantal Brusselse begunstigden.

De jaarlijkse groei van het gemiddelde aantal begunstigden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tussen 2020 en 2023 lag ieder jaar immers tussen +5 % en +6 %, alvorens in 2024 naar +2 % terug te vallen (zie grafiek VIII.1.2). De in deze periode waargenomen stijgingen hielden voornamelijk verband met de COVID-19-crisis en de gevolgen daarvan op zowel gezondheids- als economisch gebied. Daarnaast speelde de komst van Oekraïense vluchtelingen na het uitbreken van de oorlog in Oekraïne ook een rol.

GRAFIEK VIII.1.2: Evolutie van het aantal begunstigden van een OCMW-inkomen volgens inkomenstype (leefloon of equivalent leefloon) in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (jaargemiddelde)

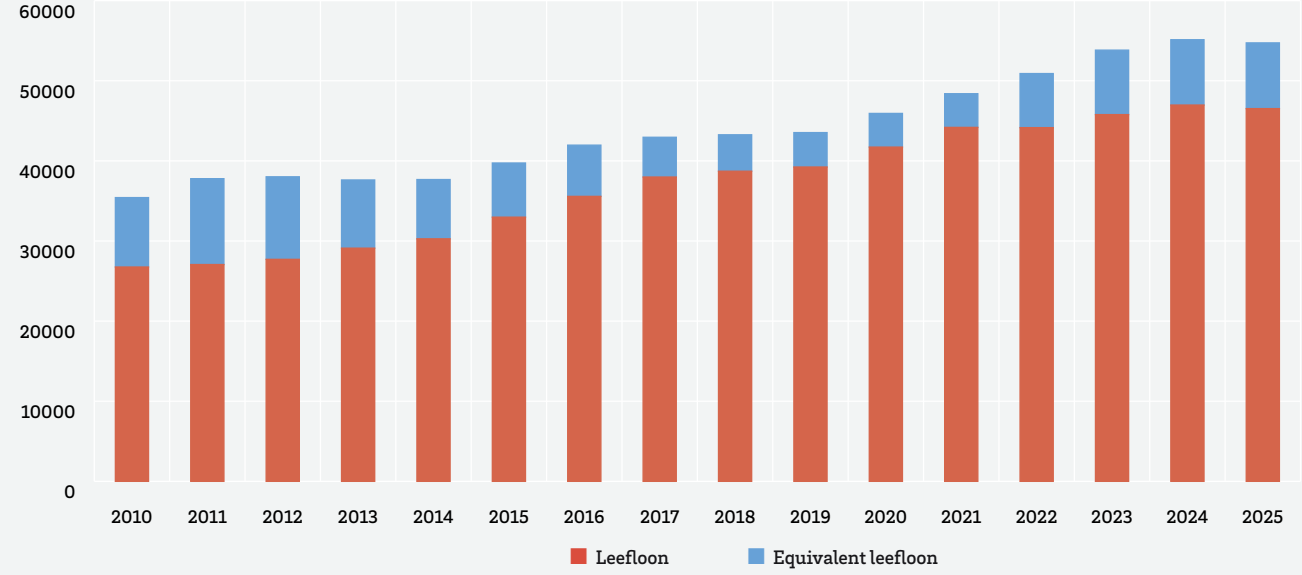

Bron: POD Maatschappelijke Integratie, berekeningen BISA

28 Dit jaargemiddelde wordt berekend op basis van de twaalf maandcijfers van het aantal personen dat een OCMW-inkomen ontvangt.

29 Enkel de personen van 18 tot en met 64 jaar worden hier in aanmerking genomen omdat vooral deze leeftijdsgroep inkomsten van de OCMW's ontvangt (meer dan 95 % van alle begunstigden).

30 Deze daling is vooral te wijten aan diverse maatregelen die het OCMW van Anderlecht heeft genomen. Zo worden dossiers beter opgevolgd en wordt er strenger gecontroleerd of aan de toekenningsvoorwaarden wordt voldaan, bijvoorbeeld wat betreft de aangiften van inkomsten.

GRAFIEK VIII.1.3: Evolutie van het aandeel begunstigden van een OCMW-inkomen in de bevolking tussen 18 en 64 jaar (in %)

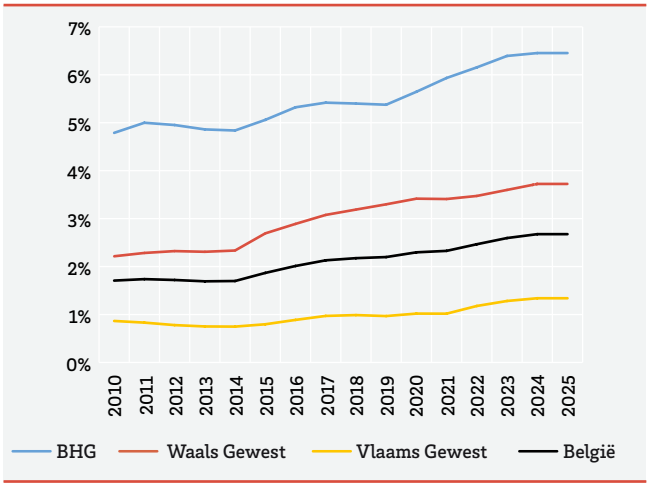

Bron: POD Maatschappelijke Integratie, Statbel (Algemene directie Statistiek - Statistics Belgium) (Rijksregister), berekeningen BISA

Van 2015 tot 2019 waren de belangrijkste factoren die de stijgende trend van het aantal begunstigden van een OCMW-inkomen konden verklaren, de wetswijzigingen op het gebied van werkloosheidsuitkeringen en de migratiecrises die gepaard gingen met een stijging van het aantal erkende vluchtelingen.

Daarnaast moet ook rekening worden gehouden met de zeer sterke stijging van het aantal jongeren onder de 25 jaar die voltijds onderwijs volgen en die een leefloon ontvangen. Tussen 2010 en 2025 is hun aantal meer dan verdrievoudigd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, van 2 650 tot 8 850. Het aandeel van deze jonge studenten in het totale aantal begunstigden van een leefloon is gestegen van 10 % in 2010 tot 19 % in 2025[31].

Een stijging van het aantal begunstigden van een OCMW-inkomen wordt in 2026 verwacht

In 2026 wordt een aanzienlijke stijging van het aantal begunstigden van een OCMW-inkomen verwacht als gevolg van de geleidelijke invoering van de beperking van de duur van de werkloosheidsuitkeringen tot twee jaar. Hiertoe heeft de federale regering in 2025 besloten. Een deel van de personen die daardoor van de werkloosheid wordt uitgesloten, zal zich tot een OCMW wenden om het verlies van hun inkomen te compenseren. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt in het bijzonder getroffen door deze problematiek, omdat het een groot aantal langdurig werklozen huisvest[32] (zie hoofdstuk III. Arbeidsmarkt – Kader over "De beperking van de werkloosheidsuitkeringen in de tijd"). Volgens de eerste ramingen van de POD Maatschappelijke Integratie[33], op basis van voorlopige gegevens voor de periode van januari tot juli 2026, hebben iets meer dan 13 000 personen die het recht verloren op een werkloosheids- of inschakelingsuitkering en die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen, een leefloon toegekend gekregen. Dit komt overeen met 41 % van het totale aantal personen dat in dezelfde periode van deze uitkeringen werd uitgesloten[34].

Grote verschillen tussen Brusselse gemeenten

Binnen het Brussels Gewest verschilt de situatie sterk van gemeente tot gemeente (zie tabel VIII.1.1). In 2025 heeft Sint-Jans-Molenbeek het hoogste aandeel begunstigden van een (equivalent) leefloon, namelijk 11 % van de bevolking van 18 tot en met 64 jaar in de gemeente. Ook Anderlecht, Sint-Joost-ten-Node en Schaarbeek tellen meer dan 8 % begunstigden van een (equivalent) leefloon. Daartegenover staat Sint-Pieters-Woluwe dat met 2 % het laagste aandeel begunstigden kent. De andere gemeenten met een percentage van minder dan 4 % zijn: Ganshoren, Oudergem, Sint-Lambrechts-Woluwe en Ukkel.

Terwijl het aandeel van de begunstigden van een (equivalent) leefloon onder de bevolking tussen 2010 en 2025 eerder stabiel is gebleven in sommige gemeenten (Stad Brussel, Elsene, Sint-Gillis, Sint-Joost-ten-Node en Sint-Pieters-Woluwe), is het in andere gemeenten aanzienlijk gestegen. Koekelberg, Vorst en Watermaal-Bosvoorde kenden de grootste stijgingen (meer dan 3 procentpunten extra in 2025 in vergelijking met 2010).

31 Deze cijfers zijn wellicht een onderschatting, omdat de geïndividualiseerde projecten voor maatschappelijke integratie (GPMI) van studenten na twee jaar niet langer noodzakelijk zijn als dusdanig door de OCMW's moeten worden aangegeven bij de POD Maatschappelijke Integratie, aangezien ze geen recht meer geven op dezelfde subsidies. Deze jongeren worden dus nog steeds als begunstigden van een leefloon meegeteld, maar niet langer als studenten, terwijl ze wel degelijk hun studie voortzetten.
Meer informatie over jongeren en studenten die een leefloon ontvangen is te vinden in een artikel van de POD Maatschappelijke Integratie: https://www.mi-is.be/nl/studies-publicaties-statistieken/focus-nr-34-jongeren-en-studenten-die-steun-ontvangen-van-het-ocmw (POD MI – Maatschappelijke Integratie, 2024)

32 Schattingen van het aantal betrokken personen zijn gemaakt door het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad - Vivalis.brussels (2025)): https://www.vivalis.brussels/nl/publicatie/beperking-duur-werkloosheidsuitkeringen

33 https://www.mi-is.be/nl/studies-publicaties-statistieken/uitsluiting-van-werkloosheid (versie van 31 juli 2026)

34 Personen die reeds bekend waren bij het OCMW in de maand voorafgaand aan de toegang tot het leefloon, worden niet in rekening genomen. Het «doorstroompercentage naar het OCMW» is bijgevolg de verhouding tussen het aantal unieke leefloongerechtigden die in de voorgaande maand niet bekend waren bij het OCMW, en het totale aantal personen dat niet langer recht heeft op werkloosheids- of integratie-uitkeringen.

VIII.2 ARMOEDERISICO EN BEGUNSTIGDEN VAN DE VERHOOGDE TEGEMOETKOMING

Hoewel het aantal begunstigden van een OCMW-inkomen een interessante indicator is van het aantal mensen dat een beroep moet doen op deze centra om in hun behoeften te voorzien, dekt het slechts gedeeltelijk het deel van de bevolking dat in moeilijke financiële omstandigheden leeft. Aan de hand van de enquête naar de inkomens en levensomstandigheden (EU-SILC) kan het aantal huishoudens worden geschat dat een armoederisico loopt, met andere woorden het aantal huishoudens dat leeft met een inkomen onder de armoedegrens. **In het Brussel Hoofdstedelijk Gewest, in 2025, loopt 23 % van de bevolking het risico op armoede**, (zie definities en methodologische opmerkingen aan het einde van dit deel) terwijl de begunstigden van een OCMW-inkomen slechts 6 % uitmaken van de bevolking tussen 18 en 64 jaar in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Net zoals het percentage begunstigden van een OCMW-inkomen, is de armoederisicograad in het Brussels Gewest aanzienlijk hoger dan in de andere twee gewesten van het land, namelijk 7 % in het Vlaams Gewest en 13 % in het Waals Gewest. Het gaat hier echter om armoederisicocijfers op een zeer globaal geografisch niveau, waardoor lokale verschillen verborgen blijven. Deze kunnen niet nauwkeurig worden weergegeven via de EU-SILC-enquête, aangezien de steekproef van ondervraagde huishoudens niet is ontworpen om representatief te zijn op gemeentelijk niveau.

Het is daarom interessant om **een andere indicator te gebruiken om het aandeel van de bevolking met een laag inkomen te benaderen: het aantal rechthebbenden van de verhoogde tegemoetkoming in het kader van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging**. Om aan de voorwaarden te voldoen die vereist zijn om van deze verhoogde tegemoetkoming te kunnen genieten, dienen de betrokkenen immers deel uit te maken van een huishouden met een laag inkomen (zie de definities en methodologische opmerkingen aan het einde van dit deel).

Drie op tien personen leven in een huishouden met een laag inkomen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Volgens de gegevens van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid ontvingen op 1 januari 2025 **374 768 personen de verhoogde tegemoetkoming in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest** (zie tabel VIII.2.1). **Zij vertegenwoordigen 30 % van de bevolking**. Dit percentage is aanzienlijk hoger dan in de andere twee gewesten van het land, namelijk 16 % in het Vlaams Gewest en 22 % in het Waals Gewest. Dit percentage is vergelijkbaar met dat in de stad Antwerpen (29 %), terwijl het lager is dan in de twee grootste Waalse steden, Charleroi en Luik (37 %).

TABEL VIII.2.1: Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming in het kader van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging (op 1 januari 2025)

	Aantal rechthebbenden 2025	Aandeel in de bevolking (%) 2025
BHG	**374.768**	**29,8**
Antwerpen	164.986	29,4
Gent	55.579	20,4
Vlaams Gewest	**1.119.103**	**16,3**
Charleroi	75.891	36,9
Luik	72.933	37,0
Waals Gewest	**827.772**	**22,3**
België	**2.321.643**	**19,6**

Bron: KSZ (Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming), Statbel (Algemene directie Statistiek - Statistics Belgium) (Rijksregister), berekeningen BISA

Grote verschillen binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Net als bij de begunstigden van een OCMW-inkomen verhullen de algemene cijfers over de rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming op het niveau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest belangrijke geografische verschillen. Uit kaart VIII.2.2 blijkt dat **het aandeel rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming in de bevolking sterk varieert van wijk35 tot wijk**.

Terwijl het aandeel van de bevolking dat van de verhoogde tegemoetkoming geniet minder dan 10 % bedraagt in negen wijken, die allemaal in het zuidoostelijke kwadrant van het Gewest zijn gelegen, overschrijdt dit percentage de 40 % in de meeste wijken van de arme sikkel36, in enkele wijken in het westen en in één enkele wijk in het zuidoosten.

In zes wijken van de arme sikkel geniet meer dan één op twee personen van de verhoogde tegemoetkoming: Kuregem Veeartsenij (52 %), Hertogin (53 %), Marollen (56 %), Kuregem Dauw (57 %), Historisch Molenbeek (58 %) en Weststation (60 %). Dit is ook het geval in een wijk in het westen van het Gewest, die voornamelijk uit sociale huisvesting bestaat: Goede Lucht (51 %).

KAART VIII.2.2: Aandeel van de rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming in de bevolking per wijk (in % - op 1 januari 2025)

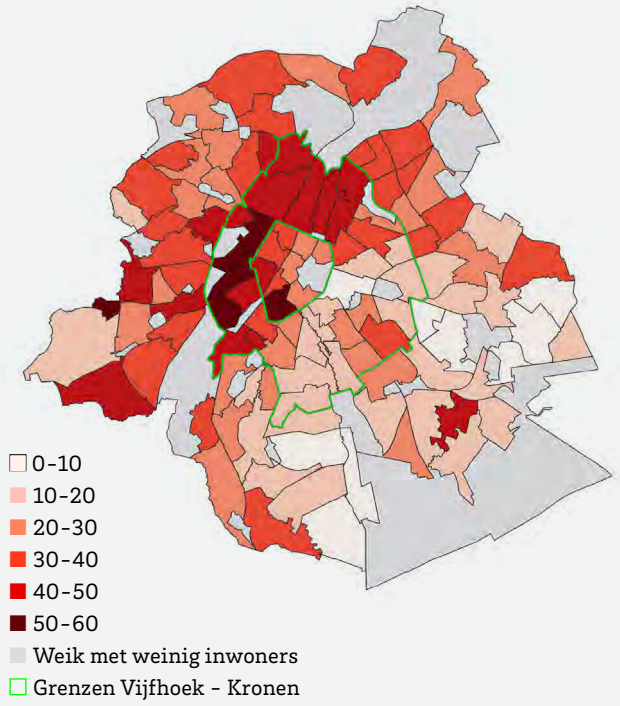

Bron: KSZ (Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming), Statbel (Algemene directie Statistiek - Statistics Belgium) (Rijksregister), berekeningen BISA

Over het algemeen kan worden vastgesteld dat **het Gewest in twee delen lijkt verdeeld te zijn**:

- In het noordwestelijke deel, van het zuidwesten van Ukkel tot Evere en Schaarbeek, vertegenwoordigen de begunstigden van de verhoogde tegemoetkoming in meeste wijken meer dan 20 % van de totale bevolking.
- In het zuidoostelijke deel, van het oosten van Ukkel tot Sint-Lambrechts-Woluwe, vertegenwoordigen de begunstigden van de verhoogde tegemoetkoming, daarentegen, meestal minder dan 20 % van de bevolking van een wijk.

35 Voor observatie- en analysedoeleinden werd het Brussels Hoofdstedelijk Gewest opgedeeld in 145 wijken: 118 woonwijken; 6 industriegebieden of stations; 18 groene zones; 3 begraafplaatsen. Alleen de 118 woonwijken worden hier geanalyseerd. Meer informatie over deze geografische indeling is hier te vinden: https://wijkmonitoring.brussels/indeling-brussels-hoofdstedelijk-gewest-in-wijken/

36 Gebied waar sinds meerdere decennia de op economisch vlak minder begunstigde bevolkingsgroepen zijn geconcentreerd. De arme sikkel omvat de wijken in het noorden en westen van de eerste kroon die tot de armste van het Brussels Gewest behoren en een sikkel vormen rond het stadscentrum, van Sint-Joost-ten-Node tot onder Vorst.

Definities en methodologische opmerkingen

Inkomens uitgekeerd door de OCMW's

Het leefloon is één van de drie instrumenten die de OCMW's hebben ingevoerd om het recht op maatschappelijke integratie te garanderen, samen met de tewerkstelling en het geïndividualiseerd project. Het wordt toegekend aan personen die voldoen aan de toegangsvoorwaarden van dit recht[37] om hen in staat te stellen een menswaardig bestaan te leiden.

De financiële maatschappelijke hulp (equivalent leefloon) is bestemd voor personen die over onvoldoende middelen beschikken, maar niet voldoen aan de voorwaarden die toegang verlenen tot het recht op maatschappelijke integratie en het leefloon. Het gaat voornamelijk om vreemdelingen met een verblijfsrecht die echter niet ingeschreven zijn in het bevolkingsregister en, in mindere mate, om kandidaat-vluchtelingen.

De gegevens over de begunstigden van die inkomens zijn afkomstig van en worden gepubliceerd door de POD Maatschappelijke Integratie. Deze gegevens kunnen nog worden herzien, vooral voor de meest recente jaren, omwille van de relatief lange periode waarover de OCMW's beschikken om het aantal begunstigden mee te delen of te corrigeren.

Armoederisicograad

De *armoederisicograad* is het aandeel van de bevolking met een equivalent besteedbaar inkomen onder de armoededrempel. Het wordt berekend op basis van de resultaten van de EU-SILC-enquête die jaarlijks door Statbel wordt uitgevoerd over de in het voorgaande jaar ontvangen inkomsten. De resultaten zijn pas sinds de enquête van 2019 op regionaal niveau bruikbaar. Een analyse van de evolutie van deze indicator door de tijd heen is momenteel niet relevant. Enerzijds heeft de COVID-19-crisis de resultaten op verschillende niveaus beïnvloed; anderzijds zijn de waargenomen variaties over de vijf jaar die tot nu toe beschikbaar zijn te klein om significant te zijn, gezien de foutmarges die inherent zijn aan de resultaten van dit type onderzoek.

De *armoededrempel* is gelijk aan 60 % van het mediaan equivalent beschikbaar inkomen van de bevolking van het land. Mensen die in een huishouden leven met een equivalent inkomen dat onder deze drempel ligt, worden dus geacht een armoederisico te lopen.

Het equivalent beschikbaar inkomen is het totale inkomen van een huishouden dat beschikbaar is voor besteding of sparen, gedeeld door de equivalente grootte van het huishouden.

De equivalente grootte van een huishouden is een meeteenheid waarbij rekening wordt gehouden met de structuur van het huishouden en de leeftijd van de leden. Ze wordt gebruikt om de schaalvoordelen van het samenwonen als een huishouden te neutraliseren.

Begunstigden van de verhoogde tegemoetkoming

In België kunnen sommige personen die aangesloten zijn bij de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging, een hogere terugbetaling krijgen voor hun medische raadplegingen, ziekenhuisopnames, verzorging of geneesmiddelen: **de verhoogde tegemoetkoming**. Deze wordt, onder voorwaarden, op twee manieren toegestaan:

- automatisch: voor alle personen die genieten van bepaalde sociale uitkeringen of statuten, zoals het leefloon (of equivalent), de IGO, de tegemoetkomingen voor personen met een handicap enz.
- op aanvraag: voor huishoudens met inkomens onder de vastgestelde drempels, na onderzoek van deze inkomens.

In geval van automatische toekenning van de verhoogde tegemoetkoming hebben in sommige gevallen ook de personen ten laste van de rechthebbende hierop recht. In geval van toewijzing op aanvraag en na een onderzoek van de inkomens geldt het recht voor alle leden van het huishouden.

Gezien de voorwaarden waaraan moet worden voldaan, leven de mensen die voor deze verhoogde tegemoetkoming in aanmerking komen over het algemeen van een laag inkomen. Het percentage dat deze mensen vertegenwoordigen in de totale bevolking kan dus worden gebruikt als een indicator van het armoederisico.

Hoewel de historische gegevens over de begunstigden van een verhoogde tegemoetkoming beschikbaar zijn via de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, is het niet relevant deze te gebruiken om analyses te maken van de evolutie ervan in de tijd:

- Enerzijds is dit voordeel en de toekenningsmodaliteiten de afgelopen 20 jaar herhaaldelijk hervormd (VIPO, OMNIO, rechthebbende met voorkeurregeling, verhoogde tegemoetkoming), met name wat de toekenningsmodaliteiten betreft.
- Anderzijds is de toekenning van deze verhoogde tegemoetkoming niet automatisch voor alle begunstigden, zodat deze evolutie ook afhangt van het aantal huishoudens dat daadwerkelijk van deze maatregel op de hoogte is en de nodige stappen onderneemt om deze te verkrijgen. De publiciteit rond dit voordeel werd de afgelopen jaren verhoogd bij de sociale diensten en daardoor zou de analyse van de waargenomen stijging wel eens een vertekend beeld kunnen geven.

37 De Belgische nationaliteit hebben (of een in het bevolkingsregister ingeschreven vreemdeling, erkende vluchteling of staatloze zijn, of zich in een situatie van gezinshereniging met een Belg of een Europeaan bevinden), zijn woonplaats in België hebben, meerderjarig zijn of gelijkgesteld met een meerderjarige, onvoldoende bestaansmiddelen hebben en niet bij machte zijn die met eigen middelen te verwerven, bereid zijn om te werken en al zijn rechten op sociale zekerheid en onderhoudsgeld hebben uitgeput. Over het algemeen wordt ook met de inkomens van de andere leden van het huishouden rekening gehouden om deze middelen te berekenen.

BIBLIOGRAFIE:

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad - Vivalis. brussels (2025), Voorstel tot beperking van de duur van de werkloosheidsuitkeringen tot twee jaar: wat staat de uitgesloten werklozen te wachten en wat zijn de gevolgen voor de Brusselse OCMW's.

POD MI – Maatschappelijke Integratie (2024), Focus nr.34: jongeren en studenten die steun ontvangen van het OCMW

HOOFDSTUK IX
SCHOOLBEVOLKING

In het kort:

In 2024-2025 waren er 259 500 leerlingen ingeschreven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Voor het tweede opeenvolgende jaar daalt het totale aantal leerlingen in het Brussels Gewest. Terwijl het aantal leerlingen in het kleuter- en lager onderwijs is gedaald, is het aantal leerlingen in het secundair onderwijs, tussen 2023-2024 en 2024-2025, toegenomen.

In 2025 heeft 8,8 % van de Brusselse jongeren tussen 18 en 24 jaar voortijdig de school verlaten. Het aantal jongeren in deze situatie is stabiel gebleven sinds 2022.

Onderwijs is een zeer belangrijke materie voor de Brusselse bevolking. Er geldt een leerplicht voor minderjarigen van 5 tot 18 jaar. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaan er twee hoofdstructuren voor onderwijs naast elkaar onder de respectievelijke leiding van de Vlaamse Gemeenschap en de Franse Gemeenschap. Er bestaan ook private, Europese en internationale onderwijsinstellingen die onafhankelijk zijn van de gemeenschappen.

In 2024-2025 waren er in totaal 259 501 leerlingen ingeschreven in het onderwijs dat de twee gemeenschappen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest organiseren, met 51 782 leerlingen in het kleuteronderwijs, 96 527 in het lager onderwijs en 111 192 in het secundair onderwijs (zie tabel IX.1.1). Daarbij dient men nog de circa 21 000 leerlingen toe te voegen die onderwijs volgen buiten de gemeenschappen en 1 148 leerlingen die thuisonderwijs volgen[38]. Het Franstalig onderwijs is goed voor 72 % van de leerlingen en het Nederlandstalig onderwijs voor 20 %. Het overblijvende deel van 8 % komt overeen met het onderwijs buiten de gemeenschappen (private, Europese en internationale scholen) en het thuisonderwijs.

IX.1 RECENTE EVOLUTIE VAN HET AANTAL LEERLINGEN IN HET BRUSSELS GEWEST

Tussen 2023-2024 en 2024-2025 is het aantal leerlingen in het Brussels Gewest gedaald, respectievelijk van 260 949 leerlingen naar 259 501 leerlingen. Hierachter gaan echter verschillen tussen de niveaus schuil. Tussen 2023-2024 en 2024-2025 **daalde het aantal leerlingen in het kleuter- en lager onderwijs, terwijl het aantal leerlingen in het secundair onderwijs steeg**. Het secundair onderwijs vangt nu de bevolkingsgroei op die het gevolg is van de demografische boom in het Gewest tussen 2007 en 2012.

In de komende jaren wordt verwacht dat het aantal leerlingen in het kleuter- en lager onderwijs zal blijven dalen. Ook in het secundair onderwijs is de verwachting dat het aantal leerlingen zal dalen in de komende jaren.

Het aantal leerlingen in het kleuter- en lager onderwijs in het Brussels Gewest ligt in 2024-2025 lager dan in 2019-2020, terwijl dit aantal in het secundair onderwijs hoger ligt (Tabel IX.1.1). De daling tussen 2019-2020 en 2024-2025 bedraagt - 11 % in het kleuteronderwijs en - 4 % in het lager onderwijs, terwijl er een stijging is van 8 % in het secundair onderwijs voor het onderwijs dat door de gemeenschappen wordt georganiseerd. Ter vergelijking: voor het land als geheel en voor dezelfde periode is de daling in het kleuter- en lager onderwijs lager en de stijging in het secundair onderwijs minder groot (respectievelijk - 3 %, - 3 % en +5 %).

38 Bron: Hoge Raad voor Europese scholen, Franstalige Gemeenschap (Dienst voor controle van de schoolplicht), Vlaamse Gemeenschap (Agentschap voor Onderwijsdiensten)

Grafiek IX.1.2. toont de evolutie van de groei sinds 2019-2020:

- Sinds 2019-2020 neemt de bevolking in het kleuteronderwijs gestaag af, in wisselend tempo.
- Het aantal leerlingen in het basisonderwijs is tot het schooljaar 2019-2020 gestegen. Sindsdien daalt het jaar na jaar.
- De bevolking in het secundair onderwijs blijft jaar na jaar stijgen. Het jaarlijkse groeipercentage is echter zeer variabel van jaar tot jaar. In 2024-2025 bereikt het groeipercentage 0,4 %.

GRAFIEK IX.1.2: Jaarlijkse groei van het aantal leerlingen in het kleuter-, het lager en het secundair onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (in %)

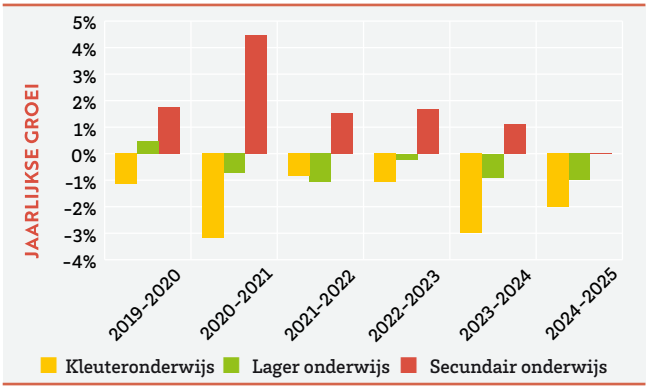

Bron: Franse Gemeenschap en Vlaamse Gemeenschap, berekeningen BISA

Tabel IX.1.1: Schoolbevolking in het kleuter-, lager en secundair onderwijs van de Franse en Vlaamse gemeenschap

	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025
			BHG			
Totaal	**259.666**	**261.064**	**261.148**	**262.194**	**260.949**	**259.501**
Jaarlijkse groei	0,60 %	0,53 %	0,04 %	0,40 %	-0,47 %	-0,56 %
Kleuteronderwijs	57.365	55.544	55.074	54.485	52.834	51.782
Lager onderwijs	100.317	99.589	98.529	98.309	97.417	96.527
Secundair onderwijs	101.984	105.931	107.545	109.400	110.698	111.192
			België			
Totaal	**2.103.637**	**2.104.172**	**2.103.233**	**2.113.330**	**2.108.670**	**2.106.768**
Jaarlijkse groei	-0,30 %	0,02 %	-0,04 %	0,48%	-0,22 %	-0.09 %
Kleuteronderwijs	441.573	431.547	430.265	429.989	425.133	426.268
Lager onderwijs	812.409	807.307	800.559	799.461	791.917	784.980
Secundair onderwijs	849.655	865.318	872.409	883.880	891.620	895.652

Bron: Franse Gemeenschap en Vlaamse Gemeenschap, berekeningen BISA

IX.2 SCHOOLUITVAL NEEMT TOE IN HET BRUSSELS GEWEST

Op het vlak van onderwijs heeft de Brusselse Hoofdstedelijke Regering via haar Strategie Go4Brussels 2030 (BHR, 2021) het Brussels programma voor onderwijs en kinderopvang opgesteld (Doelstelling 2.4). De strijd tegen schoolverzuim is een van de uitdagingen van dit programma. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is 8,8 % van de jongeren tussen 18 en 24 jaar vroegtijdig schoolverlater, d.w.z. dat ze geen diploma hoger secundair onderwijs hebben en geen enkele vorm van onderwijs of opleiding meer volgen (Statbel, 2024). Het Belgische gemiddelde van jongeren die het onderwijs vroegtijdig verlaten ligt op 7,3 %. Tussen 2014 en 2022 is het percentage jongeren dat voortijdig de school verlaat, gedaald van 14,4 % in 2014 tot 7,4 % in 2022 voor het Brussels Gewest. Tussen 2022 en 2024 stijgt het percentage Brusselse jongeren dat voortijdig de school verlaat opnieuw, van 7,4 % in 2022 tot 9,8 % in 2024. In 2025 bedroeg dit aandeel 8,8 %. Er is nog een lange weg te gaan om de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties te halen, namelijk dat 0 % van de jongeren vroegtijdig het onderwijs of een opleiding verlaat.

GRAFIEK IX.2.1: Vroegtijdige schoolverlaters (jaargemiddelden)

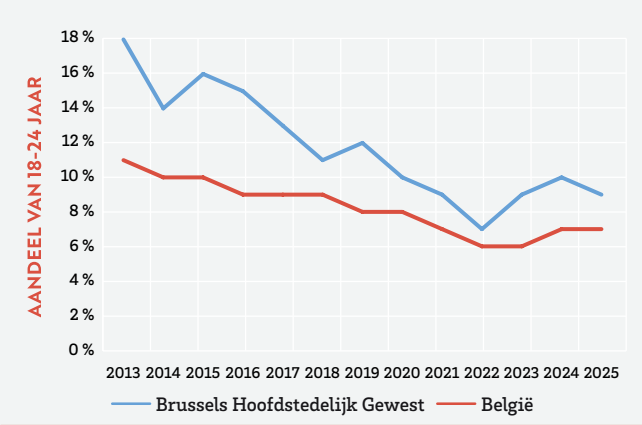

Bron: Enquête Arbeidskrachten, Statbel
Nota: % personen van 18 tot 24 jaar die geen diploma hoger secundair onderwijs hebben behaald en geen enkele vorm van onderwijs of vorming meer volgen.

Schoolachterstand is een goede waarschuwingsindicator voor het risico op vroegtijdig schoolverlaten. Een kleine schoolachterstand betekent niet noodzakelijk dat het kind de schoolloopbaan niet succesvol zal voltooien. Een achterstand verhoogt echter het risico om geen diploma hoger secundair onderwijs te behalen (Visée-Leporcq, 2011). Schoolachterstand meet de achterstand ten opzichte van de wettelijke schoolleeftijd: een kind heeft een 'achterstand' als het ouder is dan de wettelijke schoolleeftijd voor het leerjaar waarin het is ingeschreven. Schoolachterstand start reeds in de basisschool: 12 % van de Brusselse kinderen in het basisonderwijs heeft minstens één jaar schoolachterstand in 2023-2024. In het secundair onderwijs heeft 43 % van de Brusselse kinderen in 2023-2024 minstens één jaar schoolachterstand: 26 % heeft een vertraging van één jaar, 17 % heeft een vertraging van twee jaar of meer. Ter vergelijking: het Belgische gemiddelde (29 %) ligt veel lager voor leerlingen in het secundair onderwijs (zie grafiek IX.2.2).

GRAFIEK IX.2.2: Aandeel leerlingen met minstens een jaar schoolachterstand in 2023-2024 volgens hun woonplaats en onderwijsniveau (in percentages)

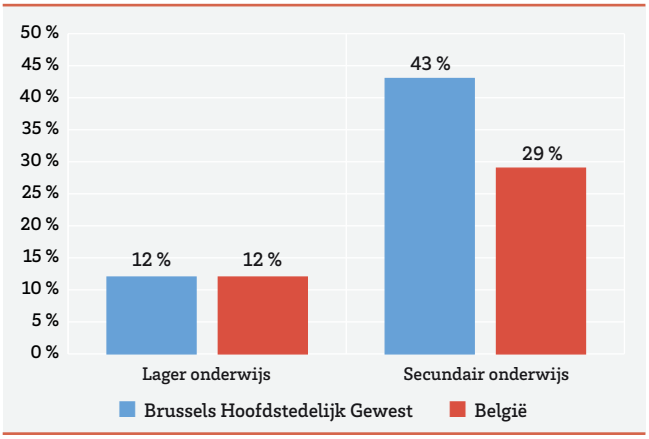

Bron: Franse Gemeenschap en Vlaamse Gemeenschap, berekeningen BISA

BIBLIOGRAFIE:

Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (2021), "Strategie Go4Brussels 2030. Naar een economische, maatschappelijke en milieutransitie voor Brussel", Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Statbel (2023), "Huishoudbudgetonderzoek", Statbel

Visée – Leporcq D. (2011), « Décrochage scolaire et pauvreté », ATD Quart Monde, collection 'Connaissance et Engagement: Analyses et études', geciteerd in: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel (2020), « 2020 - Welzijnsbarometer», Vivalis.brussels

HOOFDSTUK X

HUISVESTING

In het kort:

Van de drie Belgische gewesten is wonen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het duurst.

De voor inflatie gecorrigeerde verkoopprijzen van appartementen[39] zijn in het eerste kwartaal van 2026 voor het eerst in vier jaar weer gestegen. Ze zijn met 3,8 % gestegen ten opzichte van het eerste kwartaal van 2025. De huizenprijzen stijgen voor het tweede jaar op rij, met een toename van 1,5 % in het eerste kwartaal van 2026 ten opzichte van het eerste kwartaal van 2025. **Het eerste kwartaal van 2026 bevestigt het herstel van de vastgoedactiviteit dat in het eerste kwartaal van 2025 is ingezet, met een stijging van 4 % van het aantal verkopen**.

Op basis van cijfers van makelaarsfederaties **zijn de gemiddelde huurprijzen van de in 2025 afgesloten huurovereenkomsten voor appartementen met 2,4 % gestegen ten opzichte van die van 2024, terwijl die voor rijtjeshuizen met 8,5 % zijn gedaald**.

Op 31 december 2025 bedroeg **het aantal sociale woningen 41 377 eenheden**, dat zijn 363 woningen meer dan het voorgaande jaar. **Het aantal huishoudens op de wachtlijst is toegenomen tot 58 442 huishoudens**, dat zijn 2 870 huishoudens meer voor dezelfde periode. In 2025 werden 6 446 nieuwe inschrijvingen geregistreerd, wat iets minder is dan in 2024.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft een groter deel van de bevolking te maken met overmatige financiële lasten in verband met huisvesting, overbezetting en/of een slechte staat van de woning dan in de twee andere gewesten. Deze situaties komen vaker voor bij huurders dan bij eigenaars.

De Renolution-premies die in 2025 werden toegekend voor renovatiewerkzaamheden in verband met huisvesting bedroegen 64 miljoen euro. 1 126 aanvullende abattementen op de registratierechten werden toegekend om de energieprestaties van aangekochte goederen te verbeteren, wat neerkomt op een bedrag van 8 miljoen euro.

Toegang tot huisvesting is een basisbehoefte en heeft een grote invloed op vele andere gebieden van het leven, waaronder gezondheid en toegang tot rechten. Het recht op degelijke huisvesting is een grondwettelijk recht. **Het aantal woningen in het BHG wordt geraamd op 609 000**[40] (Statbel 2025), tegenover 582 000 Brusselse huishoudens op 1 januari 2025 (zie hoofdstuk VI. Bevolking).

De belangrijkste uitdagingen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op het gebied van huisvesting blijven ongewijzigd:

- het aanbod van betaalbare woningen op een krappe markt vergroten, en dit over het hele grondgebied van het Gewest, om de kloof tussen het oosten en het westen van het kanaal niet te vergroten;
- de renovatie van een verouderd woningbestand versnellen om slechte huisvesting tegen te gaan en de CO2-reductiedoelstellingen van het Brussels Lucht-Klimaat-Energieplan (LKEP) te halen.

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de verschillende segmenten van de woningmarkt behandeld: de koopmarkt, de particuliere huurmarkt en sociale huisvesting. Het hoofdstuk gaat vervolgens in op de kwestie van slechte huisvesting en de renovatie van het woningbestand.

39 De evolutie van de verkoopprijzen en huurprijzen is gecorrigeerd voor inflatie.

40 Belangrijke beperkingen van de huisvestingsstatistieken worden vermeld in de methodologie van het thema "Huisvesting" op de website van het BISA.

X.1 DE KOOPMARKT

Gecorrigeerd voor inflatie stijgen de prijzen van appartementen in het BHG voor het eerst sinds 2022

Appartementen maken het grootste deel uit van de woningmarkt van het BHG: zowel in 2025 als in het eerste kwartaal van 2026, **betrof 80 % van de verkopen appartementen** (Statbel 2026a).

Gecorrigeerd voor inflatie stijgt de mediane verkoopprijs van appartementen in het BHG voor het eerst sinds 2022 opnieuw (zie tabel X.1.1). Deze stijgt met 3,8 % tussen het eerste kwartaal van 2025 en het eerste kwartaal van 2026, tegenover een stijging van 1,8 % in Vlaanderen en 1,1 % in Wallonië. Over een iets langere periode, tussen het eerste kwartaal van 2022 en het eerste kwartaal van 2026, zijn de mediane prijzen in alle drie de gewesten gedaald, maar in het BHG is de daling het sterkst (- 4,9 %, tegenover - 0,7 % in Vlaanderen en - 1,2 % in Wallonië).

Wat huizen betreft, stijgt de mediane prijs in het BHG tussen het eerste kwartaal 2025 en het eerste kwartaal 2026 met 1,5 %. In dezelfde periode blijft de mediane prijs in Vlaanderen stabiel (+0,2 %) en daalt deze in Wallonië met 7,4 %. Over een iets langere periode, tussen het eerste kwartaal van 2022 en het eerste kwartaal van 2026, zijn de mediane prijzen van huizen gedaald in het BHG en in Vlaanderen (respectievelijk - 3,9 % en - 1,3 %), terwijl ze in Wallonië zijn gestegen (+3,8 %).

Appartementen en huizen zijn over het algemeen duurder in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dan in de andere twee gewesten. In het eerste kwartaal van 2026 ligt de mediane prijs van een appartement in Vlaanderen echter dicht bij deze in het BHG, met een verschil van minder dan 5 %. Over de afgelopen vier jaar is dit verschil afgenomen. Het is gedaald van 8,3 % in het eerste kwartaal van 2022 naar 3,8 % in het eerste kwartaal van 2026. Voor woningen ligt de mediane prijs in het BHG meer dan 1,5 keer hoger dan in Vlaanderen. In vergelijking met het Waals Gewest ligt de mediane prijs van een appartement in het BHG bijna 1,5 keer hoger, terwijl de mediane prijs van een woning er meer dan twee keer zo hoog is.

De verkoopdynamiek trekt weer aan

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is het aantal verkopen, alle types onroerend goed samen, in het eerste kwartaal van 2026 met 4,2 % gestegen ten opzichte van het eerste kwartaal van 2025. In het Vlaams Gewest is het aantal verkopen in dezelfde periode met 7,7 % gedaald, terwijl het in het Waals Gewest stabiel is gebleven (Statbel 2026a).

TABEL X.1.1: Vastgoedprijzen op basis van de verkoopakten voor de jaren 2022-2026, eerste kwartalen (in constante euro 2026)

	Mediane prijs* volgens akte tijdens eerste kwartaal (jan-maart), uitgedrukt in constante prijzen (referentiejaar: 2026)					Prijsverandering** gecorrigeerd voor inflatie (in %)	
	2022	2023	2024	2025	2026	2026 vs 2025	2026 vs 2022
Appartementen							
BHG	289.034	274.293	273.458	264.849	275.000	3,8	- 4,9
Vlaams Gewest	266.979	263.494	257.682	260.187	265.000	1,8	- 0,7
Waals Gewest	197.332	194.381	184.058	192.802	195.000	1,1	- 1,2
België	**261.175**	**253.775**	**252.423**	**252.672**	**257.000**	**1,7**	**- 1,6**
Huizen							
BHG	580.383	539.947	536.399	549.528	557.500	1,5	- 3,9
Vlaams Gewest	359.841	356.365	347.082	354.147	355.000	0,2	- 1,3
Waals Gewest	226.352	215.979	215.611	253.687	235.000	- 7,4	3,8
België	**325.018**	**311.009**	**305.011**	**327.256**	**320.000**	**- 2,2**	**- 1,5**

Bronnen: inflatie (algemene NICP-index[41]): NBB https://dataexplorer.nbb.be/?lc=nl; prijzen van de verkoopakten: Statbel https://statbel.fgov.be; berekeningen BISA

* De mediane prijs is de centrale waarde in de rangschikking van de woningprijzen van laag naar hoog. Door de mediane prijs te gebruiken, wordt de invloed van extreme waarden, die de gemiddelde prijs beïnvloeden, vermeden.

**De prijsverandering tussen twee jaren wordt berekend door de prijzen in het eerste kwartaal van elk van de twee jaren te vergelijken.

41 Het nationale indexcijfer van de consumptieprijzen (NICP) is een economische indicator die de verandering op jaarbasis meet van de prijzen van een mandje van goederen en diensten die door een representatief huishouden worden gekocht. Het NICP houdt daarom ook rekening met prijsontwikkelingen voor meer volatiele producten, namelijk voedings- en energieproducten.

X.2 DE PARTICULIERE HUURMARKT

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kent een groot aandeel huurders. Volgens de Census 2021[42] woont 64 % van de Brusselse huishoudens in een huurwoning, tegenover 31 % in Vlaanderen en 37 % in Wallonië (Statbel 2024a). Het aandeel Brusselse huishoudens dat op de particuliere markt huurt wordt geschat op 55 % (Census 2021, berekening BISA).

De huurprijzen van appartementen in Brussel zijn sterker gestegen dan de inflatie

Tabel X.2.1 bevat de cijfers uit de huurbarometers van de Franstalige en Nederlandstalige makelaarsfederaties (Federia 2026, CIB 2026). Ze kunnen worden gebruikt om de prijzenevolutie voor nieuwe huurcontracten te volgen. Deze cijfers hebben alleen betrekking op nieuwe huurovereenkomsten die via een immobiliënkantoor van deze federaties zijn gesloten. Ze zijn gecorrigeerd voor inflatie.

Voor appartementen blijft de gemiddelde huurprijs van de nieuwe huurovereenkomsten die in 2025 in het Brussels Gewest werden afgesloten, de in 2024 ingezette stijgende trend voortzetten. Deze bedraagt 1 330 euro, wat neerkomt op een stijging van 2,4 % ten opzichte van 2024. Tegelijkertijd is de gemiddelde huurprijs van in 2025 verhuurde rijhuizen met 8,5 % gedaald ten opzichte van 2024, toen deze sterk was gestegen.

Voor alle woningtypes samen zien we een **stijging van de gemiddelde huurprijzen van in 2025 afgesloten huurovereenkomsten met 1 % ten opzichte van 2024**. Deze stijging ligt lager dan die in Vlaanderen (1,2 %) en Wallonië (2,8 %). Over een langere periode, tussen 2021 en 2025, noteert Vlaanderen de sterkste stijging van de huurprijzen voor nieuwe huurovereenkomsten (+5,7 %), gevolgd door het BHG (+4,6 %) en het Waals Gewest (+2,1 %). Het BHG valt echter op door een bijzonder sterke stijging (+17,7 %) van de gemiddelde huurprijs voor studio's, die uitkomt op 905 euro.

TABEL X.2.1: Gemiddelde huurprijs van nieuwe huurovereenkomsten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (in constante euro 2025)

	Gemiddelde prijs van nieuwe huurwoningen, uitgedrukt in constante prijzen (referentiejaar: 2025)					Prijsverandering gecorrigeerd voor inflatie (in %)	
	2021	2022	2023	2024	2025	2025 vs 2024	2025 vs 2021
BHG							
Appartementen	1.250	1.291	1.280	1.299	1.330	2,4	6,4
Huizen met 2 gevels	2.046	2.003	2.037	2.243	2.053	- 8,5	0,3
Studio's	769	861	845	881	905	2,8	17,7
Alle woningtypes in het BHG	**1.315**	**1.339**	**1.334**	**1.362**	**1.376**	**1,0**	**4,6**
Andere gewesten							
Alle woningtypes in het Vlaams Gewest	**938**	**971**	**1.015**	**980**	**992**	**1,2**	**5,7**
Alle woningtypes in het Waals Gewest	**870**	**892**	**851**	**864**	**888**	**2,8**	**2,1**

Bronnen: Federia, CIB, berekeningen BISA

42 De Census 2021 voldoet aan een Europese verplichting tot een tienjaarlijkse volks- en woningtelling. In België gaat het tegenwoordig om een administratieve telling.

X.3 DE SOCIALE WONINGEN

In totaal bedroeg het aantal woningen dat tegen gereguleerde prijzen werd gehuurd of te koop werd aangeboden in 2025 64 000 eenheden, wat neerkomt op ongeveer 10 % van het woningbestand van het Gewest.

Behoud en ontwikkeling van een aanbod van betaalbare woningen vormt een van de grote uitdagingen van het Gewest op het gebied van huisvesting. Aangezien de vraag veel sneller stijgt dan het aanbod, staat dit segment onder grote druk. Zo is de wachtlijst voor sociale huisvesting in tien jaar tijd met 35 % gestegen, terwijl het aantal sociale woningen met 4,5 % is toegenomen (BGHM 2026).

Zoals tabel X.3.1 laat zien, beheert de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM) het grootste deel van de sociale woningen goed voor 41 532 woningen die bijna uitsluitend tegen een sociaal tarief worden verhuurd. Andere operatoren zoals sociale verhuurkantoren (SVK's), gemeenten en OCMW's, het Woningfonds, Citydev en Community Land Trust – Brussel (CLTB) verhuren of verkopen ook woningen tegen prijzen die onder de marktprijs liggen.

TABEL X.3.1: Aantal woningen van sociale aard volgens beheerder zoals gekend in 2026 (verschillende peildata)[43]

	Aantal woningen
Huursector	
BGHM (incl. onbezet)	
Sociale woningen	41.377
Middelmatige en matige huisvesting	155
Sociale verhuurkantoren	8.109
Lokale overheid en OCMWs (uitgezonderd categorie 'vrij')	6.800
Woningfonds	1.602
Duurzame Wijkcontracten (zonder lokale overheden en OCMW's)[44]	510
Totaal huursector	**58.553**
Koopsector	
Citydev (sinds 1991)	4.695
Woningfonds (sinds 2017)	918
CLTB (sinds 2015)	86
Totaal koopsector	**5.699**
Totaal	**64.252**

Bronnen: BGHM, Citydev, CLTB, Federatie van de SVK's, Perspective.brussels, Woningsfonds
Referentiegegevens: BGHM (31/12/2025), SVK (30/9/2025), lokale overheid en OCMWs (1/1/2025), Woningfonds (31/12/2025), Wijkcontracten (1/1/2025), Citydev (4/7/2025), CLTB (1/7/2025).

43 Exclusief huurtoelages toegekend aan huishoudens die in de wacht staan voor een sociale woning en aankoopkredieten toegekend door het Woningfonds.

44 Het gaat om woningen die zijn gebouwd in het kader van duurzame wijkcontracten en die zijn aangekocht door particuliere vastgoedmaatschappijen, met de verplichting om ze tegen een sociaal tarief te verhuren. De andere woningen die in het kader van duurzame wijkcontracten zijn gebouwd, worden beheerd door gemeentelijke overheden.

De sociale woningen van de BGHM

In 2025 heeft de BGHM 572 nieuwe woningen opgeleverd. **Op 31 december 2025 bedroeg het aantal woningen dat tegen een sociaal, gemiddeld of gematigd tarief werd verhuurd 41 532**, dat zijn 422 woningen meer dan op 31 december 2024 (waarvan 363 tegen een sociaal huurtarief). Op 31 december 2025 stond 11 % van de woningen van de BGHM leeg. De belangrijkste redenen voor leegstand zijn de noodzaak om het pand te renoveren (66 % van de leegstaande woningen) of het wachten op nieuwe huurders (33 % van de leegstaande woningen) (BGHM 2026).

Op 1 januari 2026 stond het aantal huishoudens op de wachtlijst voor een sociale woning op 58 442, een stijging van 2 870 huishoudens ten opzichte van het voorgaande jaar. In 2025 waren er in totaal 6 446 nieuwe inschrijvingen voor de toewijzing van een sociale woning, een daling van 3,4 % ten opzichte van het voorgaande jaar. In 2025 werden 1 320 woningen toegewezen aan nieuwe huurders, in volgorde van de wachtlijst (BGHM 2026).

Huishoudens die op de wachtlijst voor sociale huisvesting staan en over voldoende voorkeurrechten[45] beschikken, kunnen aanspraak maken op een tegemoetkoming in de huurprijs. **Op 31 december 2025 hadden 12 054 gezinnen toegang tot deze regeling**, een stijging van 3,8 % ten opzichte van het voorgaande jaar (Brussel Huisvesting 2026).

X.4 SLECHTE HUISVESTING EN THUISLOOSHEID

Slechte huisvesting is in Brussel een groter probleem dan in de twee andere gewesten

Slechte huisvesting is moeilijk te kwantificeren. Het wordt voornamelijk gemeten aan de hand van enquêtes. Uit de Europese enquête naar inkomsten en levensomstandigheden (SILC) van 2025 kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- **de uitgaven voor huisvesting wegen zwaarder in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dan in de twee andere gewesten**: in Brussel leeft 17 % van de mensen in een huishouden waar de kosten voor huisvesting46 meer dan 40 % van het beschikbare inkomen vertegenwoordigen, tegenover 5 % in Vlaanderen en 7 % in Wallonië (Statbel 2026b);
- **29 % van de Brusselse bevolking woont in een overbezette woning**, tegenover 4 % in Vlaanderen en 3 % in Wallonië (Statbel 2026b);
- **24 % van de Brusselse bevolking leeft in een woning met een lekkend dak, vochtige muren, vloeren of funderingen, of met rot in de raamkozijnen of de vloer**, tegenover 11 % in Vlaanderen en 18 % in Wallonië (SILC 2025, berekeningen BISA).

Zoals uit grafiek X.4.1 blijkt, hebben **deze problemen niet dezelfde gevolgen voor eigenaar-bewoners, huurders en sociale huurders**. In het BHG:

- **overmatige financiële lasten** voor huisvesting komen vaker voor bij huurders op de particuliere markt;
- huurders wonen vaker in **overbevolkte woningen**;
- problemen in verband met **ongezonde huisvesting** (lekkage, vocht, houtrot) komen vaker voor bij sociale huurders.

45 De voorkeurrechten bepalen de volgorde van toewijzing op de wachtlijst voor een sociale woning. Ze worden vastgesteld op basis van de aanvraagdatum en de situatie van het huishouden.

46 De kosten voor huisvesting omvatten de intresten voor hypothecaire leningen, huur, kosten voor energievoorziening, onderhoud van gemeenschappelijke ruimten, brandverzekering, afvalophaling, onderhoud en kleine herstellingen, onroerende voorheffing (SILC, definities).

GRAFIEK X.4.1: Aandeel van de Brusselse bevolking dat in 2025 met slechte huisvesting te maken heeft naar bewoningsstatus en type probleem (in %)

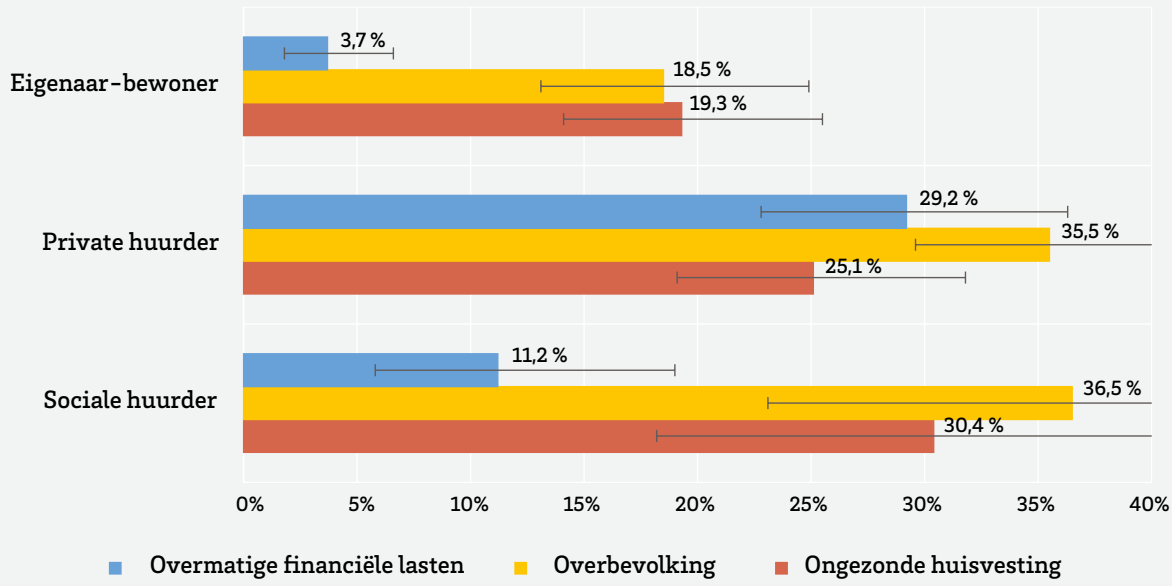

Bron: Statbel, berekeningen BISA
Het percentage overmatige financiële lasten komt overeen met het percentage mensen dat in een huishouden woont waarbij de woonlasten meer dan 40 % van het beschikbare inkomen uitmaken.
Het percentage overbevolking van huisvesting komt overeen met het percentage van de bevolking dat in een overbevolkte woning woont, namelijk een woning waarin het huishouden niet beschikt over ten minste een aantal kamers dat gelijk is aan:
één kamer voor het huishouden;
één kamer voor ieder koppel in het huishouden;
één kamer voor iedere alleenstaande van 18 jaar of ouder;
één kamer per twee alleenstaanden van hetzelfde geslacht tussen 12 en 17 jaar;
één kamer voor iedere alleenstaande tussen 12 en 17 jaar die niet onder de vorige categorie valt;
één kamer per twee kinderen jonger dan 12 jaar.
Het percentage ongezonde huisvesting komt overeen met het percentage van de bevolking dat in huizen woont met lekkende daken, vochtige muren, vloeren of funderingen, of rot in raamkozijnen of vloeren. (Statbel, SILC, definities).
Voor iedere indicator komt het in de grafiek weergegeven betrouwbaarheidsinterval overeen met de onzekerheidsmarge rond de schatting. Het geeft, op basis van de voor de steekproef verkregen resultaten, het interval aan waarbinnen zich waarschijnlijk en met een bepaald betrouwbaarheidsniveau de werkelijke waarde voor de gehele populatie bevindt.

11 % van de Brusselse bevolking bevindt zich in een situatie van 'ernstige huisvestingsdeprivatie' (tegenover 1 % in Vlaanderen en Wallonië), d.w.z. huisvesting die overbezetting combineert met minstens een van de volgende problemen: lekkend dak, vochtige muur of vloer, rottend houtwerk, geen bad, douche en binnentoilet en/of te donker (Statbel 2026b).

In 2025 richtte de Gewestelijke Huisvestingsinspectie **449 aanmaningen** aan verhuurders die woningen verhuurden die niet voldeden aan de vereisten op het gebied van veiligheid, gezondheid en uitrusting. Er werden **318 huurverboden** uitgevaardigd. Brussel Huisvesting kende **2 313 herhuisvestingsvergoedingen** toe aan mensen die uit een situatie van dakloosheid kwamen of van wie de woning als niet-conform werd beschouwd (Brussel Huisvestiging 2026).

In 2024 telt het Brussels Gewest bijna zes keer meer thuislozen dan in 2008

Bij de dak- en thuislozentelling van 2024 **werden 9 777 mensen geteld (onder wie 1 678 minderjarigen)**, een stijging van 25 % ten opzichte van de telling van 2022[47]. Onder hen **waren er meer dan 3 527 dakloos**[48], ofwel 47 % meer dan in 2022. De andere getelde personen verbleven in opvangcentra, onaangepaste woningen (kraakpanden, ...), bij derden (onderschat), werden bedreigd met uitzetting of verbleven in medische instellingen. In vergelijking met de eerste telling van 2008 is het aantal thuislozen met een factor 5,7 toegenomen[49] (Bruss'help 2025).

In 2025 **kenden de Brusselse OCMW's 1 373 installatiepremies toe** aan personen die uit een situatie van dakloosheid of onzekere woonsituatie kwamen (POD Maatschappelijke Integratie 2026).

X.5 RENOVATIE VAN HET WONINGBESTAND

De renovatie van het woningbestand vormt een andere grote uitdaging voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Enerzijds is het woningbestand er ouder dan in de twee andere gewesten, met 61 % woningen die vóór 1960 zijn gebouwd, tegenover 35 % in Vlaanderen en 57 % in Wallonië (Statbel 2024b). Anderzijds nopen de doelstellingen van het Brussels Lucht-Klimaat-Energieplan (LKEP) op het gebied van energie-efficientie en vermindering van de uitstoot van broeikasgassen tot het opvoeren van het renovatieproces. De Renolution-strategie (Brusselse Hoofdstedelijke Regering 2019) brengt deze doelstellingen in praktijk met een reeks concrete maatregelen, waaronder twee maatregelen voor financiële steun aan eigenaars die renovatiewerkzaamheden uitvoeren:

- renovatiepremies;
- bijkomend abattement bij verbetering van de energieprestatie van de woning met minstens twee klassen binnen vijf jaar na de aankoop (Renolution.brussels 2026).

34 % van de in 2024 opgestelde EPB-certificaten voldoet niet aan de voor 2033 vastgestelde doelstelling

Het LKEP voorziet in een vermindering van het gemiddelde primaire energieverbruik van het totale woningbestand tot 100 kWh/m²/jaar tegen 2050. Er zijn twee tussentijdse doelstellingen vastgesteld:

- 2033: einde van "energieverslindende woningen" die overeenkomen met de klassen F en G van de EPB-certificaten, die minimaal klasse E moeten bereiken, d.w.z. een maximaal verbruik van 275 kWh/m²/jaar;
- 2045[50]: einde van de klassen D en E, die klasse C moeten bereiken, d.w.z. een maximaal verbruik van 150 kWh/m²/jaar (Leefmilieu Brussel 2023).

Op 1 januari 2025 beschikt 44 % van de Brusselse woningen over een geldig EPB-certificaat[51]. Van de certificaten die in 2024 zijn afgegeven, behoort 12 % tot klasse "F" en 22 % tot klasse "G" (Leefmilieu Brussel 2025).

47 Op vergelijkbare basis, d.w.z. rekening houdend met dezelfde categorieën personen.

48 Met andere woorden dat ze de nacht doorbrachten in de openbare ruimte of in een noodopvang.

49 Op vergelijkbare basis, d.w.z. zonder rekening te houden met de nieuwe categorieën toegevoegd bij latere tellingen, namelijk personen die bij derden wonen en personen die met uitzetting worden bedreigd.

50 2040 voor openbare woningen.

51 EPB-certificaten zijn 10 jaar geldig. Bijgevolg zijn EPB-certificaten die tussen 2011 en 2014 zijn afgegeven, verlopen. Van de 406 785 EPB-certificaten die sinds 2011 zijn afgegeven, zijn er nog 278 742 geldig.

In 2025 bedroegen de Renolution-premies voor de residentiële sector 64 miljoen euro

Hoewel de regeling is stopgezet werden er in 2025 nog steeds Renolution-premies uitgekeerd. Voor de residentiële sector bedroegen deze in totaal 64 miljoen euro. De premies zijn toegankelijk voor iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die renovatiewerkzaamheden uitvoert, met verschillende subsidiepercentages, naargelang de status van de aanvrager of het bedrag van zijn inkomsten. Zoals blijkt uit tabel X.5.1 zijn eigenaar-bewoners de belangrijkste begunstigden van deze regeling.

TABEL X.5.1: Aantal Renolution-aanvragen en toegekende bedragen (in euro) voor de residentiële sector volgens bewoningsstatus van de woningen, jaar 2025*

	Aantal aanvragen	Totaal bedrag	Gemiddeld bedrag per aanvraag**
Door eigenaar bewoonde woning	3.052	25.253.319	8.274
Verhuurde woning	2.114	21.606.403	10.221
Tegen sociaal tarief verhuurde woning	102	1.597.136	15.658
Mede-eigendom [52]	643	15.156.941	23.572
Totaal	**5.911**	**63.613.799**	**10.762**

Bronnen: Leefmilieu Brussel en Urban, berekeningen BISA
*Het gaat om het begrotingsjaar, d.w.z. het jaar waarin de premie is betaald. De premies konden worden aangevraagd voor werkzaamheden die tussen 2022 en 2024, het laatste jaar van de regeling, werden uitgevoerd.
**Het bedrag van een premie wordt beïnvloed door twee factoren: het bedrag van de uitgevoerde werkzaamheden (verschillende werkzaamheden komen in aanmerking) en het subsidiepercentage, dat afhankelijk is van de status van de aanvrager en in sommige gevallen van zijn inkomen.

52 Er werden 50 aanvullende premies toegekend aan mede-eigenaars die een hogere subsidie krijgen dan die toegekend aan mede-eigendommen. Het bedrag daarvan is opgenomen in het bedrag voor mede-eigendommen. Hun aantal is wel niet opgeteld bij het aantal aanvragen afkomstig van mede-eigendommen

1 126 in 2025 verworven goederen kwamen in aanmerking voor een bijkomend abattement om hun energieprestaties te verbeteren

Het bijkomend abattement is op 1 april 2023 in werking getreden. **In 2025 werden 1 126 bijkomende abattementen toegekend voor een bedrag van 7,9 miljoen euro**. Dit betreft 13 % van de transacties met abattement in 2025 en 4 % van het totale bedrag aan abattementen op registratierechten toegekend in 2025, namelijk 220 miljoen euro (FOD Financiën, berekening BISA). Deze 1 126 abattementen komen overeen met het aantal eigendommen waarvoor de kopers van plan zijn om de energieprestatie binnen vijf jaar met minstens twee klassen te verbeteren (Brussels Fiscaliteit 2026).

BIBLIOGRAFIE:

BGHM, Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (2026), "Jaarverslag 2025", BGHM

Bruss'help (2025), "Dak- en thuislozentelling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 8te editie, 6 november 2024", bruss'help.brussels

Brussel Fiscaliteit (2026), "Abattement op de verkooprechten", website (geraadpleegd op 18 juni 2026), Brussel Fiscaliteit

Brussel Huisvesting (2026), "Jaarverslag 2025", Brussel Huisvesting

Brusselse Hoofdstedelijke Regering (2019), "Gemeenschappelijke algemene beleidsverklaring van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie. Legislatuur 2019-2024", be gov be.brussels

CIB (2026), "Huurbarometer 2025", Persbericht (11/2/2026), CIB

Federia (2026), "Huurbarometer 2025", Persbericht (11/2/2026), Federia.immo

Leefmilieu Brussel (2023), "Gewestelijk Lucht-Klimaat-Energieplan", Leefmilieu Brussel

Leefmilieu Brussel (2025), "EPB-certificering van individuele woningen. Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Statistisch verslag. Gegevens 2024", Leefmilieu Brussel

Perspective.brussels (2026), "Monitoring van de publieke woonprojecten in Brussel n°8", perspective.brussels

POD Maatschappelijke Integratie (2026), "Barometer voor maatschappelijke integratie", online statistieken (geraadpleegd 3/6/2026), POD Maatschappelijke Integratie

Renolution.brussels (2026), "De Renolution-strategie", website (geraadpleegd 3 juli 2026), Renolution.brussels

Statbel (2024a), "Type eigendom", Statbel

Statbel (2024b), "Bouwjaar", Statbel

Statbel (2025), "Gebouwenpark", Statbel

Statbel (2026a), "Vastgoedprijzen", Statbel

Statbel (2026b), "Risico op armoede of sociale uitsluiting", Statbel

Woningfonds (2026), "Jaarverslag 2025", fonds.brussels

HOOFDSTUK XI

MOBILITEIT EN VERVOER

In het kort:

In 2024 is het aandeel van de verschillende vervoerswijzen in de verplaatsingen van de Brusselaars vrijwel gelijk verdeeld tussen de auto (29 %), het openbaar vervoer (29 %) en te voet (31 %). Deze aandelen worden berekend op basis van de belangrijkste vervoerswijze, waardoor het belang van te voet gaan echter vaak onderschat wordt.

Het gebruik van de auto blijft ook belangrijk, vooral voor lange of intergewestelijke verplaatsingen. Op korte termijn blijft het gebruik stabiel, maar op lange termijn neemt het af ten gunste van de fiets en het openbaar vervoer. Tegelijkertijd daalt het autobezit van huishoudens voortdurend, met uitzondering van bedrijfswagens, waarvan het aantal toeneemt. De verkeerscongestie tijdens de spits neemt af, zowel 's ochtends als 's avonds, tussen de twee laatst gemeten jaarperiodes.

Het aantal reizigers op het MIVB-net kende een daling tijdens de coronacrisis, **maar is ondertussen hersteld tot op hetzelfde niveau als in 2017, al is deze stijging nu tot stilstand gekomen**. Het piekniveau van vóór de coronacrisis uit 2019 is wel niet meer bereikt.

De fiets neemt nu 8,5 % van het vervoer van de Brusselaars voor zijn rekening. Dit aandeel is stabiel sinds 2022, maar tweeënhalf keer zo hoog als in 2010. Deze ontwikkeling wordt mee bevorderd door de diversificatie van het gebruik, het type fietsen (vooral elektrische fietsen) en de ontwikkeling van fietsvoorzieningen.

Tot slot **nemen nieuwe vormen van gedeelde mobiliteit, hoewel nog verwaarloosbaar qua modaal aandeel, een hoge vlucht**: het gebruik van elektrische fietsen in vrije vloot kent een explosieve groei. **Dat geldt ook voor steps, waarvan het gebruik in 2025 toeneemt , ondanks de wettelijke beperking van het aanbod**. Met het verdwijnen van Miles uit de Brusselse markt in 2025 komt er een einde aan de groei van autodelen in vrije vloot. Autodelen in stations groeit gestaag.

Dit deel gaat over de mobiliteitsgewoonten van de Brusselaars, het aanbod van en de vraag naar personenvervoer in het Brussels Gewest.

XI.1 VERPLAATSINGS GEWOONTEN

Bijna 40 % van de verplaatsingen gebeurt te voet of met de fiets, 29 % met de auto en 29 % met het openbaar vervoer

Volgens het laatste onderzoek verplaatsingsgedrag (OVG) wordt **in 2024** 31,1 % van de **verplaatsingen van de Brusselaars** te voet en 8,5 % met de fiets gedaan, wat neerkomt op een modaal aandeel van 39,6 % voor 'actieve' verplaatsingen (Brussel Mobiliteit, z. d.). Daarnaast wordt 29,1 % van de verplaatsingen met de auto gedaan (21,7 % als bestuurder en 7,4 % als passagier) en 29,0 % met het openbaar vervoer (27,0 % met metro, tram of bus en 2,0 % met trein). De categorie 'andere' bestaat uit verplaatsingen met de bromfiets of motorfiets (0,9 %), taxi of soortgelijke dienst (0,4 %), of de step (0,3 %).

Voorzichtigheid is geboden bij vergelijkingen met de gegevens van het vorige onderzoek uit 2022: de vastgestelde ontwikkelingen kunnen immers zowel reële trends weerspiegelen als een gevolg zijn van de methodologische wijzigingen die bij de editie van 2024 zijn doorgevoerd (Indiville, 2025: 8). Deze methodologische wijzigingen zijn immers nadelig voor de registratie van korte verplaatsingen (minder dan 1 km)[53], die overwegend te voet worden afgelegd. De waargenomen daling van het aantal verplaatsingen te voet tussen 2022 en 2024 (- 4,8 procentpunten [pp]) wijst daarom waarschijnlijk niet op een daadwerkelijke omslag in deze verplaatsingsgewoonte. De groei die wordt vastgesteld voor het aandeel van het openbaar vervoer tussen 2022 en 2024 (+4,8 pp) wijst duidelijk op een reële trend, wat wordt bevestigd door het herstel dat sinds het einde van de coronacrisis wordt waargenomen in de reizigersaantallen van de MIVB (zie sectie XI.4). De ontwikkelingen van het aandeel van het fietsverkeer (- 0,1 pp) en van het autoverkeer (+1,9 pp) moeten worden geïnterpreteerd als relatief stabiel sinds 2022.

53 Tijdens het OVG 2024 kon het ontbreken van persoonlijke contacten en vooral van telefonische follow-up om te controleren of de respondenten al hun verplaatsingen, zelfs de kortste, correct hadden ingevuld, het fenomeen van "zachte weigering" in de hand werken (Hubert en Castaigne, 2005). Met andere woorden, het niet melden van bepaalde verplaatsingen door de respondenten vanwege vergeetachtigheid of omdat ze genoeg hadden van het onderzoek. In dit verband is het veelzeggend dat het gemiddelde aantal geregistreerde verplaatsingen per dag en per persoon tussen de twee onderzoeken ook is gedaald (2,68 in 2024 tegenover 2,92 in 2022).

GRAFIEK XI.1.1: Modale aandelen van verplaatsingen volgens de belangrijkste verplaatsingswijze van de Brusselaars, in 2010, 2022 en 2024 (%)

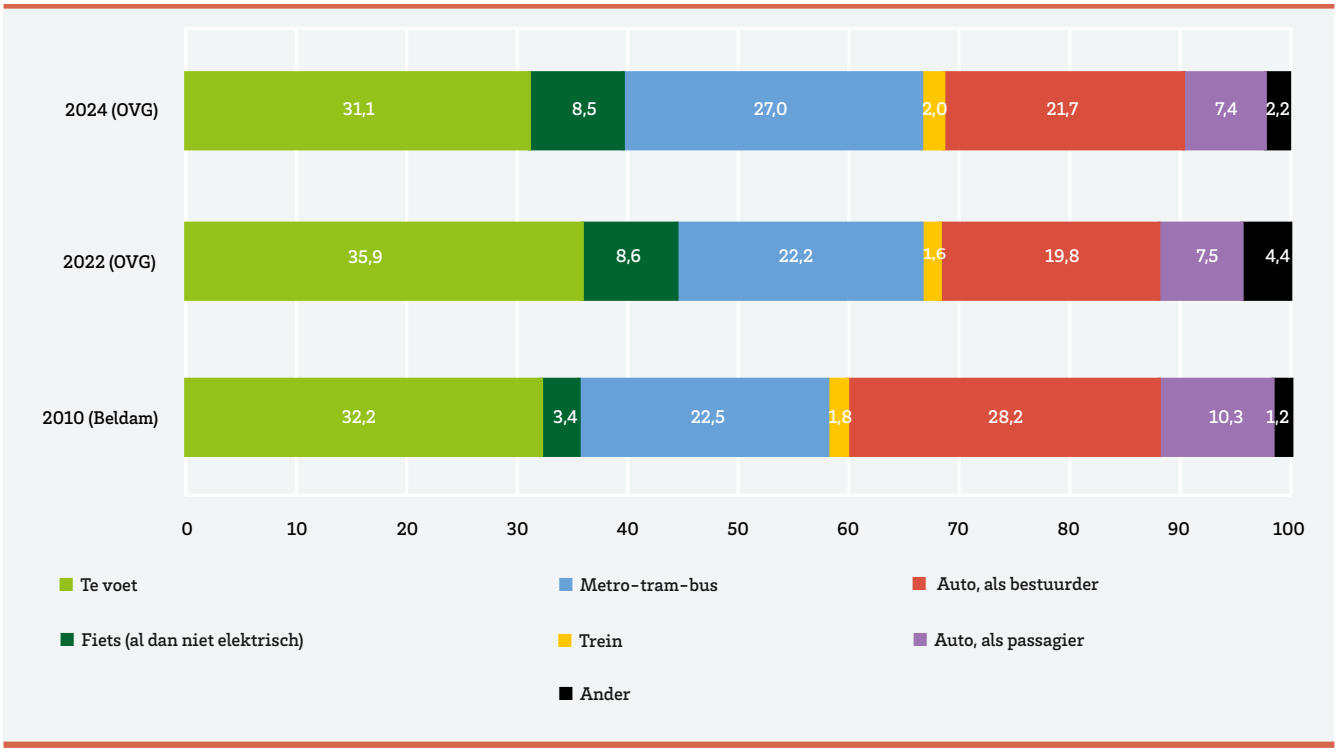

Bron: FOD Mobiliteit en Vervoer (BELDAM) en Brussel Mobiliteit (OVG)

Op langere termijn, en met de nodige voorzichtigheid (IMOB – UHasselt, 2023: 23-24), wijst de vergelijking tussen de OVG's (2022 en 2024) en de enquête Belgian Daily Mobility (BELDAM) (2010)[54] op een afname van het autogebruik (in het bijzonder het aandeel van verplaatsingen als bestuurder) ten gunste van te voet gaan, fietsen en, meer recentelijk, het openbaar vervoer.

XI.2 VERPLAATSINGEN TE VOET

64 % van de Brusselaars geeft aan zich dagelijks te voet te verplaatsen

Te voet gaan vormt bij 31,1 % van de verplaatsingen de belangrijkste vervoerswijze (Brussel Mobiliteit, z. d.) waardoor het **de meest voorkomende verplaatsingsgewoonte van de Brusselaars is**. Te voet gaan is vooral populair bij relatief korte verplaatsingen: bij afstanden van minder dan 1 km wordt 83 % van de verplaatsingen te voet gedaan en bij afstanden tussen 1 en 2 km is dat 43 %.

Toch onderschatten deze cijfers het belang van te voet gaan bij de verplaatsingsgewoonten van Brusselaars. Wanneer er tijdens een verplaatsing op meerdere vervoerswijzen een beroep wordt gedaan, lijkt te voet gaan de meest aangehaalde vervoerswijze te zijn. Zo gaan Brusselaars in 87,2 % van de gevallen te voet vóór het transport en in 86,5 % van de gevallen te voet na het transport. Ook geeft **64 % van de Brusselaars aan iedere dag te voet te gaan** en 88 % verklaart minstens één keer per week te voet te gaan.

54 Zie Cornelis et al. (2012) voor een volledige voorstelling van de methodologie en de resultaten van de enquête.

24 % van bovengrondse haltes van de MIVB zijn toegankelijk voor alle Brusselaars

De toegankelijkheid van de Brusselse wegen voor voetgangers, en meer bepaald van de stoepen, vormt dan ook een grote uitdaging op het gebied van mobiliteit voor de Brusselse bevolking[55]. 8,4 % van de Brusselaars geeft in 2024 aan moeite te hebben om zich te voet te verplaatsen, 1,4 % zegt zich wel te kunnen verplaatsen, maar dan met aangepaste voorzieningen, en 0,7 % zegt zich niet te voet te kunnen verplaatsen. Bovendien ondervindt iedereen vroeg of laat hinder bij verplaatsingen te voet, bijvoorbeeld door het dragen van zware lasten, het gebruik van een kinderwagen of een tijdelijke beperking.

Het netwerk van voetgangersboulevards[56] is bedoeld om de belangrijkste Brusselse activiteitencentra met elkaar te verbinden. Dit via aantrekkelijke voetgangersroutes die mensen in staat moeten stellen om lange afstanden te voet af te leggen. Daarbij is ook rekening gehouden met rustzones. In 2026 zijn van het geplande netwerk van voetgangersboulevards van 16,1 km 4,0 km gerealiseerd (tegenover 2,4 km in 2019), moet 3,0 km worden verbeterd en moet 9,1 km nog worden aangelegd.

De toegankelijkheid voor voetgangers is ook een aandachtspunt bij **bus- en tramhaltes op straatniveau**, die zich op het raakvlak bevinden tussen te voet gaan en openbaar vervoer. Van de 2 200[57] haltes van de MIVB (ongeveer 1 600 bushaltes en 600 tramhaltes) zijn er tussen 2019 en 2026 500 toegankelijk[58] gemaakt. In 2026 worden 450 bushaltes (ongeveer 27 %) en 80 tramhaltes (ongeveer 14 %) beschouwd als toegankelijk voor alle Brusselaars, wat neerkomt op ongeveer 24 % van de bovengrondse haltes.

XI.3 FIETS

Fietsen wordt steeds populairder en diverser

Van alle verplaatsingen van de Brusselaars blijft het **modale aandeel van de fiets** tussen 2022 en 2024 stabiel op 8,5 %. Om het aantal fietsverplaatsingen naar het werk te kwantificeren, kan gebruik worden gemaakt van de handmatige tellingen van fietsers tijdens het spitsuur, wat wordt uitgevoerd in het kader van het Fietsobservatorium. In 2025 is het **gemiddelde aantal fietsers** tussen 8 en 9 uur met +15 % gestegen ten opzichte van 2024 (zie grafiek XI.3.1a). Dit aantal blijft dus gestaag groeien (verdrievoudigd in tien jaar tijd), wat zich weerspiegelt in een **modale verschuiving**[59]: het aandeel van de Brusselse bevolking dat in 2024 met de fiets naar het werk gaat[60] (17,5 %) is met 10 procentpunten gestegen ten opzichte van 2014.

55 Er worden momenteel maatregelen genomen om de toegankelijkheid van stoepen te verbeteren. Dit moet leiden tot een situatie die in overeenstemming is met de principes voor inrichting zoals beschreven in het Cahier voetgangerstoegankelijkheid (Opzoekingscentrum voor de Wegenbouw, 2024).

56 Netwerk waarvan de ontwikkeling is voorzien in het Gewestelijk Mobiliteitsplan (GMP) 2020-2030. Voetgangersboulevards zijn "brede voetpaden met een maximale gebruikskwaliteit waarop veel voetgangers zich kunnen bevinden en verplaatsen, en die de stedelijke centra met elkaar verbindt." (Brussel Mobiliteit, 2021:253)

57 Het aantal haltes fluctueert dagelijks afhankelijk van markten, bouwwerkzaamheden of andere gebeurtenissen, waardoor het exacte aantal haltes onzeker is. Het aantal bovengrondse haltes wordt hier daarom afgerond op honderd.

58 Onder "toegankelijk" wordt verstaan dat iedereen zelfstandig kan instappen, inclusief personen met een beperkte mobiliteit (bijvoorbeeld rolstoelgebruikers of personen met een visuele beperking).

59 Overdracht van een deel van de stromen van de ene vervoerswijze naar de andere.

60 Volgens de diagnose van de Bedrijfsvervoerplannen (BVP) die betrekking heeft op ondernemingen met meer dan 100 werknemers op één locatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Leefmilieu Brussel, 2026).

GRAFIEK XI.3.1a: Gemiddeld aantal fietsers geteld op verschillende kruispunten in Brussel tussen 8 en 9 uur op weekdagen

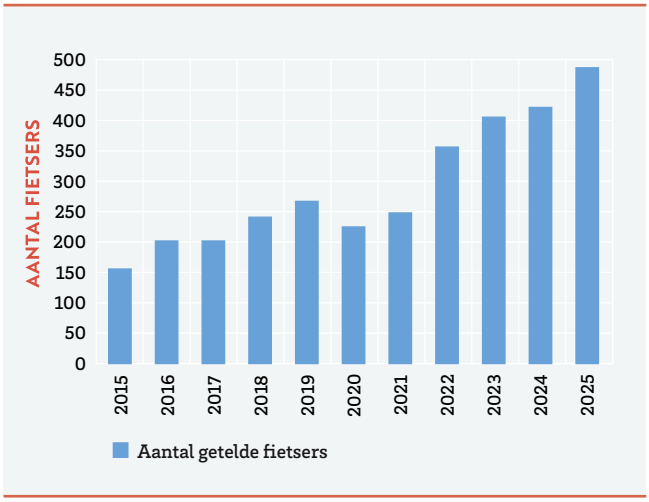

GRAFIEK XI.3.1b: Soorten fietsen geteld op verschillende kruispunten in Brussel tussen 8 en 9 uur op weekdagen (in %)

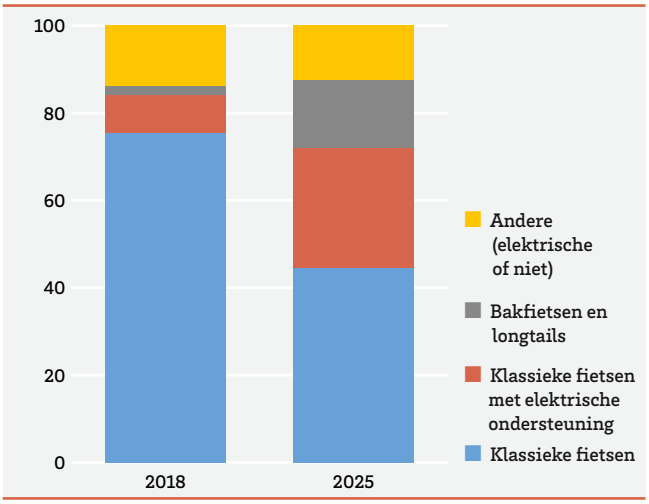

Bron: Pro Velo – Fietsobservatorium
Noot: deze cijfers zijn gebaseerd op handmatige tellingen die Pro Velo sinds 2010 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest organiseert tussen 8u en 9u 's ochtends, op dinsdag of donderdag (werkdagen). Deze tellingen vinden vier keer per jaar plaats op 26 kruispunten om het aantal fietsers te tellen, en één keer per jaar op 8 kruispunten om de soorten fietsen te registreren. Deze methodologie is erop gericht om voornamelijk de trajecten tussen woonplaats en school en tussen woonplaats en werk in kaart te brengen.

Tegelijkertijd raakt fietsen steeds meer ingeburgerd: In 2024 fietst 36 % van de Brusselse bevolking minstens één keer per maand (+5 procentpunten ten opzichte van 2022), 22 % één keer per week en 9 % iedere dag. De helft van de Brusselse huishoudens bezit nu een fiets voor volwassenen.

Bovendien worden het gebruik en de fietsen zelf steeds diverser. In 2025 is 22 % van de waargenomen fietsen uitgerust voor het **vervoer van kinderen** (+3 procentpunten ten opzichte van 2023) en bedraagt het aandeel bakfietsen 15 % (zie grafiek XI.3.1b). Het gebruik van **elektrische fietsen** neemt nog sneller toe: ze zijn nu goed voor de helft (49 %: +8 procentpunten ten opzichte van 2023) van het aantal getelde fietsen (alle soorten fietsen samen), zowel tijdens de spits als op zondagmiddag (52 %). In 2024 bezit 13 % van de huishoudens een elektrische fiets.

De fietsvoorzieningen proberen gelijke tred te houden

Met het toenemende fietsgebruik ontwikkelt ook het gewestelijke **fietsnetwerk** zich, zowel op het gebied van continuïteit als kwaliteit. In 2024 strekt dit netwerk zich uit over 1 090 km[61] (tegenover 826 km in 2014), waarvan 200 km gemarkeerde fietspaden en 260 km fietspaden die afgescheiden zijn van het autoverkeer en het voetgangersverkeer[62]. Binnen dit netwerk krijgt het structurerende Velo PLUS-netwerk, dat de ruggengraat van het gewestelijke fietsnetwerk vormt, prioriteit bij de uitbouw. In 2020 heeft de aanleg van 40 km zogenaamde coronafietspaden de connectiviteit ervan versneld. Vandaag voldoet 40 % van het Velo Plus-netwerk aan de gewestelijke kwaliteitsnormen (vrijliggende en comfortabele fietspaden langs grote verkeersassen met druk autoverkeer en waar de snelheid beperkt is tot 50 km/u). Er moet nog 35 % van het PLUS-netwerk worden aangelegd en 25 % moet nog worden verbeterd.

61 De fietspaden en tweerichtingsstroken worden dubbel geteld.

62 De rest van het netwerk bestaat grotendeels (436 km) uit gereserveerde paden (voornamelijk in groene ruimtes), evenals uit fiets- en voetgangersvoorzieningen (61 km), voetgangerszones waar fietsers zijn toegestaan (51 km), fietszones (45 km) en bus- en fietsstroken (37 km).

Tot slot worden de **fietsenstallingen** uitgebreid en gediversifieerd, zowel voor langdurig gebruik (beveiligde parkeerplaatsen) als voor **kortdurend gebruik** (fietsbeugels op de openbare weg): in 2024 telde het Gewest ongeveer 51 000 fietsbeugels (+350 % sinds 2014). Het aanbod aan beveiligde parkeerplaatsen voor **langdurig gebruik** bedraagt vandaag 9 207 plaatsen (tegenover ongeveer 500 in 2014), waarvan minder dan 3 % geschikt is voor bakfietsen en andere fietsen met atypisch formaat. Deze plaatsen zijn voornamelijk verdeeld over boxen (meer dan 6 200 plaatsen) en parkeergarages. Terwijl er jaarlijks 4 000 tot 5 000 [63] fietsdiefstallen worden geregistreerd (Federale Politie, 2026a), kan het aanbod de vraag nauwelijks bijhouden: medio 2025 stonden meer dan 14 000 mensen op de wachtlijst voor een plaats in een box (+8 % in één jaar, een snellere stijging dan die van het aanbod).

Het aantal verhuurde Villo!-fietsen is licht gestegen in 2025, terwijl het gebruik van elektrische fietsen in vrije vloot zeer sterk toeneemt

De bekende Brusselse **fietsdeel**operator Villo!, die werkt met 338 **vaste stations** waar fietsen kunnen worden opgehaald en achtergelaten, noteerde in 2025 2 713 dagelijkse verhuringen bij een beschikbare vloot van gemiddeld 3 984 fietsen. Dat zijn 197 dagelijkse verhuringen meer (+7,8 %) en 173 beschikbare fietsen meer (+4,5 %) dan in 2024. Hoewel de trend sinds 2018 neerwaarts is (36,8 % minder verhuur tussen 2018 en 2025), valt deze opleving binnen een zekere stabilisatie van de afgelopen drie jaar.

Het **aanbod en gebruik van vrije vloot fietsdelen** (gedeelde micromobiliteit[64]) neemt daarentegen sterk toe. Met gemiddeld 11 290 ritten per dag in 2025 bij een gemiddelde vloot van 6 432 fietsen per uur, neemt het gebruik van elektrische fietsen in vrije vloot aanzienlijk toe ten opzichte van 2023 (+5 868 ritten per dag, ofwel een groei van +108,2 %).

Het gebruik van steps in vrije vloot neemt in 2025 toe, ondanks een daling van het aantal beschikbare voertuigen

Met 27 466 dagelijkse ritten in 2025 neemt het gebruik van **elektrische steps in vrije vloot** toe ten opzichte van 2024 (+1 677 ritten per dag, wat neerkomt op een groei van 6,5 %). Dit ondanks een terugval van het beschikbare aanbod ten opzichte van 2024 (- 4 304 beschikbare steps per dag gemiddeld, ofwel een daling van 31,8 %). Hiermee wordt voldaan aan de wettelijke doelstellingen om het aantal exploitanten terug te brengen tot twee en het aantal steps tot 8 000. In juni 2026 telt Brussel overigens 2 282 dropzones.

GRAFIEK XI.3.2: Evolutie van het gebruik (aantal ritten of verhuur) en het aanbod van steps en deelfietsen (aantal beschikbare voertuigen), al dan niet in vrije vloot, naar type operator, tussen 2015 en 2025

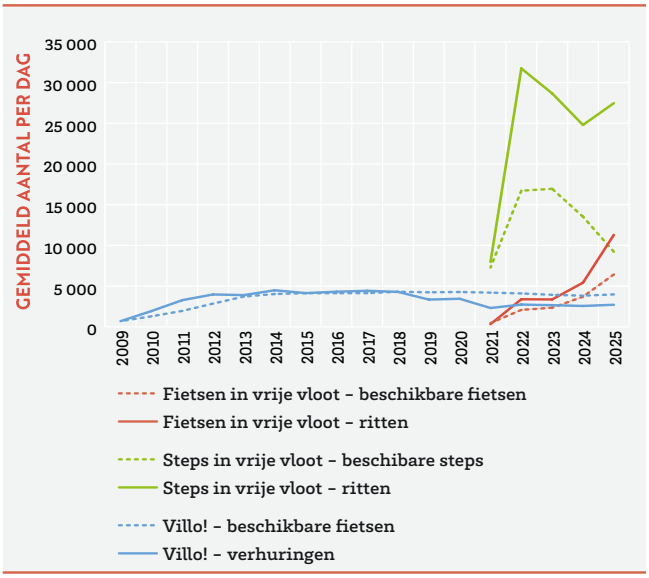

Bron: Brussel Mobiliteit (Vianova en Villo!)

63 Een sterk onderschat cijfer, aangezien in 2024 maar 39,3 % van de fietsdiefstallen bij de politie werd aangegeven (Federale Politie, 2026b)

64 In de geest van de Ordonnantie van 29 november 2018 omvat gedeelde micromobiliteit fietsen, steps en elektrische scooters die in vrije vloot worden gedeeld. In dit hoofdstuk hebben we het enkel over fietsen en steps, die uitsluitend in dropzones mogen (en kunnen) worden geparkeerd (voor scooters gelden de parkeerregels die van toepassing zijn op particuliere bromfietsen). Het 'vrije vloot'-deelsysteem maakt het in theorie mogelijk om een gehuurd voertuig overal achter te laten. In tegenstelling tot het 'stationaire' systeem, waarbij het voertuig alleen bij specifieke stations mag worden opgehaald en teruggebracht. Door de verplichting om voertuigen uit vrije vloot in dropzones te parkeren, vervaagt dit onderscheid echter, waardoor het vrije vlootsysteem meer op het stationsysteem gaat lijken. Het netwerk van dropzones in het Brussels Gewest is bovendien veel fijnmaziger (het is afgestemd op de behoeften van stepgebruikers, die kortere afstanden afleggen) dan het Villo!-stationnetwerk. (2 282 dropzones tegenover 338 Villo!-stations)

XI.4 OPENBAAR VERVOER

Het aantal reizigers op het netwerk van de MIVB is nog niet terug op het niveau van vóór de coronacrisis

Het aantal reizigers op het MIVB-net kende een daling tijdens de coronacrisis, maar is ondertussen hersteld tot op hetzelfde niveau als in 2017, al is deze stijging nu tot stilstand gekomen. Met 396 miljoen ritten daalt het aantal[65] licht (- 1,4 % ten opzichte van 2024) en komt het weer op een niveau dat vergelijkbaar is met dat van 2017. Wel neemt het aandeel van busritten toe (+5 pp), ten koste van de tram (- 5 pp). Deze reizigersaantallen brengen het modale aandeel van het openbaar vervoer op hetzelfde niveau als dat van de auto, met in totaal 29 % van de verplaatsingen van de Brusselse bevolking in 2024 (+3 pp ten opzichte van 2010). Daarvan is slechts 2 % met de trein, een stabiel cijfer, dat laag is gelet op de uitzonderlijke dichtheid van het Brusselse spoorwegnet.

Stabiel aanbod ondanks geleidelijke toename van de voertuigcapaciteit

Het **aanbod** van het openbaar vervoer van de MIVB, dat de afgelopen twintig jaar is verdubbeld, lijkt eveneens zijn plafond te hebben bereikt. In 2024 bedroeg het 9 518 miljoen plaatsen-km (aantal aangeboden plaatsen[66] vermenigvuldigd met het aantal afgelegde kilometers). De afgelopen jaren waren vooral busdiensten verantwoordelijk voor de groei (+53 % plaatsen-km tussen 2014 en 2024). In 2025 vertoont het aanbod zelfs een lichte daling[67] (- 1,2 %). De ontwikkeling van het aanbod is in hoofdzaak te danken aan drie factoren:

De eerste betreft **de capaciteit per eenheid van de voertuige**n. Deze bedraagt in 2025 gemiddeld 726 plaatsen per voertuig voor de metro, 188 voor de tram en 80 voor de bus. Na een sterke stijging blijft deze capaciteit sinds 2015 licht groeien. Deze werd de afgelopen jaren mee gestuwd door de geleidelijke ingebruikname van geleide (elektrische) bussen, trams van de nieuwe generatie (TNG) en metro's van lijn M7, die een grotere capaciteit hebben.

GRAFIEK XI.4.1: Evolutie van het aantal reizigers op het MIVB-net per vervoerswijze (bus, tram en metro) Miljoenen ritten

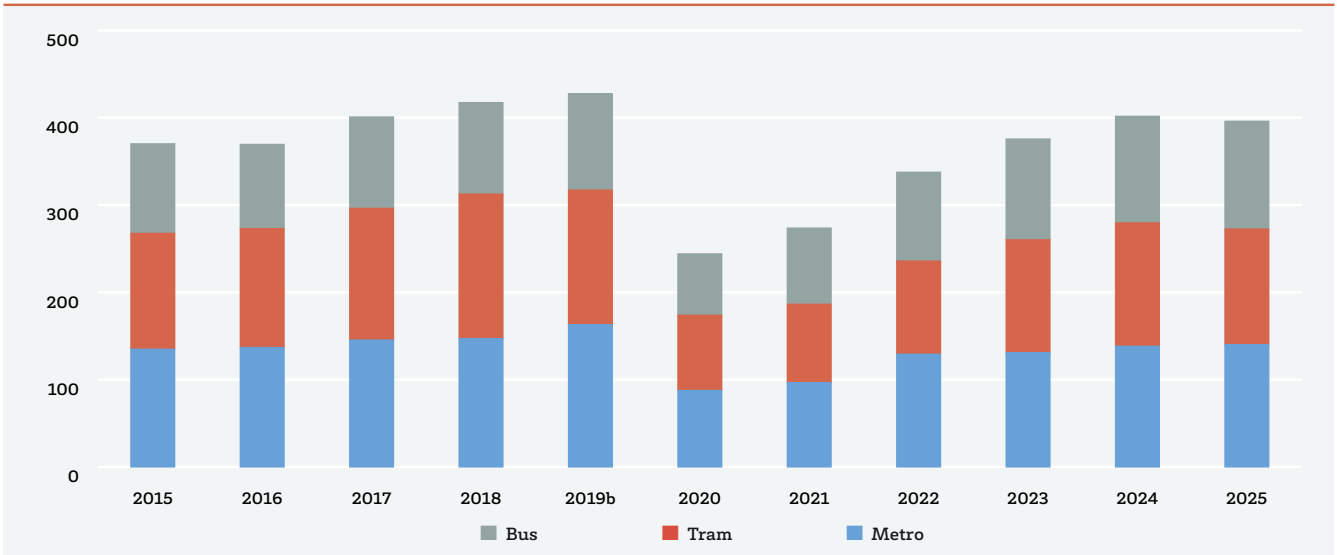

Bron:MIVB
b: Onderbreking in de reeks

65 Deze lichte daling doet zich evenwel voor in een jaar waarin verschillende sociale acties en grote werven plaatsvonden. Volgens de MIVB zal het aantal reizigers opnieuw toenemen zodra deze effecten wegvallen.

66 Het gaat hier niet om zitplaatsen, maar om een verhouding volgens de geldende norm van 4 plaatsen/m².

67 Deze daling houdt ook verband met de sociale acties en de de werven die in 2025 het verkeer van de MIVB-voertuigen hebben beïnvloed (MIVB, 2026).

De tweede factor, **frequentie**, is de afgelopen tien jaar op de meeste bus- en tramlijnen verbeterd, zowel tijdens de spits als in de daluren, 's avonds en in het weekend. Zo is bijvoorbeeld 's avonds en in het weekend de frequentie tussen twee voertuigen op het tramnet en op drukke buslijnen teruggebracht van gemiddeld 20 naar minder dan 15 minuten. Het afgelopen jaar is de frequentie van het busvervoer licht gestegen; die van trams en metro's is stabiel gebleven.

De derde component houdt verband met **de uitbreiding van het net**. Dat kende een bescheidener groei, vooral door de aanleg van nieuwe tramlijnen. De lengte ervan is toegenomen van 133 km in 2009 tot 152 km in 2025 (+14 % in 15 jaar). De MIVB beschikt vandaag over 4 metrolijnen, 19 tramlijnen en 50 MIVB-buslijnen die zich uitstrekken over 563 km (550 km in 2020). Het netwerk is zeer fijnmazig en bestrijkt het hele grondgebied: ongeveer 99 % van de Brusselse bevolking woont in de buurt van een MIVB-halte (maximaal 6 minuten lopen naar een bushalte, 8 minuten naar een tramhalte of 10 minuten naar een metrostation). Er zijn wel maar weinig lijnen die de gewestelijke grenzen overschrijden, terwijl veel dagelijkse verplaatsingen op metropolitane schaal plaatsvinden (Bernier *et al.*, 2026).

Het MIVB-net wordt aangevuld – weliswaar nog beperkt geïntegreerd zowel op functioneel gebied als wat betreft dienstregeling en tarieven – door 35 NMBS-stations, 54 De Lijn-lijnen die verbonden zijn met Vlaams-Brabant, voornamelijk via radiale routes, en 10 TEC-lijnen die verbonden zijn met Waals-Brabant en het zuiden van het Gewest bedienen.

Bovendien stagneert of daalt **de commerciële snelheid** van voertuigen sinds de jaren 2000 licht. De gemiddelde wekelijkse snelheid van bussen, het vervoermiddel dat het meest gevoelig is voor verkeersopstoppingen, is in 25 jaar tijd gedaald van 18 naar 15,4 km/u (- 14 %). Trams halen slechts een snelheid van ongeveer 16,6 km/u, ondanks de aanleg van eigen rijbanen en maatregelen die het openbaar vervoer voorrang geven bij verkeerslichten. De metro rijdt sinds 2013 met een constante snelheid van ongeveer 27,9 km/u, wat ook minder is in vergelijking met de jaren 2000.

XI.5 AUTO

Een verplaatsing met de auto blijft een belangrijke gewoonte

Autogebruik blijft belangrijk onder Brusselaars: 32,3 % geeft aan de auto vaak[68] te gebruiken als bestuurder en 30,2 % als passagier. Bovendien zegt 4,9 % gebruik te maken van de auto via autodelen. Het autogebruik neemt toe naarmate de af te leggen afstand groter wordt. Het is dus het grootst voor verplaatsingen van meer dan 25 km (55 %), maar het blijft hoog, ongeacht de afstand. Zo bedraagt het modale aandeel van de auto tussen 1 en 2km al 28 %. Het gebruik van de auto geniet ook de voorkeur voor verplaatsingen waarvan het vertrekpunt of de bestemming buiten Brussel ligt: in 2024 wordt 70 % van de verplaatsingen buiten het Gewest en 70 % van de verplaatsingen richting het Gewest met de auto gedaan.

68 Frequent betekent hier ofwel "een tot meerdere keren per week", ofwel "iedere dag".

Het aandeel huishoudens met een auto daalt, ondanks de toename van het aandeel huishoudens dat over een bedrijfswagen beschikt.

Autobezit blijft gepaard gaan met veelvuldig dagelijks gebruik van de auto. In dit verband neemt **het autobezit van Brusselse huishoudens gestaag af**: het percentage huishoudens met minstens één auto bedraagt 43,6 % in 2024, tegenover 48,3 % in 2017, en het percentage huishoudens met minstens twee auto's bedraagt 8,2 % in 2024, tegenover 10,0 % in 2017. Het aandeel huishoudens dat over minstens één bedrijfswagen beschikt, bedraagt 8,6 % in 2024, tegenover 6,9 % in 2017, en is dus licht gestegen. Het aandeel huishoudens dat alleen over een privéauto/privéauto's beschikt, daalt dan weer licht en komt in 2024 uit op 35,1 %, tegenover 41,4 % in 2017.

GRAFIEK XI.5.1: Evolutie van het autobezit van huishoudens in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tussen 2017 en 2024 (in %)

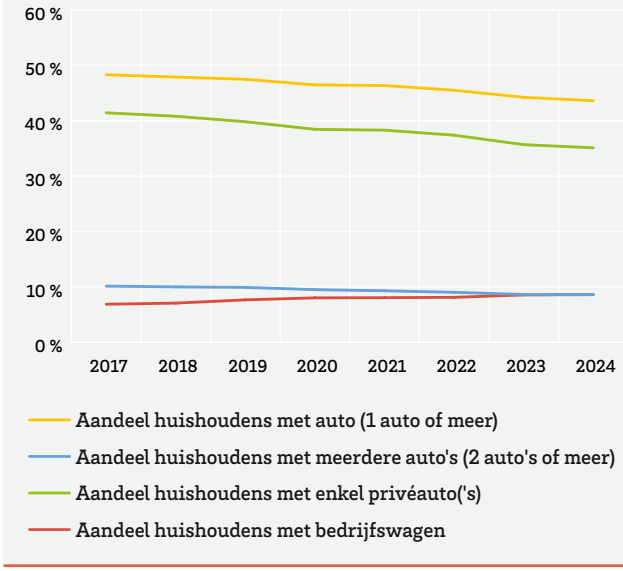

Bron: Statbel (DIV, RN, Belcotax), berekeningen BISA

De vraag naar autodelen in stations neemt in 2025 toe, terwijl autodelen in vrije vloot tot stilstand komt door het vertrek van het autodeelbedrijf Miles

Er zijn drie **verschillende vormen van autodelen** in het Brussels Gewest: in gesloten circuit (gebruikers halen het voertuig op en zetten het terug in hetzelfde station), in vrije vloot (gebruikers halen het voertuig op de weg op en zetten het terug waar ze willen, op de weg, binnen een door de exploitant bepaald gebied) en tussen particulieren. We bespreken hier alleen de eerste twee vormen van autodelen.

Voor **autodelen in gesloten circuit** is er in 2025 één operator (Cambio). In 2025 beschikt Cambio over 1 093 locaties (1 068 in 2024), verdeeld over 316 stations (311 in 2024). Het aanbod groeit gestaag sinds het midden van de jaren 2000 en neemt tussen 2021 en 2025 in versneld tempo toe. Voor wat betreft de vraag, telt Cambio 23 549 actieve leden (met minimaal één reservering per jaar) die in 2025 1 051 reserveringen per dag hebben gemaakt. De vraag neemt daarmee toe ten opzichte van 2024 (22 725 actieve leden en 976 reserveringen per dag) en overtreft de resultaten van 2022 en 2023.

De eerste **erkende operatoren voor autodelen in vrije vloot** zijn sinds 2016 actief in het Brussels Gewest. Na een moeizame start kent dit vrije vloot-systeem tussen 2021 en 2024 een explosieve groei. In maart 2025 verlaat autodeeldienst Miles ons land, waardoor er voor de rest van het jaar nog maar één actief autodeelbedrijf in het Brusselse Gewest overblijft (Poppy). Dit heeft een duidelijk effect op het aanbod: het gemiddelde aantal beschikbare voertuigen daalt tot 3 067 in 2025, tegenover 3 716 in 2024 (- 17,5 %). Bovendien krimpt het gebied dat door het aanbod van de vrije vloot wordt gedekt, tot 47 % van het Brusselse grondgebied in 2025, tegenover 75 % het jaar ervoor. Deze inkrimping van het aanbod heeft waarschijnlijk gevolgen voor de vraag, die eveneens daalt: 76 698 actieve leden in 2025, tegenover 94 143 in 2024 (- 18,5 %), en gemiddeld 4 086 ritten per dag in 2025, tegenover 4 751 in 2024 (- 14,0 %). Het aanbod (en de vraag) op het gebied van autodelen in vrije vloot blijft dan ook onstabiel, aangezien het sterk afhankelijk is van de activiteiten van een klein aantal exploitanten.

Het totale aantal parkeerplaatsen op straat neemt licht af en het aandeel niet-gereglementeerde plaatsen daalt aanzienlijk

In 2026 telt parking.brussels in totaal 271 000 **parkeerplaatsen**[69] op de openbare weg (met uitzondering van de plaatsen voor berijdbare toegangen[70]) in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Parking.brussels, z.d.a). Daarvan zijn er 216 000 gereglementeerde plaatsen (79,6 %) – blauwe, groene, grijze, oranje en rode zones –, 34 000 niet-gereglementeerde plaatsen (12,4 %) en 22 000 gereserveerde plaatsen (8,0 %) – leveringen, PBM, bussen en touringcars[71] –. In vergelijking met 2020 zijn er in 2026 4 000 parkeerplaatsen minder (- 1,4 %). Bovendien daalt in dezelfde periode het aantal niet-gereglementeerde parkeerplaatsen aanzienlijk (- 17 000) ten gunste van gereglementeerde plaatsen (+10 000) en gereserveerde plaatsen (+3 000).

Daarnaast wordt het aantal **parkeerplaatsen buiten de openbare weg** in 2025 geschat op 620 500[72]. Aangezien deze parkeerplaatsen zich voornamelijk op privéterreinen bevinden, is het moeilijk om ze met zekerheid te bepalen (Parking.brussels, z.d.b). Vanuit functioneel oogpunt zou 46 % van deze plekken onder woonfunctie vallen, 22 % onder kantoren, 8 % onder winkels en 6 % onder openbare gebouwen (administratieve gebouwen, politiebureaus, militaire gebouwen ...). Daarnaast is er ook een aanbod buiten de openbare weg dat rechtstreeks toegankelijk is voor het publiek: 24 500 plaatsen in openbare parkings en 2 000 "park & ride"-plaatsen in transitparkings. De overige plaatsen buiten de openbare weg zijn verdeeld over de functies industrie, onderwijs, cultuur, gezondheidszorg, enzovoort.

De verkeerscongestie neemt af tijdens zowel de ochtend- als de avondspits

Van juli 2025 tot juni 2026 bedroeg de gemiddelde vertraging op het Brusselse wegennet tijdens de spits 0,85 minuut per 10 minuten reistijd in de ochtendspits en 2,44 minuten per 10 minuten reistijd in de avondspits. Voor de tweede opeenvolgende periode is de verkeerscongestie afgenomen ten opzichte van de voorgaande jaarperiode. Relatief gezien is de daling sterker tijdens de ochtendspits (- 7,3 %) dan tijdens de avondspits (- 4,1 %).

De congestie tijdens de ochtendspits blijft aanzienlijk lager dan die tijdens de avondspits.

TABEL XI.5.2: Evolutie van de gemiddelde vertraging voor een rit van 10 minuten op het grondgebied van het Brussels Gewest tussen april 2022 en maart 2026 (in min.)

Periode	ochtends-pits	avonds-pits
Juli 2022 – juni 2023 (12 maanden)	0,89	2,27
Juli 2023 – juni 2024 (12 maanden)	0,94	2,59
Juli 2024 – juni 2025 (12 maanden)	0,91	2,54
Juli 2025 – juni 2026 (12 maanden)	0,85	2,44

Bron: Brussel Mobiliteit (Floating car data TomTom)

Het wagenpark van leasebedrijven stort in 2025 in, terwijl dat van andere bedrijven en particulieren stabiel blijft

Het Brusselse wagenpark omvat alle auto's die in het Brussels Gewest zijn ingeschreven en telt **391 551 auto's** in 2025.[73]. Het is tussen 2016 en 2023 relatief stabiel gebleven, maar loopt tussen 2023 en 2025 sterk terug (- 19,9 % in twee jaar).

69 Het aantal parkeerplaatsen op de openbare weg wordt afgerond op 500 eenheden om rekening te houden met de onzekerheid die inherent is aan de meting. Vooral dan met het feit dat de onderzoekers het aantal plaatsen bij benadering moeten schatten wanneer die niet duidelijk op de grond zijn aangegeven (Parking.brussels, z.d.a). De evoluties en statistieken worden berekend op basis van de niet-afgeronde volumes, op basis van de gegevens over parkeren op de openbare weg die op 10 september 2025 werden gedownload uit de datastore van het Brussels Gewest.

70 Een berijdbare oprit is een toegang voor voertuigen tussen de openbare weg en een privé-eigendom (garage, oprijlaan, binnenplaats, privéparkeerplaats ...). Het is verboden om voor een berijdbare oprit te parkeren.

71 De parkeerplaatsen die bestemd zijn voor autodelen in stations worden opgenomen onder de gereserveerde plaatsen.

72 Het aantal parkeerplaatsen buiten de openbare weg is afgerond op 500 eenheden om rekening te houden met de onzekerheid die inherent is aan de meting (Parking.brussels, z.d.b). De evoluties en statistieken worden berekend op basis van de niet-afgeronde volumes, op basis van de gegevens over parkeren buiten de openbare weg die op 10 september 2025 werden gedownload uit de datastore van het Brussels Gewest.

73 Alle gegevens over het wagenpark en de nieuwe inschrijvingen in dit deel zijn afkomstig van de websiteEcoscore.be. Ze hebben uitsluitend betrekking op personenauto's, d.w.z. voertuigen die onder de classificatie M1 vallen, met uitzondering van bepaalde bijzondere voertuigen (ambulances, mobilhomes, lijkwagens ...). De gegevens worden verstrekt door de Directie Inschrijvingen Voertuigen (DIV) bij het VITO-centrum, dat de gegevens verwerkt alvorens ze ter beschikking te stellen. De gegevens over het wagenpark geven een momentopname weer op 31 december van het betreffende jaar.

Dit wagenpark is onderverdeeld in drie segmenten op basis van aard van eigenaar. De **auto's van particulieren voor privégebruik** (natuurlijke personen) zijn in het bezit van Brusselse huishoudens[74]. In 2025 zijn er 290 330, wat neerkomt op 1 470 auto's meer dan in 2024 (+0,5 %). Deze lichte opleving hangt samen met een aanhoudende dalende trend (gemiddeld jaarlijks groeipercentage van - 1,27 % sinds 2016) (zie grafiek XI.5.2).

In 2025 zijn er ook 81 600 **voertuigen in het bezit van Brusselse bedrijven, exclusief leasingvoertuigen**; dit aantal is de afgelopen tien jaar relatief stabiel gebleven. Deze auto's omvatten dienstvoertuigen van bedrijven en overheidsinstanties, voertuigen voor kortetermijnverhuur (in stations, autodeelstations ...), vervangwagens van garages en bedrijfswagens[75] waar werknemers van Brusselse bedrijven gebruik van maken.

In 2025 zijn er 19 621 auto's van **Brusselse leasemaatschappijen**, tegenover 115 830 in 2023. Dit betekent dat dit segment van het wagenpark op twee jaar tijd is ingestort (- 83,1 % sinds 2023),[76], wat de algemene terugval van het aantal ingeschreven auto's in het Gewest verklaart. Opgemerkt moet worden dat duidelijk een aanzienlijk deel van de in het Brussels Gewest ingeschreven leasevoertuigen eigenlijk wordt gebruikt door personen of bedrijven die in andere gewesten van het land wonen of gevestigd zijn.

GRAFIEK XI.5.3: Evolutie van het Brusselse wagenpark naar aard van eigenaar in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, tussen 2017 en 2025 (in aantal auto's)

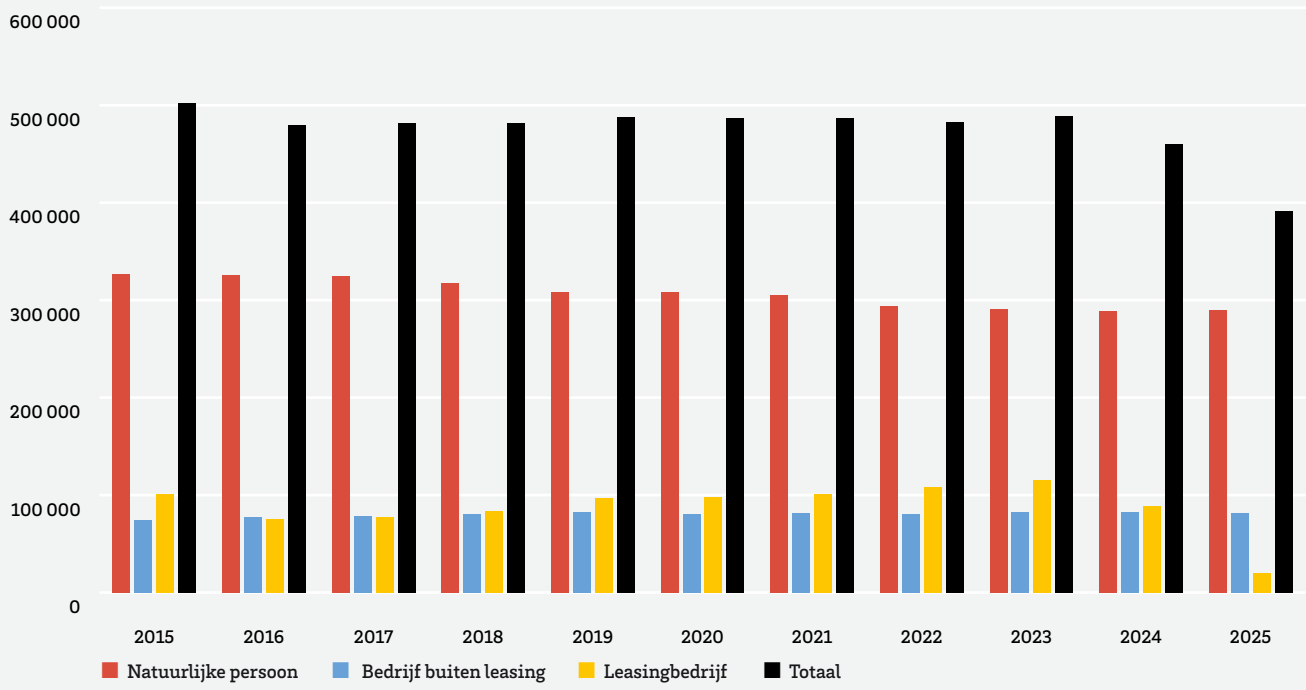

Bron: Vito (Ecoscore.be)

74 Er kan sprake zijn van statistische vertekening door huishoudens die onlangs zijn verhuisd, vanuit of naar een ander Gewest, en waarvan het nieuwe woonadres nog niet bij de DIV geregistreerd is.

75 Met bedrijfswagen verwijzen we hier naar de definitie van May (2017:2), namelijk een "auto die door een bedrijf of werkgever ter beschikking wordt gesteld aan een werknemer en die voor privédoeleinden gebruikt mag worden."

76 Twee belangrijke spelers binnen de leasingsector (Belfius Auto Lease en ALD Automotive, dat inmiddels is opgenomen binnen de Ayvens Group) hebben Brussel in 2025 verlaten en zijn naar Zaventem verhuisd.

Particulieren kopen voornamelijk op de tweedehandsmarkt voor auto's en bedrijven op de markt voor nieuwe auto's

Particulieren kopen overwegend op de tweedehandsmarkt voor auto's (85,1 % van de nieuwe inschrijvingen in 2025). Ter vergelijking: bedrijven kopen meer op de primaire markt voor auto's (59,2 % van de nieuwe inschrijvingen van bedrijfswagens exclusief leasing en 80,5 % van de leaseauto's)[77].

Aanhoudende terugval van dieselmotoren

Tussen 2024 en 2025 is het aandeel dieselmotoren binnen het wagenpark van ingeschreven auto's in het Brussels Gewest gedaald van 20,1 % naar 17,5 % voor particulieren en van 28,5 % naar 24,0 % voor bedrijven (exclusief leasing). Deze jaarlijkse ontwikkelingen sluiten aan bij een **dieperliggende trend van teruglopende dieselvoertuigen** binnen het wagenpark. Tot de diverse factoren die hierbij een rol spelen, behoren onder meer de verhoogde accijnzen op diesel, de invoering van de Brusselse lage-emissiezone en de wijziging van de fiscale regeling voor bedrijfswagens.

Benzineauto's blijven aan populariteit winnen bij particulieren, terwijl de elektrificatie van het wagenpark van bedrijven al verder gevorderd is

Wat **particulieren** betreft, maken benzinemotoren (exclusief hybride voertuigen) driekwart van het wagenpark uit en blijft dit aandeel in 2025 stijgen (75,4 % van de auto's tegenover 74,2 % in 2024). Het aantal elektrische auto's neemt exponentieel toe (gemiddelde jaarlijkse groei van 53,7 % over de afgelopen vijf jaar). Ze maken in 2025 nog steeds maar 1,1 % van het wagenpark uit (tegenover 0,7 % in 2024). Ook het aantal hybride en plug-in hybride benzineauto's neemt toe en maakt in 2025 5,5 % van het wagenpark van particulieren uit (tegenover 4,5 % in 2024).

De elektrificatie van het **wagenpark van bedrijven** (exclusief leasing) is verder gevorderd en blijft toenemen. Elektrische voertuigen zijn in 2025 dan ook goed voor 15,7 % van dit segment van het wagenpark (11,6 % in 2024). Hybride en plug-in hybride benzineauto's halen in 2025 een aandeel van 20,3 % (18,9 % in 2024). Deze ontwikkeling hangt samen met de wijzigingen op het gebied van de fiscale aftrekbaarheid van bedrijfswagens, die elektrische voertuigen bevoordelen[78]. Voor het derde jaar op rij daalt het aandeel van benzineauto's (exclusief hybride voertuigen) binnen het wagenpark van bedrijven (exclusief leasing) (38,1 % in 2025 tegenover 39,0 % in 2024).

Het wagenpark van **leasingbedrijven**[79] bestaat voor 24,6 % uit elektrische voertuigen, voor 14,7 % uit hybride of plug-in hybride benzineauto's, voor 47,2 % uit benzinemotoren en voor 12,1 % uit dieselmotoren.

Het (gemiddelde) gewicht van bedrijfswagens neemt aanzienlijk toe, terwijl dat van personenauto's meer gematigd stijgt

In 2025 bedraagt het gemiddelde gewicht van personenauto's 1 332 kg (1 326 kg in 2024), dat van bedrijfsauto's 1 681 kg (1 650 kg in 2024) en dat van leaseauto's 1 585 kg. Het gemiddelde gewicht van personenauto's is de afgelopen jaren gestaag toegenomen (gemiddeld +1,3 kg per jaar en per voertuig over de afgelopen vijf jaar). Het gewicht van bedrijfswagens (exclusief leasing) stijgt sneller (gemiddeld +26,7 kg per jaar en per voertuig over de afgelopen vijf jaar) en dit tempo blijft toenemen. De stijgende tendens in het gewicht van personenauto's kan worden toegeschreven aan de toegenomen afmetingen van de voertuigen. Een belangrijke factor hierbij is de toenemende populariteit van Sports Utility Vehicles (SUV's) (28,4 % van het Brusselse wagenpark in 2025). Een andere oorzaak is de opkomst van elektrische motoren, waarvan de batterijen voor extra gewicht zorgen in vergelijking met verbrandingsmotoren (Leefmilieu Brussel & Brussel Mobiliteit, 2024; FOD Mobiliteit en Vervoer, 2024).

77 Er zijn verschillende factoren aan te wijzen om dit verschil in gedrag te verklaren, zoals de hoge prijzen op de markt voor nieuwe auto's, zeker voor elektrische voertuigen; de onzekerheden rond de technische en wettelijke context van nieuwe vormen van aandrijving; de (veranderlijke) belastingaftrek waar bedrijven van profiteren en de aankoop van grote partijen door bedrijven.

78 "De recente wijziging van de belastingregeling voor bedrijfswagens (wet van 25 november 2021) voorziet enerzijds in de geleidelijke afschaffing van de aftrekbaarheid voor auto's met een verbrandingsmotor tussen 2023 en 2026 en anderzijds in een aftrekbaarheid van 100 % voor elektrische auto's. Deze fiscale context bevoordeelt elektrische auto's. Ter vergelijking: vóór de wetswijziging gold voor auto's met een verbrandingsmotor een gemiddelde aftrekbaarheid van 67,5 %. Tussen 2026 en 2031 zal de aftrekbaarheid voor elektrische auto's evenwel geleidelijk worden teruggebracht tot 67,5 % " (Leefmilieu Brussel & Brussel Mobiliteit, 2024:35)

79 We doen geen uitspraken over de jaarlijkse ontwikkeling van de samenstelling van het wagenpark van de leasemaatschappijen, omdat deze voornamelijk het gevolg is van de verhuizing van twee grote bedrijven uit het Brussels Gewest naar Vlaanderen in 2025.

Definities en methodologische opmerkingen

Het meten van verplaatsingspraktijken via enquêtes over verplaatsingsgewoonten

Enquêtes over verplaatsingsgewoonten worden uitgevoerd om informatie te verschaffen over de verplaatsingspraktijken van de onderzochte bevolkingsgroepen en om de verplaatsingsstromen in een bepaald gebied te modelleren. Deze enquêtes onderscheiden zich doordat ze een verplaatsingsdagboekje bij hun vragenlijst opnemen. Het gaat om een boekje waarin deelnemers alle verplaatsingen noteren die ze tijdens een (of meerdere) referentiedag(en) hebben gedaan, ongeacht de reden of de verplaatsingswijzen. In 2021-2022 en 2023-2024 konden, dankzij de onderzoeken over verplaatsingsgedrag (OVG), respectievelijk 7 830 verplaatsingen (2 685 personen) en 15 826 verplaatsingen (5 914 personen) worden gedocumenteerd. Al deze verplaatsingen worden uitgevoerd door Brusselaars. Er gelden weliswaar geen beperkingen voor herkomst of bestemming van de verplaatsingen. Ze zijn dan ook niet beperkt tot het grondgebied van het Brussels Gewest.

Een *verplaatsing* is het zich van de ene plek naar de andere begeven om een activiteit uit te voeren (naar de dokter gaan, boodschappen doen, naar het werk of naar school gaan, vrienden bezoeken ...). Tijdens deze verplaatsing kan gebruik worden gemaakt van een of meer verplaatsingswijzen (te voet, fiets, step, openbaar vervoer, auto, taxi ...)

De belangrijkste *verplaatsingswijze* komt overeen met de wijze[80] die voor het grootste deel van de betrokken verplaatsing is gebruikt. Stel bijvoorbeeld dat iemand naar een vriend gaat en daarbij de volgende route aflegt: 300 meter te voet tussen huis en bushalte, 4 km met de bus en 200 meter te voet om bij de vriend te komen. In dat geval is de bus de belangrijkste vervoerswijze.

Het *aandeel van de verplaatsingen met een bepaalde vervoerswijze (bijvoorbeeld het openbaar vervoer) volgens de belangrijkste vervoerswijze* wordt dus berekend als het aantal verplaatsingen waarbij deze vervoerswijze de belangrijkste vervoerswijze is, gedeeld door het totale aantal verplaatsingen. Dit is de meest gangbare definitie om het respectievelijke belang van de verplaatsingswijzen te meten. Deze definitie wordt standaard gebruikt in deze publicatie (wanneer het type indicator niet expliciet wordt vermeld). Wanneer bijvoorbeeld wordt gesteld dat "het aandeel van de verplaatsingen met het openbaar vervoer 29,0 % bereikt", betekent dit dat aan 29,0 % van de verplaatsingen het openbaar vervoer als belangrijkste vervoerswijze werd toegekend.

Hoe wordt verkeerscongestie tijdens de spits berekend?

De *gemiddelde vertraging tijdens de spits* wordt iedere werkdag berekend door de rijsnelheden tijdens de spits te vergelijken met de rijsnelheden buiten de spits.

TomTom meet om de 15 minuten de verkeerssnelheden op het wegennet van het Brussels Gewest. De indicator is dus representatief voor verkeerscongestie binnen het Gewest, al wordt deze uiteraard ook beïnvloed door het intergewestelijke verkeer.

De gemiddelde snelheden tijdens de spits komen overeen met het harmonisch gemiddelde[81] van de snelheden die tijdens de betreffende periode om de 15 minuten op bepaalde trajecten van het Brusselse wegennet zijn gemeten. Bij deze berekening worden de snelheden op elk traject gewogen op basis van het door TomTom gemeten verkeer. De ochtendspits wordt berekend tussen 6u en 10u en de avondspits tussen 15u en 19u uur.

Op dezelfde manier worden ook gemiddelde snelheden berekend tijdens de daluren, met name tussen 10u en 15ou uur. De referentiesnelheid op een bepaalde dag komt overeen met het 90ste percentiel van de gemiddelde snelheden tijdens de daluren van de zeven dagen voorafgaand aan en de zeven dagen volgend op de betreffende meetdag.

De indicator voor verkeerscongestie wordt dagelijks berekend door de gemiddelde snelheden tijdens de spits te vergelijken met de referentiesnelheid. Deze vergelijking wordt vervolgens uitgedrukt als gemiddelde vertraging tijdens de spits, wat kan worden geïnterpreteerd als de extra reistijd die tijdens de spits op het Brusselse net nodig is om een traject van 10 minuten af te leggen tijdens de referentieperiode. De maand- en jaarwaarden worden berekend als het gemiddelde van de dagwaarden van de werkdagen binnen de betreffende periode.

80 Het criterium van reistijd kan ook worden gebruikt, maar in het kader van deze publicatie wordt altijd afstand gebruikt.

81 De harmonische gemiddelde is het omgekeerde van het rekenkundige gemiddelde van de omgekeerden van de beschouwde waarden. Het is bijzonder geschikt voor het berekenen van een gemiddelde van percentages, verhoudingen of grootheden die per eenheid worden uitgedrukt, zoals een gemiddelde snelheid over een bepaalde afstand.

BIBLIOGRAFIE:

Bernier C., Maldague H., Bianchet B., Wilmotte P.-F. (2026), "Cahier van het BISA nr 17. De stedelijke structuur van België: wat is de plaats van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?", BISA

Leefmilieu Brussel & Brussel Mobiliteit, (2024). "Grotere en zwaardere wagens: analyse van de situatie, impact en mogelijke maatregelen"

Leefmilieu Brussel (2026), "Bedrijfsvervoerplannen - Balans 2024-2025

Brussel Mobiliteit (2024), "Cahier voor voetgangerstoegankelijkheid, Richtlijnen voor de inrichting van de openbare ruimte die voor iedereen toegankelijk is"

Brussel Mobiliteit (2025), Online statistieken voetgangersboulevards, https://public.tableau.com/app/profile/data.mobility/viz/volutions-desrseauxVloPlusConfortetMagistrales/tatdeslieux2025-03-18durseauvloPLUSetprincipalesvolutions?publish=yes

Brussel Mobiliteit (2021). Gewestelijk mobiliteitsplan 2020 – 2030.

Brussel Mobiliteit (z.d.), Thematisch observatorium, online, https://be.brussels/nl/transport-mobiliteit/mobiliteitsvraagstukken/thematisch-observatorium

Cornelis Eric, Hubert Michel, Huynen Philippe, Lebrun Kevin & Patriarche Geoffroy (2012), "Belgian daily mobility - Enquête sur la mobilité quotidienne des belges", Belspo

De Mey M. , Châtelet A., Wilmet M. (2026), « Observatoire du vélo et de la micromobilité en Région de Bruxelles Capitale. Comptages et analyse des données », Brussel Mobiliteit & Pro Velo

Federale Politie (2026), "Politiële criminaliteitsstatistieken. Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2000 – 2025", Federale Politie

FOD Mobiliteit en Vervoer (2024). Wagenpark in België | Analyse et statistieken | Mobiliteit, online, https://mobilit.belgium.be/nl/wagenpark-belgie

Hubert J.-P. & Castaigne M. (2005), « Comparaison des indicateurs de mobilité à partir des enquêtes nationales sur les emplois du temps et la mobilité des ménages, réalisées en 1999 », Groupe de recherche sur les transports - FUNDP.

IMOB UHasselt (2023), "Onderzoek verplaatsingsgedrag (2021-2022). Analyserapport: Brussels Hoofdstedelijk Gewest", Brussel Mobiliteit, online, https://data.mobility.brussels///media/publications/reports/etudes/ovg_6_analyserapport.pdf

Indiville (2025), "Onderzoek verplaatsingsgedrag (2023-2024). Analyserapport: Brussels Hoofdstedelijk Gewest", Brussel Mobiliteit https://data.mobility.brussels//media/publications/reports/etudes/RapportECD7.pdf

Leefmilieu Brussel (2023), "Bedrijfsvervoerplannen. Balans 2021-2022", Leefmilieu Brussel

May Xavier (2017), "De netelige kwestie van het aantal bedrijfswagens in België", Brussels Studies, Fact sheet, N° 113

MIVB (verscheidene jaren), "statistieken, MIVB

Parking.brussels (2018 - 2026). "Autodelen, Samenvattend opvolgingsverslag van de evaluatie van de gewestelijke spreiding"

Parking.brussels (z.d.a). "Technische specificaties. Parkeeraanbod op de openbare weg"

Parking.brussels (z.d.b). "Technische specificaties. Parkeeraanbod buiten de openbare weg Versie 1.0"

Politie (2026), "Tendensen 2024-2025. Politiële criminaliteitsstatistieken", Politie

C. MILIEUDIMENSIE

HOOFDSTUK XII

ENERGIEVERBRUIK

In het kort:

De dominante energiebron voor het Brussels Gewest is afkomstig van fossiele brandstoffen.

De belangrijkste energieverbruikers zijn de residentiële sector (huisvesting) **en de dienstensector**. Daarna volgt het vervoer. Samen zijn deze drie sectoren goed voor ongeveer 96 % van het energieverbruik in het gewest.

Het totale eindverbruik, voor alle sectoren samen, daalt op lange termijn. In 2024 **is deze met 13,7 % gedaald ten opzichte van 1990** (16,5 % met klimaatnormalisatie). **Deze trend is vooral te danken aan een daling van het energieverbruik van de woningen**. Het verbruik in 2024 is echter licht gestegen ten opzichte van 2023 (toen de laagste waarden sinds 1990 werden genoteerd), maar bleef onder het verbruik van 2022 en de voorgaande jaren. Deze evolutie op korte en lange termijn houdt verband met onderliggende trends, maar ook met cyclische veranderingen zoals weersomstandigheden en schommelingen in energieprijzen.

XII.1 GEWESTELIJKE ENERGIEBALANS

De energiebevoorrading van het Brussels Gewest bedroeg in 2024 20 293 GWh, waarvan 83 % afkomstig uit de import van energiebronnen. De energiebevoorrading van het Gewest bestaat hoofdzakelijk uit import van aardgas, olieproducten (incl. brandstoffen) en elektriciteit. De voornaamste energiebronnen die lokaal beschikbaar zijn in het Brussels Gewest zijn zonne-energie, huishoudelijk en gelijkgesteld afval.

Volgens de laatste beschikbare gegevens over het energieverbruik in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bedroeg het verbruik in 2024 17 151 GWh (Gigawattuur). Het verbruik per energiedrager verdeelt zich als volgt: 41 % aardgas, 28 % brandstoffen en andere olieproducten en 26 % elektriciteit. Het saldo (5 %) omvat het energieverbruik uit steenkool, hout, biobrandstoffen, warmtepompen en thermische zonnepanelen. In 2024 is het verbruik licht gestegen ten opzichte van 2023, toen de laagste waarden sinds 1990 werden geregistreerd.

De grootste energieverbruikers in 2024 zijn de residentiële sector, d.w.z. woningen (38 %) de dienstensector (36 %) en de transportsector (21%) (zie grafiek XII.1.1 en tabel XII.1.2). Op vlak van de evolutie **is het totale eindverbruik voor alle sectoren samen in 2023 met 13,7% gedaald ten opzichte van 1990**, referentiejaar voor het Kyotoprotocol (- 16,5 % met klimaatnormalisatie, zie definities en methodologische opmerkingen aan het einde van het hoofdstuk).

Deze tendens is voornamelijk het gevolg van een structurele afname van het verbruik op het vlak van huisvesting, industrie en, in mindere mate, van de dienstensector. Het verbruik van de transportsector is relatief stabiel in de periode 1990-2024, maar in 2020 wordt een aanzienlijke daling vastgesteld tijdens de gezondheidscrisis. Deze daling wordt gedeeltelijk opgevangen tussen 2021 en 2024, zonder echter terug te keren naar het niveau van 2019 en de voorgaande jaren.

GRAFIEK XII.1.1: Verdeling per sector van het totale energieverbruik in het Brussels Gewest in 1990 en 2024 (in GWh en %)

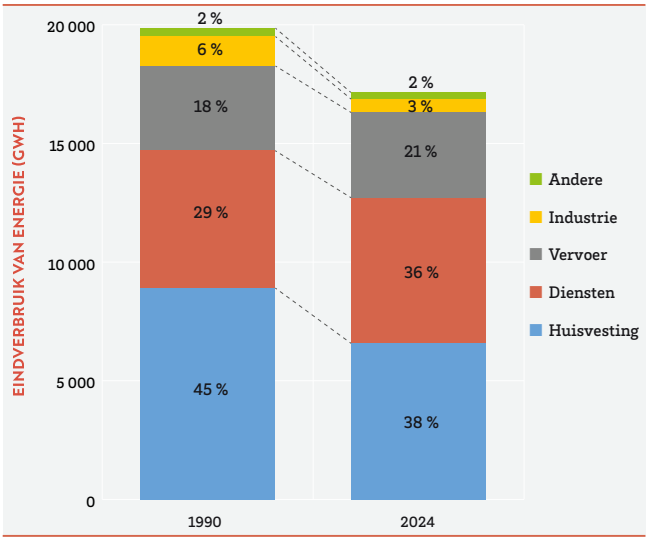

Bron: Leefmilieu Brussel, volgens de Energiebalans van het BHG 2024

De evolutie van het verbruik is het resultaat van fundamentele tendensen, zoals

- de evolutie van de bevolking, haar levensstandaard en haar verbruiksgewoonten;
- de evolutie van het woningbestand;
- de evolutie van de economische activiteit (productie, kantorenpark…) en de eraan verbonden tewerkstelling;
- de evolutie van de belangrijkheid en de kwaliteit van de uitrusting van de huishoudens en de bedrijven (wagenpark, elektrische en elektronische toestellen…).

Ze is ook het resultaat van conjunctuurevoluties, met name diegene die verband houden met de prijs op de energiemarkten en de weersomstandigheden. In dit geval zorgt de aanzienlijke stijging van de energieprijzen, die in 2021 is ingezet en in 2022 als gevolg van de oorlog in Oekraïne is versterkt, voor een daling van het verbruik. Omgekeerd verklaart de aanzienlijke prijsdaling tussen 2023 en 2024 – hoewel de prijzen niet het niveau van 2020 en de voorgaande jaren bereiken – gedeeltelijk de lichte stijging van het verbruik die in 2024 wordt waargenomen.

TABEL XII.1.2: Verdeling per sector van het totale energieverbruik in het Brussels Gewest tussen 2020 en 2024 (in GWh)

	2020	2021	2022	2023	2024
Huisvesting	7.476	7.784	6.597	6.428	6.575
Diensten	6.801	7.159	6.496	6.114	6.137
Vervoer	3.392	3.621	3.601	3.581	3.592
Industrie	672	732	641	612	564
Andere	267	272	279	268	283
Totaal	**18.608**	**19.567**	**17.614**	**17.003**	**17.151**

Bron: Leefmilieu Brussel, volgens de Energiebalans van het BHG 2024
Opmerking: Details over de bedrijfssectoren worden gepresenteerd in de sectie «Definities en methodologische opmerkingen».

XII.2 ENERGIE-INTENSITEIT

De energie-intensiteit komt overeen met de verhouding tussen de hoeveelheid verbruikte energie door een sector en een variabele die representatief is voor de grootte van deze sector (zie définities en aan het einde van de sectie).

In 2024 bedroeg de energie-intensiteit van de **residentiële sector**, met klimaatnormalisatie, in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gemiddeld 11 679 kWh (kilowattuur) per huishouden. **Deze intensiteit is sinds 2001 met 46 % gedaald**. Deze daling is vooral toe te schrijven aan een aanzienlijke vermindering van het brandstofverbruik door de huishoudens (vanwege een afname van de energiebehoeften voor de verwarming van woningen). Het elektriciteitsverbruik door huishoudens daarentegen steeg sterk tot 2005 en is sindsdien ook weer gedaald, ondanks soms aanzienlijke jaarlijkse schommelingen (Leefmilieu Brussel 2026a).

De energie-intensiteit van de **dienstensector**, met klimaatnormalisatie, was 8 994 kWh per betrekking in de dienstensector in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2024. Op vlak van de evolutie in de tijd was **deze energie-intensiteit (per betrekking) relatief stabiel tot in 2006, maar daalt sindsdien.** Het brandstofverbruik per betrekking daalt gestaag sinds 1998. Het elektriciteitsverbruik per betrekking is gestegen tot 2006 en is sindsdien gedaald.

In 2023 bedroeg de energie-intensiteit door de **industriële sector** in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gemiddeld 202 139 kWh per miljoen euro toegevoegde waarde in volume. **De energie-intensiteit van de industriesector daalde met 7 % tussen 2010 en 2023 en vertoont een vrij wisselende trend doorheen de tijd**. De schommelingen houden vooral verband met variaties in het energieverbruik, terwijl de toegevoegde waarde sinds 2010 een lichte structurele daling vertoont.

Definities en methodologische opmerkingen:

Energie-intensiteit

De energie-intensiteit komt overeen met de verhouding tussen de hoeveelheid verbruikte energie door een sector en een variabele die representatief is voor de grootte van deze sector. In dit rapport worden de energie-intensiteiten als volgt berekend:

- Energie-intensiteit van de residentiële sector = totaal energieverbruik van de residentiële sector gedeeld door het aantal huishoudens in het BHG;
- Energie-intensiteit van de dienstensector = totaal energieverbruik van de dienstensector gedeeld door het aantal banen van de dienstensector in het BHG;
- Energie-intensiteit van de industrie = totaal energieverbruik van de industriële sector gedeeld door de toegevoegde waarde in volume geproduceerd in het BHG.

Bijgevolg stemt een hogere energie-intensiteit overeen met een hoger energieverbruik per eenheid van de beoogde variabele.

De klimaatnormalisatie

Wat de verwarming betreft, hangt het energieverbruik af van de weersomstandigheden: in een strenge winter wordt meer energie verbruikt voor warmteproductie dan tijdens een zachte winter.

Om de langetermijntrends te bepalen, dienen de gegevens dan ook gecorrigeerd te worden om met die weersverschillen rekening te houden. Dit werd gedaan voor de residentiële sector (woningen), dienstensector (kantoren) en industriesector, maar niet voor het transport, een sector die veel minder afhankelijk is van klimaatschommelingen.

Activiteitensector

De activiteitensector is onderverdeeld in vijf categorieën:

- Residentieel (huisvestingssector);
- Diensten: handel en openbare diensten, energieproductie en -distributie (vergelijkbaar met de tertiaire sector);
- Industrie;
- Vervoer: wegvoertuigen, spoorvoertuigen, schepen (vervoer van goederen en personen);
- Andere:
  - Transport via pijpleidingen: gerelateerd aan het transport over lange afstanden van energieproducten, van een bevoorradingsbron naar het distributienetwerk – in het BHG betreft dit het verbruik van aardgasdrukverlagingsstations,
  - Offroad-voertuigen: mobiele voertuigen en machines die niet voor het wegverkeer zijn bestemd en niet voor vervoer worden gebruikt (landbouwmachines, grondverzetmachines, bosbouwmachines...),
  - Niet-energetisch gebruik: verbruik van aardolieproducten voor niet-energetische doeleinden, als "producten" (bitumen, paraffine, smeermiddelen...).

BIBLIOGRAFIE:

Leefmilieu Brussel (2026a), "Het leefmilieu, een stand van zaken, Thema energie", Leefmilieu Brussel

Leefmilieu Brussel (2026b), "Energiebalans van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2024", Leefmilieu Brussel

HOOFDSTUK XIII

UITSTOOT IN DE LUCHT

In het kort:

De algemene trend van de luchtemissies (van broeikasgassen, fijne stofdeeltjes, voorlopers van troposferisch ozon en verzurende stoffen) is sinds 1998 neerwaarts gericht.

In vergelijking met het referentiejaar (1990) zijn de broeikasgasemissies in 2024 met 21 % gedaald, terwijl de daling van de luchtverontreinigende stoffen nog opvallender is: 78 % voor fijnstof, 76 % voor ozonprecursoren en 80 % voor verzurende stoffen.

In 2024 zijn de broeikasgasemissies weliswaar licht gestegen ten opzichte van 2023, een jaar met een historisch laag niveau, terwijl de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen het laagste niveau heeft bereikt sinds 1990.

De verwarming van gebouwen en het vervoer zijn de belangrijkste bronnen van deze emissies, hoewel de respectieve bijdrage ervan per verontreinigende stof varieert. In 2024 is de verwarming van gebouwen alleen al goed voor 55 % van de uitstoot van broeikasgassen. De uitstoot van fijnstof is grotendeels afkomstig van het wegvervoer en de verwarming van gebouwen (respectievelijk 36 % en 32 % van de uitstoot). Het wegvervoer is de belangrijkste bron van verzurende stoffen (43 % van de uitstoot). De uitstoot van ozonprecursoren houdt voornamelijk verband met industrie of huishoudelijk gebruik van industriële producten (oplosmiddelen), goed voor 47 % van de uitstoot

Dit deel bespreekt de verschillende uitstootbronnen in de lucht: uitstoot van broeikasgassen en luchtvervuilende stoffen die de luchtkwaliteit in Brussel wijzigen. De evolutie wordt geïllustreerd in grafiek XIII.1.1 en besproken in de volgende paragrafen.

Globaal genomen **merken we de laatste 30 jaar een verbetering op**, maar de huidige situatie kan voor bepaalde vervuilende stoffen nog verbeterd worden.

GRAFIEK XIII.1.1: Relatieve evolutie (1990 = 100) van de uitstoot van broeikasgassen, van fijn stof (primaire PM10), van de voorlopers van ozon en verzurende stoffen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, tussen 1990 en 2024

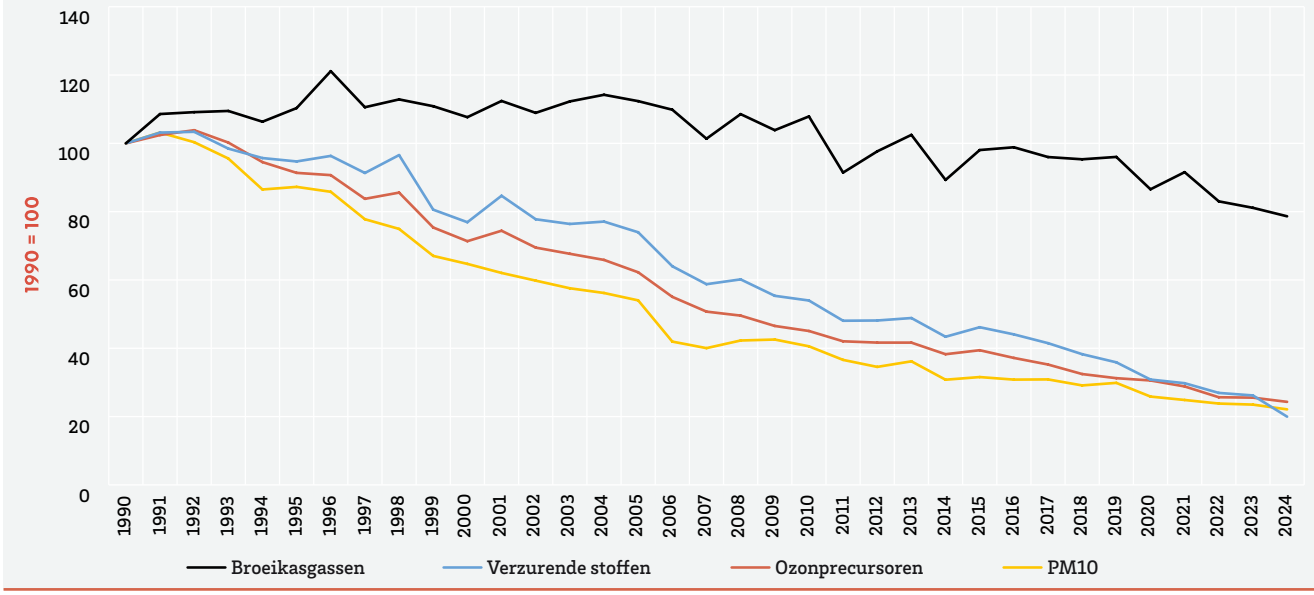

Bron: Leefmilieu Brussel, Departement Evaluatie, lucht, energie en klimaat

XIII.1 BROEIKASGASSEN

De zes broeikasgassen (BKG's) die door het Kyoto-protocol worden geviseerd zijn koolstofdioxide (CO_2), methaan (CH_4), lachgas (N_2O), fluorkoolwaterstoffen (HFK), perfluorkoolwaterstoffen (PFK) en zwavelhexafluoride (SF_6). In 2024 werd ongeveer 3 192 kt CO_2 (kiloton CO_2-equivalent) aan broeikasgassen geproduceerd op het grondgebied van het gewest. Dit ligt iets hoger dan de 3 174 kt CO_2 die in 2023 werd uitgestoten, het laagste niveau dat sinds 1990 is vastgesteld.

In 2024 **was de verwarming van gebouwen (woningen, commerciële gebouwen en openbare diensten) op zich al verantwoordelijk voor 55 % van de rechtstreekse uitstoot** van BKG's. Het wegtransport vertegenwoordigt voor ditzelfde jaar 25 % van de uitstoot. Andere emissies zijn voornamelijk te wijten aan energieproductie en industrie.

De algemene uitstoottrend van broeikasgassen daalt sinds 2005 ondanks enkele lichte stijgingen (zie grafiek XIII.1). Tussen 2004 en 2024 is de uitstoot door gebouwen afgenomen, terwijl

- het residentiële woningbestand is gegroeid met 5,8 % (Statbel, 2026)
- de kantoorvoorraad is nog steeds hoger dan in 2004 ondanks een daling sinds 2013 (Perspective, 2024).

Een ontkoppeling lijkt bijgevolg te zijn gestart: de groei van het woningbestand gaat niet gepaard met een evenredige toename van de broeikasgasemissies in deze sector. Echter zoals ook de hernieuwde toename van de totale uitstoot aan BKG's in 2010, 2013, 2016 en 2021 aantoont, staat deze evolutie ook in verband met die van de weeromstandigheden (slechter in die jaren).

Naast de broeikasgassen die in Brussel worden uitgestoten (dit zijn de "directe emissies" die hierboven worden geanalyseerd), is het Gewest ook de bron van "indirecte" emissies die door de activiteiten van het Gewest worden gegenereerd, maar die niet op zijn grondgebied worden uitgestoten. Deze houden met name verband met de productie buiten het Gewest van een aanzienlijk deel van de elektriciteit die in het BHG wordt verbruikt, evenals met de productie van consumptiegoederen die in het BHG worden ingevoerd (voeding, huishoudelijke apparaten, bouwmaterialen, textiel, enz.). In combinatie met directe emissies geven indirecte emissies een nauwkeuriger en volledige beeld van de werkelijke totale impact van het BHG op het vlak van klimaatverandering.

Leefmilieu Brussel heeft een eerste raming gemaakt van deze indirecte emissies voor 2019. Volgens deze schatting vertegenwoordigen de indirecte emissies bijna 90 % van de totale broeikasgasemissies van het gewest. Het transport van goederen en de aankoop van consumptiegoederen door Brusselse gezinnen zijn de belangrijkste bronnen van deze indirecte emissies (Leefmilieu Brussel, 2025a). Bijgevolg bestaat het grootste deel van de broeikasgasemissies in het Brussels Gewest uit indirecte emissies.

XIII.2 FIJN STOF

De fijne stofdeeltjes die in de lucht aanwezig zijn hebben een impact op de gezondheid. Deze impact hangt af van de grootte van de deeltjes (de fijnste stofdeeltjes dringen dieper binnen in de luchtwegen) en van hun scheikundige aard. Ze hebben ook een impact op het milieu (op het klimaat, op de flora of op het vastgoedpatrimonium).

In 2024 werd rond 420 ton primaire PM10-emissies (fijne stofdeeltjes met een diameter kleiner dan 10 µm – micrometer) uitgestoten op het Brussels grondgebied. **De sector van het wegtransport is een belangrijke bron voor de lokale emissie van PM10** en zou 36 % van de rechtstreekse emissies vertegenwoordigen (via de uitlaatgassen, waarbij PM10 wordt gevormd door de verbranding van de brandstof van de voertuigen). De verwarming van gebouwen (woningen, commerciële gebouwen en openbare diensten) is de andere belangrijke bron (32 % van de rechtstreekse emissies in 2024).

De primaire uitstoot van PM10 is sterk gedaald tussen 1990 en 2006, waarna de afname trager verloopt. Tussen 1990 en 2024 is de uitstoot van PM10 met 78 % gedaald (zie grafiek XIII.1.1).

XIII.3 VOORLOPERS VAN TROPOSFERISCH OZON

Wanneer het in abnormaal hoge hoeveelheden aanwezig is, kan troposferisch ozon – d.w.z. de ozon die aanwezig is in de onderste laag van de atmosfeer van de aarde – ernstige gezondheidsproblemen veroorzaken, de gewassen en de bossen wijzigen of tal van materialen aantasten. Verschillende stoffen (NOX, VOS (vluchtige organische stoffen), CH4, en CO) worden beschouwd als de voorlopers van troposferisch ozon. Deze stoffen liggen met andere woorden aan de oorsprong van de vorming van troposferisch ozon als gevolg van een chemische reactie. De hoeveelheid troposferische precursoren die in de lucht wordt uitgestoten, wordt gemeten in ton VOS-equivalent.

In 2024 werd in Brussel ongeveer 8 118 ton VOS-equivalent uitgestoten. **Industriële processen en huishoudelijk productgebruik** (verbranding, productieprocessen, energieproductie en vluchtige emissies[82]) **zijn verantwoordelijk voor 47 % van de emissies**, het wegvervoer voor 28 %, en de verwarming van gebouwen (woningen, commerciële gebouwen en openbare diensten) voor 22 %.

Tussen 1990 en 2024 is de uitstoot van ozonprecursoren met 76 % gedaald (zie grafiek XIII.1.1). De Europese Richtlijn (EU) 2016/2284 (de zogenaamde NEC-richtlijn) legt emissiereducties voor vluchtige organische stoffen (VOS) en stikstofverbindingen (NOx) op. Die verminderingen worden uitgedrukt als percentage van de totale gegenereerde emissies in het referentiejaar (2005) en worden voor elk land berekend. Volgens een intergewestelijke overeenkomst over de verdeling van de inspanningen zijn de algemene emissieplafonds die voor het Brusselse Gewest moeten worden bereikt respectievelijk:

- 4,6 kt voor VOS en 5,4 kt. VOS-equivalent voor NOx vanaf 2020,
- 4,0 kt voor VOS en 4,2 kt VOS-equivalent voor NOx vanaf 2030.

In 2024 heeft het Gewest het gewestelijk plafond van 2020 niet overschreden wat betreft de NOx, en de VOS en het plafond van 2030 wat betreft de NOx. De VOS-emissies liggen nog steeds iets boven het plafond voor 2030, maar komen daar wel dicht bij in de buurt (4,2 kt in 2024).

XIII.4 VERZURENDE STOFFEN

Het natuurlijk verzuringsfenomeen[83] wordt versterkt door de uitstoot van verzurende en potentieel verzurende stoffen (SO2, NOX en NH3), die het gevolg zijn van menselijke activiteiten (verwarming, wegtransport, verbranding in de industrie...). Deze versterking ligt aan de oorsprong van een accentuering van de verzuring van de bodem en de oppervlaktewateren, van de achteruitgang van de vegetatie en van de aantasting van bepaalde bouwmaterialen van gebouwen.

In 2024 werd rond 69 ton zuurequivalent uitgestoten op het Brussels grondgebied. **Het wegtransport is op zich verantwoordelijk voor 43 % van de uitstoot van verzurende en potentieel verzurende stoffen**. De verwarming van gebouwen (woningen, commerciële gebouwen en openbare diensten) vertegenwoordigt datzelfde jaar 36 % van de uitstoot.

Tussen 1990 en 2024 is de uitstoot van verzurende en potentieel verzurende stoffen met 80 % afgenomen (zie grafiek XIII.1). Zoals voor de ozonprecursoren legt de NEC-richtlijn aan België doelstellingen voor emissiereducties op. Voor het Brusselse Gewest leidt de intergewestelijke overeenkomst tot de volgende plafonds: 13 ton zuur-equivalent (Zeq), 74 ton Zeq en 6 ton Zeq voor respectievelijk SOx, NOx en NH3 vanaf 2030 (Leefmilieu Brussels, 2025b).

De voor 2024 berekende SO2, NOx- en NH3-emissies zijn al gelijk aan of lager dan de voor 2030 vastgestelde plafonds.

BIBLIOGRAFIE:

Leefmilieu Brussel (2026a), "Het leefmilieu, een stand van zaken, Thema klimaat", Leefmilieu Brussel

Leefmilieu Brussel (2026b), "Het leefmilieu, een stand van zaken, Thema lucht", Leefmilieu Brussel

Perspective (2024). Overzicht van het kantorenpark. Stand van zaken 2021 en 2022 / Pipeline, Perspective

Statbel (2026). Online statistieken, https://statbel.fgov.be/nl/themas/bouwen-wonen/gebouwenpark, Statbel

82 Vluchtige emissies zijn onbedoelde lekken en uitstoot van gassen of dampen in de atmosfeer.

83 Toename van de zuurgraad van het milieu, bijvoorbeeld door zwaveluitstoot van vulkanen, door de activiteit van bepaalde bodembacteriën tijdens de afbraak van organisch materiaal ...

HOOFDSTUK XIV

WATERVERBRUIK

In het kort:

De totale drinkwaterbevoorrading van het Brussels Gewest bedraagt in 2025 68,4 miljoen m³. Ongeveer 3 % van deze bevoorrading is afkomstig uit het gewest, de rest is afkomstig van buiten het gewest.

In 2025 bedraagt het totale waterverbruik door abonnees (of klanten) iets minder dan 61 miljoen m³. Dit cijfer blijft relatief stabiel over de periode 2000-2025.

Het verschil tussen de totale bevoorrading en het verbruik door de abonnees[84] stemt overeen met de "niet-geregistreerde volumes". Deze bedragen 11 % van de bevoorrading in 2025. Ze omvatten de verliezen die te wijten zijn aan lekken op het distributienet en aan openbaar gebruik dat niet wordt meegerekend in de facturering aan de abonnees.

Het totale waterverbruik door de abonnees wordt voornamelijk opgesplitst tussen huishoudens (73 %) en de tertiaire sector (23 %) (gebaseerd op gegevens van 2021, het laatste jaar waarvoor deze uitsplitsing beschikbaar is).

Omgerekend naar het aantal inwoners komt dit neer op een dagelijks verbruik van 133 liter per inwoner in 2025. Dit dagelijkse verbruik is tussen 2004 en 2012 sterk gedaald, gevolgd door een minder sterke daling tot 2020, waarna het verbruik zich heeft gestabiliseerd.

De totale drinkwaterbevoorrading van het Brussels Gewest bedraagt in 2025 68,4 miljoen m³. Ongeveer 3 % van deze bevoorrading is afkomstig uit het gewest, de rest is afkomstig van buiten het gewest. Het aan abonnees gefactureerde verbruik bedraagt 60,7 miljoen m³ voor datzelfde jaar (zie grafiek XIV.1.1).

Het verschil tussen de totale bevoorrading en het verbruik door de abonnees stemt overeen met de "niet-geregistreerde volumes". Deze bedragen 7,7 miljoen m³ in 2025 (11 % van de bevoorrading). Ze omvatten de verliezen die te wijten zijn aan lekken op het distributienet, maar in mindere mate ook aan het waterverbruik door de brandweerdiensten en de gemeentediensten (reiniging van de wegen...).

Dankzij een reeks maatregelen om lekkages te beperken, daalden de niet-geregistreerde volumes in 2021 en 2022 aanzienlijk tot minder dan 10 % van het aanbod. Hoewel deze maatregelen nog steeds van kracht zijn, zijn de niet-geregistreerde volumes sinds 2022 weer licht gestegen.

Na een piek van 61,3 miljoen m³ in 2004 is het totale verbruik van abonnees, alle sectoren bij elkaar, tot 2008 gedaald, ondanks een aanzienlijke bevolkingsgroei in die periode (- 3,5 % voor het waterverbruik, maar +4,9 % wat de bevolking betreft tussen 2004 en 2008). Sinds 2008 schommelt het totale verbruik van jaar tot jaar, en ligt het rond de 60 miljoen m³, met een minimum van 58 miljoen m³ in 2010 en een maximum van 61 miljoen m³ in 2014.

Het totale verbruik omvat zowel huishoudelijk als niet-huishoudelijk (industrie, tertiaire sector ...) verbruik. De uitsplitsing van het totale verbruik per sector is niet beschikbaar voor de jaren 2022 tot en met 2024, maar kan worden benaderd aan de hand van de gegevens voor 2021. In 2021 was het totale gefactureerde waterverbruik hoofdzakelijk verdeeld tussen huishoudens (73 %) en de tertiaire sector (23 %), waarbij de resterende 4 % werd toegewezen aan de industrie. In de tertiaire sector waren de belangrijkste verbruikers:

- de sociale activiteiten voor de menselijke gezondheid en de rusthuizen (4,3 %);
- de horeca (4,0 %);
- de detail- en groothandel (2,6 %);
- de overheidsadministraties (2,4 % indien men de Europese Commissie meetelt);
- en het onderwijs (2,3 %).

Omgerekend naar dagelijks verbruik en aantal inwoners bedraagt het totale verbruik in 2025 gemiddeld 133 liter per Brusselaar per dag. Dit dagelijkse verbruik is aanzienlijk gedaald tussen 2004 (167 liter/inwoner/dag) en 2012 (140 liter/inwoner/dag), en vervolgens in mindere mate tot 2020 (133 liter/inwoner/dag), om daarna te stabiliseren (zie grafiek XIV.1.2).

84 Een abonnee is een referentiepersoon (natuurlijke persoon of rechtspersoon) die een recht heeft op een gebouw dat is aangesloten op het waterdistributie- en/of rioleringsnet en aan wie de water- en rioleringsdiensten voor een specifiek gebouw worden gefactureerd. In geval van mede-eigendom zijn de regels van de mede-eigendom van toepassing. Dit geldt zowel voor huishoudelijk verbruik (huishoudens) als voor niet-huishoudelijk verbruik (kantoren, winkels, bedrijven ...).

GRAFIEK XIV.1.1: Bevoorrading van het Brussels Gewest inzake waterdistributie en verbruik van de abonnees (in miljoen m³ water) (2000-2025)

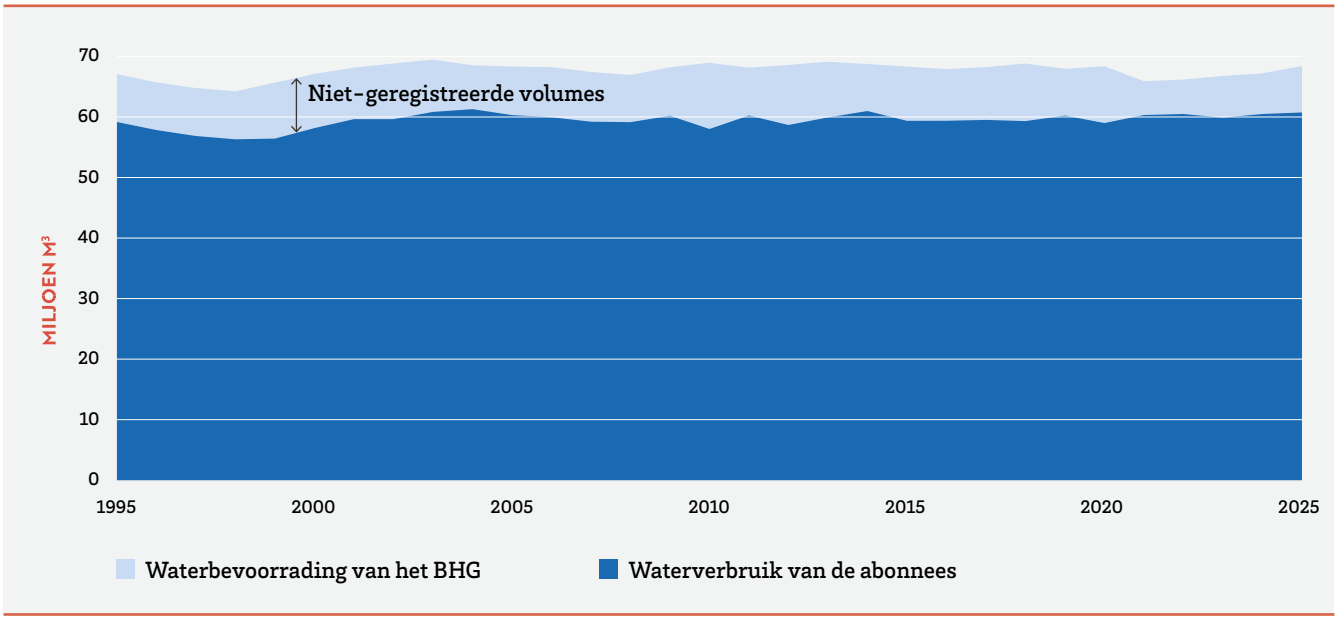

Bron: VIVAQUA (gegevens water)

GRAFIEK XIV.1.2: Gemiddeld waterverbruik per inwoner van het Brussels Gewest (2000-2025) (in liter per dag per inwoner)

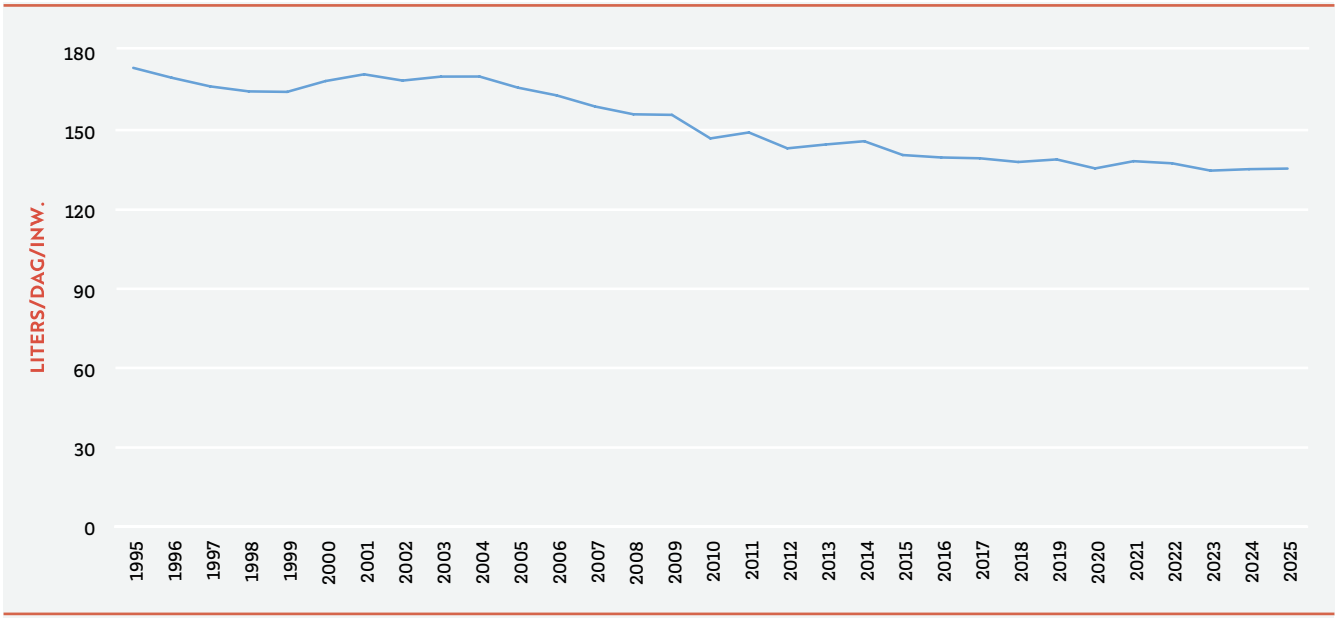

Bron: VIVAQUA (gegevens water), BISA & FOD Economie – Statistics Belgium (Rijksregister)

Als we enkel kijken naar het huishoudelijk verbruik, waarvoor enkel gegevens beschikbaar zijn tot 2021, zien we een logischerwijs lager verbruik per inwoner en licht gewijzigde trends: de dalende trend is ook waarneembaar tussen 2004 (113 liter/inwoner/dag) en 2012 (96 liter/inwoner/dag), maar het verbruik stagneert vervolgens tot 2019, om dan opnieuw toe te nemen tijdens de coronapandemie in 2020 en 2021 (101 liter/inwoner/dag) (Leefmilieu Brussel, 2025). Deze stijging is a priori het gevolg van de verschuiving van het waterverbruik van de werkplek (voorheen opgenomen in het niet-huishoudelijk verbruik) naar thuis (opgenomen in het huishoudelijk verbruik). Aangezien er geen gegevens beschikbaar zijn voor de jaren 2022 tot 2025, zijn de recente trends niet bekend.

BIBLIOGRAFIE:

Leefmilieu Brussel (2020), "Kwaliteit van het leidingwater, Factsheet", reeks "Water in Brussel", nr.10, Leefmilieu Brussel

Leefmilieu Brussel (2026), Het leefmilieu, een stand van zaken, Thema "Water en aquatisch milieu", artikel "Leidingwater: waterbevoorrading en verbruik", Leefmilieu Brussel

HOOFDSTUK XV

STEDELIJK AFVAL IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

In het kort:

In 2024 produceerde het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 672 473 ton stedelijk afval, waarvan 48 % afkomstig was van huishoudens, 39 % van gelijkgesteld afval uit economische activiteiten[85] en 13 % van andere afvalstoffenhouders, zoals gemeenten. Dit zijn voornamelijk de gemeenten, onder meer via afval afkomstig van het reinigen van de openbare weg, openbare vuilnisbakken en ander afval dat in de openbare ruimte wordt ingezameld.

De samenstelling van dit stedelijk afval toont aan dat 55 % niet aan de bron wordt gesorteerd. Van de selectief ingezamelde afvalstromen zijn papier en karton, bioafval en glas naar gewicht de belangrijkste. Het gaat om de voornaamste materialen die worden gevaloriseerd.

In 2024 produceerden de Brusselaars gemiddeld 257 kg huishoudelijk afval per inwoner. Na een daling tussen 2021 en 2023 namen de hoeveelheden in 2024 licht toe, maar ze bleven lager dan in de voorgaande jaren.

Het restafval van huishoudens (witte zakken) bevat meer dan 2/3 de potentieel recyclebare materialen, voornamelijk organisch afval en PMD. Dit benadrukt het potentieel voor verdere vermindering door sortering, recyclen, biomethanisatie en compostering.

Wat verwerking betreft, werd in 2024 34 % van het stedelijk afval hergebruikt of gerecycleerd en werd 66 % van het afval verbrand met energieterugwinning. Deze cijfers tonen aan dat het noodzakelijk is om sortering bij de bron te verbeteren met het oog op meer hergebruik en recycleren.

XV.1 EVOLUTIE VAN HET STEDELIJK AFVAL

In het Brussels Gewest zijn verschillende actoren verantwoordelijk voor de inzameling van huishoudelijk afval (zie definities en methodologische opmerkingen op het einde van het hoofdstuk):

- de openbare operator Net Brussel via de ophalingen aan huis, de gewestelijke en mobiele containerparken, de glasbollen of de inleverpunten voor klein gevaarlijk afval.
- de gemeenten (via de gemeentelijke containerparken, de mobiele containerparken en de ophalingen van grof huisvuil).
- de bedrijven uit de sociale economie (voor afgedankte elektrische en elektronische apparatuur, grof huisvuil, textiel ...).
- de organisaties die het afval inzamelen en verwerken dat onder de terugnameplicht valt (Recupel, Bebat, Fost Plus...)[86].
- de wijkcomposten.
- Privéoperatoren verantwoordelijk voor bedrijfsinzameling.

In 2024 zamelden al deze actoren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 672 473 ton stedelijk afval in (zie grafiek XV.1.1). De huishoudens zijn verantwoordelijk voor 321 311 ton (48 %) van dit totaal, goed voor 257 kg per inwoner. De overige 351 162 ton bestaat uit afval dat wordt gelijkgesteld met huishoudelijk afval. Dit afval is voornamelijk afkomstig van economische activiteiten (262 896 ton, ofwel 39 % van het totaal) en, in mindere mate, van activiteiten in het kader van de openbare netheid en van andere afvalstoffenhouders (88 266 ton, ofwel 13 % van het totaal), met name afval dat ontstaat bij het reinigen en onderhouden van de openbare ruimte.

85 Zie 'Definities en methodologische opmerkingen' aan het einde van dit hoofdstuk.

86 De terugnameplicht, die is vastgelegd in het principe Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV), komt erop neer dat producenten wettelijk verplicht zijn om inzameling en verwerking van afval, afkomstig van producten die zij op de markt brengen, te organiseren of te financieren.

GRAFIEK XV.1.1: Productie van stedelijk afval in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tussen 2014 en 2024 (in ton en kg/inwoner)

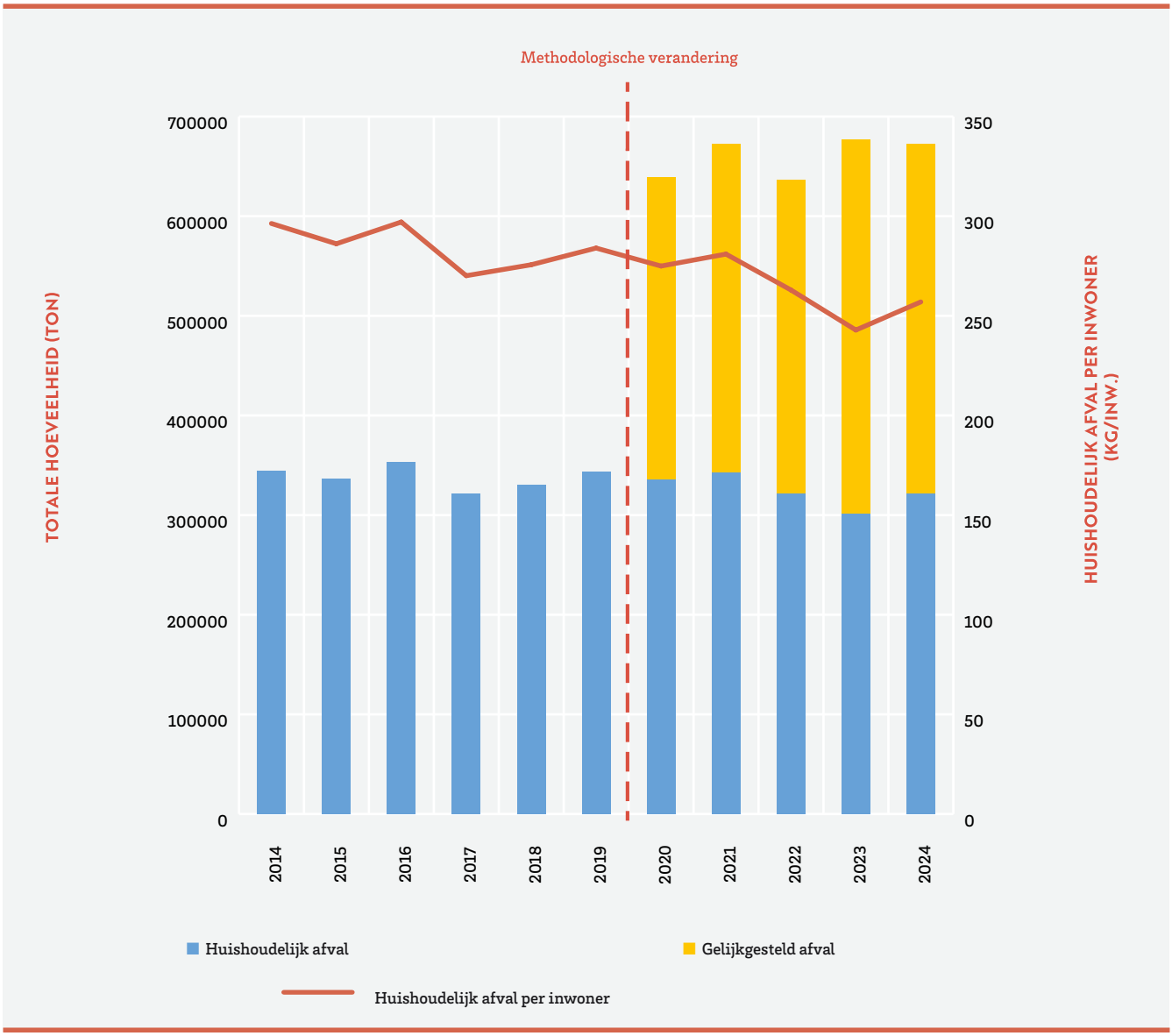

Bron: rapportering door alle afvalinzamelingsactoren en Statbel (Directoraat-generaal Statistiek - Statistics Belgium).
Noot: door een methodologische wijziging vanaf het rapportagejaar 2020 in het berekenen van de hoeveelheden stedelijk, huishoudelijk en gelijkgesteld afval, kunnen de gegevens van voor en na deze wijziging niet met elkaar kunnen worden vergeleken.

Tussen 2014 en 2019 bleef de totale hoeveelheid ingezameld huishoudelijk afval in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest relatief stabiel, tussen 320 000 en 350 000 ton per jaar (zie grafiek XV.1.1). In dezelfde periode is de hoeveelheid huishoudelijk afval per inwoner iets gedaald, van ongeveer 296 kg naar 284 kg per inwoner.

Vanaf 2020 is het statistische bereik door de harmonisatie van de berekeningsmethode voor gemeentelijk afval op Europees niveau uitgebreid door bedrijfsafval dat wordt gelijkgesteld met huishoudelijk afval hierin op te nemen. Deze methodologische verandering heeft geleid tot een aanzienlijke stijging van de totale geregistreerde hoeveelheid afval (grafiek XV.1.1) en heeft een breuk in de statistische reeks veroorzaakt. Het blijft echter mogelijk om de evolutie van de productie van huishoudelijk afval per inwoner te volgen door het gelijkgestelde afval buiten beschouwing te laten. Deze evolutie zet de dalende trend voort die vóór de methodologische verandering werd waargenomen. Nadat de hoeveelheid in 2023 een minimum van 243 kg per inwoner had bereikt, kwam deze in 2024 uit op 257 kg per inwoner. Deze stijging blijft echter gematigd en doet geen afbreuk aan de algemene dalende trend die sinds 2014 waarneembaar is.

De resultaten van de deelnemers aan de «Zero Waste Challenge» (Leefmilieu Brussel, 2021) tonen aan dat **er nog veel ruimte voor verbetering is inzake vermindering van huishoudelijk afval**. In totaal namen 154 huishoudens (366 personen) deel aan het initiatief in 2021 en implementeerden «zero waste»-praktijken zoals hergebruik, reparatie, compostering, bewust consumeren en betere sorteren. Deze deelnemende huishoudens produceerden tot wel vier keer minder restafval ('witte zakken') dan het Brusselse gemiddelde. Hun restafval woog gemiddeld 35 kg per persoon per jaar, terwijl het Brusselse gemiddelde voor huishoudelijk restafval naar verwachting in 2024 ongeveer 141 kg per persoon per jaar zal bedragen.

XV.2 SAMENSTELLING VAN HET STEDELIJK AFVAL

Het stedelijk afval van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaat voornamelijk uit afval dat niet bij de bron wordt gesorteerd. Het gaat om 55 % restafval (opgehaald in witte zakken of kleine containers) en 7 % grofvuil in 2024 (zie grafiek XV.2.1).

De selectief ingezamelde afvalstromen bestaan voornamelijk uit papier en karton (13 %), bioafval (8 %) en glas (4 %). Chemisch afval, straatreinigingsafval, marktafval, geneesmiddelen en verpakkingen met gevaarlijke stoffen vormen 5 % van het stedelijk afval en worden samengevoegd in de categorie "overige". Plastic (2 %) en hout (2 %) volgen met kleinere aandelen. Metalen, elektrisch en elektronisch afval en textiel, tot slot, nemen elk 1 % van het stedelijk afval voor hun rekening.

De vermelde percentages hebben betrekking op het gewicht van het afval. Zo hebben plasticmaterialen een relatief groot volume, maar een lage dichtheid. Dit verklaart hun lage gewichtspercentage in vergelijking met andere materialen zoals glas of metaal.

Deze verdeling benadrukt het belang van selectief sorteren bij recycleerbare stromen en wijst op het nog steeds grote aandeel van restafval in het stedelijk afval.

GRAFIEK XV.2.1: Samenstelling van stedelijk afval in Brussel in 2024 (in tonnen en percentages)

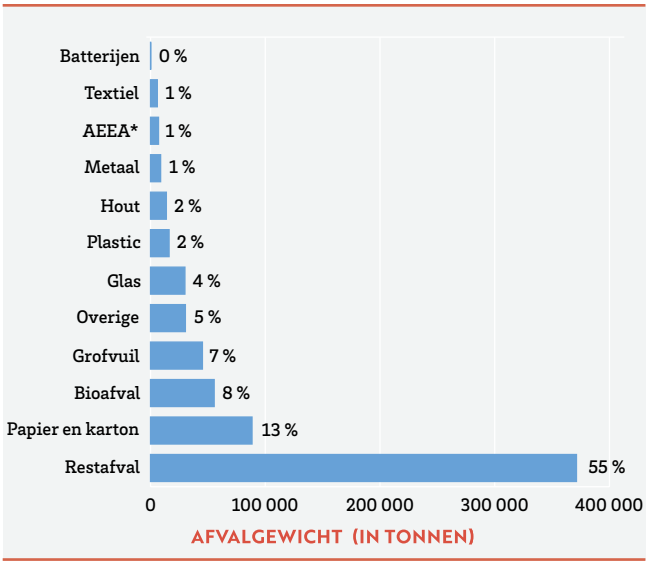

Bron: rapportage van alle actoren voor afvalinzameling.
*AEEA: Afgedankte elektrische en elektronische apparatuur.

Huishoudelijk restafval kan nog verder dalen

Het huishoudelijk restafval zou nog aanzienlijk kunnen worden verminderd. De inhoud van de witte zakken en containers bestaat namelijk voor meer dan twee derde uit materialen die vermeden, gesorteerd of gevaloriseerd kunnen worden (zie grafiek XV.2.2). Bioafval vertegenwoordigt 46 % van het totale gewicht. Daarna volgen kunststoffen (10 %), glas, textiel en metaal (8 %), en papier en karton (7 %). Samen vormen deze fracties een aanzienlijk deel van het restafval, terwijl er specifieke inzamelings- of valorisatiekanalen voor bestaan.

De categorie 'allerlei' vertegenwoordigt bijna 29 % van het restafval. Deze bestaat voornamelijk uit sanitair textiel (luiers, hygiëneproducten, doekjes enz.), dat op zichzelf al 14 % van het totale gewicht van het huishoudelijk restafval vertegenwoordigt. Deze categorie omvat ook fijne fracties (12 %), bestaande uit kleine, moeilijk te identificeren afvalfragmenten. Hun aanzienlijke aanwezigheid valt onder meer te verklaren door het uiteenvallen van afval tijdens de inzameling en verwerking. Tot slot omvat deze categorie een beperkte hoeveelheid ander afval, zoals afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA), batterijen, houten verpakkingsmateriaal en andere verpakkingen die niet correct werden gesorteerd.

Deze resultaten tonen aan dat het mogelijk is om de hoeveelheid restafval te verminderen door een betere scheiding aan de bron en een betere doorstroming van het afval naar de bestaande inzamel- en verwerkingskanalen.

GRAFIEK XV.2.2: Samenstelling van stedelijk afval ("witte zakken" en containers) in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2026 (in percentages)

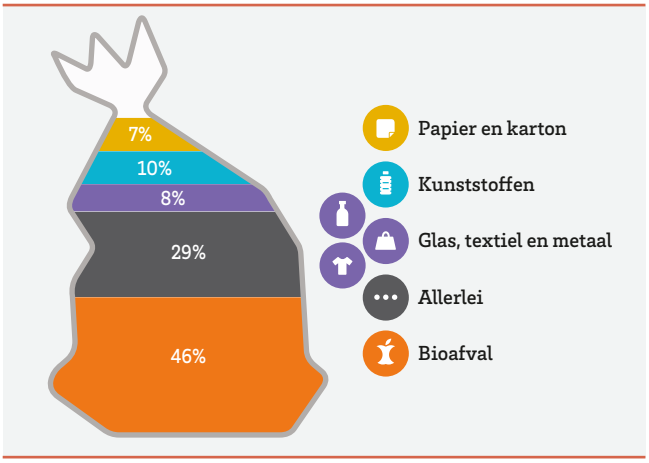

Bron: Net Brussel
Opmerking: De samenstellingsanalyse van 2026 werd uitgevoerd op basis van een nieuwe methodologie die tot doel heeft de representativiteit van de steekproef en de betrouwbaarheid van de resultaten te verbeteren. De verkregen gegevens kunnen daarom niet rechtstreeks worden vergeleken met die van eerdere analysecampagnes.

Om de hoeveelheid recyclebaar afval in de witte zak te verminderen, werd in mei 2023 verplichte sortering van bioafval voor huishoudens ingevoerd. Ook compostering wordt aangemoedigd, onder meer dankzij een netwerk van ongeveer 200 wijkcomposteerplaatsen verspreid over het hele gewestelijke grondgebied.

Sinds 2021 mogen er trouwens meer soorten verpakkingen in de blauwe zak, zodat nu bijna alle plastic verpakkingen worden aanvaard. Door het uitbreiden en vereenvoudigen van het gamma aanvaarde PMD-verpakkingen hoopt men het recyclingpercentage van plastic verpakkingsafval te verhogen.

XV.3 VERWERKING VAN HET STEDELIJK AFVAL

De Europese doelstellingen inzake voorbereiding voor hergebruik en recycling[87] houden in dat tegen 2025 55 % van het gewicht van het stedelijk afval in elke lidstaat moet worden voorbereid voor hergebruik en recycling.

GRAFIEK XV.3.1: Verwerking van stedelijk afval geproduceerd in het Brussels Gewest per type verwerking in 2024 (in %)

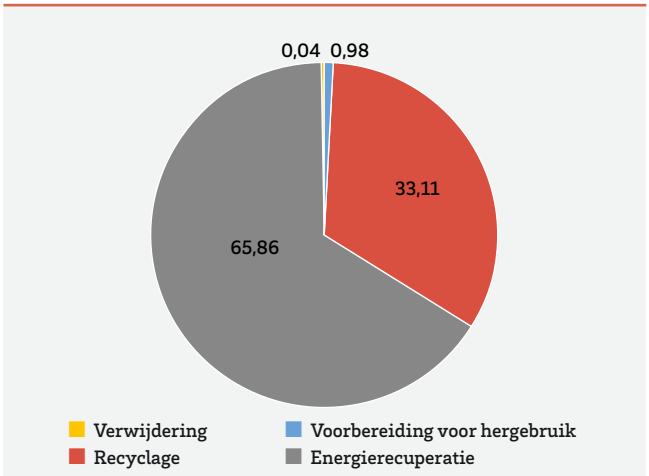

Bron: rapportage van alle actoren voor afvalinzameling.

In 2024 werd 6 584 ton van het stedelijk afval in het Brussels Gewest voorbereid voor hergebruik (0,98 %) en 222 927 ton werd gerecycled (33,15 %), voor een totaal van 229 511 ton hergebruikt en gerecycled afval. Het hergebruik- en recyclingpercentage voor stedelijk afval bedraagt dus 34,13 %.

Een groot deel (443 400 ton of 65,9 %) van het stedelijk afval in het Brussels Gewest wordt echter nog steeds verbrand met energieterugwinning. Een relatief klein deel (0,04 %) wordt verwijderd, dat wil zeggen verbrand zonder energieterugwinning of gestort (zie grafiek XV.3.1).

Definities en methodologische opmerkingen

Stedelijk afval

Stedelijk afval wordt gedefinieerd in Richtlijn (EU) 2018/851 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 tot wijziging van Richtlijn 2008/98/EG betreffende afvalstoffen. Het omvat zowel huishoudelijk afval als gelijkgesteld afval (inclusief afval van openbare netheid). Huishoudelijk afval is afval dat afkomstig is van normale activiteiten van huishoudens. *Gelijkgesteld afval* is afval van dezelfde aard en samenstelling als huishoudelijk afval, maar wordt geproduceerd door andere actoren dan huishoudens (kantoren, scholen, besturen, kleine handelszaken, gemeenschappen, horecazaken ...).

Bij stedelijk afval hoort niet het afval van industrie, landbouw, bosbouw, visserij, septische tanks, riolerings- en zuiveringsstelsel, inclusief zuiveringsslib, afgedankte voertuigen of bouw- en sloopafval.

Schatting van het aandeel huishoudelijk afval

Elk jaar voert Net Brussel een «stortingsanalyse» uit om het respectievelijke aandeel van huishoudelijk afval en soortgelijk afval in haar inzamelingen te schatten.

De analyse bestaat uit het wegen van het afval dat is ingezameld bij 5 000 huishoudens die representatief zijn voor de Brusselse bevolking. Het gewogen volume wordt vervolgens geëxtrapoleerd naar het hele Gewest om de afvalproductie van de huishoudens te schatten. Het verschil tussen deze hoeveelheid en de totale door de ingezamelde hoeveelheid is toe te schrijven aan soortgelijk afval.

Grof huisvuil

Dit is afval dat niet bij specifieke inzamelingsstromen kan worden ondergebracht: tapijten, oude matrassen, behangpapier, meubilair... Het begrip grof huisvuil verandert mettertijd naarmate de specifieke inzamelingen steeds gediversifieerder worden.

87 Vastgesteld door Richtlijn 2008/98/EG.

BIBLIOGRAFIE:

Leefmilieu Brussel (2021), "Zero Waste Challenge. Resultaten - editie 2021", Leefmilieu Brussel

Leefmilieu Brussel (2026), "Het milieu: stand van zaken, Thema Afval", Leefmilieu Brussel

Net Brussel (2026), "Analyse van de samenstelling van het huishoudelijke restafval", Net Brussel (niet gepubliceerd)

bisa
perspective.brussels
brussels instituut voor statistiek en analyse

Naamsestraat 59 / B-1000 Brussel / www.bisa.brussels